Η ΟΔΟΣ

«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή». (Ἰωάν. 14,6)

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΔΙΔΑΧΗΣ
ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΟΔΟΥ
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΦΥΛΛΟ 37 ΕΤΟΣ 11ο • 2016

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΗ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΙΑ

Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ, ὁ Πατριάρχης τοῦ Γένους καί τῆς καρδιᾶς μας, συμπλήρωσε ἐφέτος εἰκοσαπενταετία εὐκλεοῦς καί πολυκάρπου Πατριαρχίας. Ἡ εὐλογημένη αὐτή ἐπέτειος, ἡ ὁποία ἑορτάστηκε μέ σεμνότητα στά Πατριαρχεῖα, κατά τήν Θεία Λειτουργία τῆς 22ας Ὀκτωβρίου 2016, χοροστατοῦντος τοῦ Παναγιωτάτου σέ συγχοροστασία μέ τήν πλειάδα τῶν Ἀρχιερέων τοῦ Θρόνου καί ἄλλων Ἱεραρχῶν, μᾶς ἔδωσε τήν εὐκαιρία νά δοξολογήσουμε τόν Θεό καί νά ἀναλογιστοῦμε πόσα ἀγαθά ἐργάστηκε γιά τήν Ἐκκλησία Του ὅλη αὐτή τήν μακρά χρονική περίοδο, κατά τήν ὁποία διατηρεῖ λύχνον ἄσβεστον, *«ἐπί τήν λυχνίαν καιόμενον, λάμποντα καί φωτίζοντα»* τόν Πατριάρχη μας.

Ἐπιλαμβανόμενοι τῆς ἱστορικῆς καί εὐλογημένης αὐτῆς ἐπετείου, ὁ Ποιμενάρχης, ὁ ἱερός Κλῆρος, οἱ μοναστικές Ἀδελφότητες καί τό εὐσεβές πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, ὡς τέκνα γνήσια, ἐκφράζουμε πρός τόν Παναγιώτατο Πατριάρχη μας καρδιακές συγχαρητήριες προσρήσεις καί ἐν ἑνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ προσευχητικά ψελλίζουμε: *«Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καί Πατριάρχου ἡμῶν Βαρθολομαίου, ὃν χάρισαι ταῖς ἁγίας σου Ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ, σῶον, ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύοντα καί ὀρθοτομοῦντα τόν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας»*.

Εἰς πολλά ἔτη Παναγιώτατε.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος βλέπει τήν ἱερή διακονία τῆς Ἱερωσύνης ὡς «θεῖον χάρισμα» καί γι' αὐτό εἶναι σπουδαιότερη καί τιμιώτερη ἀπό ὅλες τίς ἄλλες ἐπίγειες ἐξουσίες. Καί μολονότι ἀσκεῖται ἐπί τῆς γῆς, τά ἀποτελέσματά της διαβαίνουν στούς οὐρανούς καί ὡς τοιαύτη εἶναι Ὑπηρεσία πού ἁρμόζει στούς Ἀγγέλους. Γι' αὐτό τό ἱερατικό ἀξίωμα χαρακτηρίζεται «Ἀγγελικό», ἀφοῦ ἡ ἱερωσύνη ἀσκεῖται μέν ἐπί τῆς γῆς, ἀνήκει ὅμως στήν «τάξη τῶν ἐπουρανίων». Καί αὐτό βέβαια πρέπει νά θεωρεῖται εὔλογο, ἀφοῦ τήν Ἱερωσύνη «δέν τήν καθίδρυσε οὔτε ἄνθρωπος, οὔτε ἄγγελος, οὔτε ἀρχάγγελος, οὔτε κάποια ἄλλη κτιστή δύναμη, ἀλλά ὁ ἴδιος ὁ Παράκλητος, ὁ Ὁποῖος τήν ἔκανε τέτοια, ὥστε νά φαίνεται ὅτι ἀσκεῖται ἀπό ἀγγέλους, ἄν καί ἀσκεῖται ἀπό σαρκικά ὄντα-ἀνθρώπους» (Περί Ἱερωσύνης, λόγ. Γ΄ 5,4).

Δυό εἶναι τά κυριώτερα σημεῖα τοῦ ὑπερφυσικοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἱερωσύνης: ἡ τέλεση τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἀπό τούς Ἱερεῖς καί ἡ χορηγηθεῖσα σ΄ αὐτούς ἐξουσία τοῦ «δεσμεῖν καί λύειν» τίς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων. Καί οἱ δυό αὐτές δωρεές τοῦ Θεοῦ καί δυνατότητες ἐκχωρήθηκαν μόνο στούς ἀνθρώπους, τούς ὁποίους ἡ Χάρη κατέστησε Λειτουργούς τοῦ Ὑψίστου. Ἔτσι καταλαβαίνουμε τόν λόγο τοῦ ἁγίου Πατρός: «Ἱερωσύνης προκειμένης, ἤ τοσοῦτον ἀνωτέρω βασιλείας ἔστηκεν, ὅσον πνεύματος καί σαρκός τό μέσον» (Λόγ. Γ΄ 5) κι ὅσο ἀπέχει ἀπό τή γῆ ὁ οὐρανός (Λόγ. Γ΄1). Εἶναι συνεπῶς πολύ μεγάλη ἡ τιμή καί πολύ μεγαλύτερες σαφῶς οἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἱερέων, «ἐφόσον αὐτοί γίνονται πατέρες τῶν πιστῶν, προσφέρουν τήν συγγνώμην, ἀγωνίζονται γιά τήν ἀναγέννηση καί σωτηρία τῶν ψυχῶν, προσεύχονται δι' ὅλην τήν οἰκουμένην καί προσεγγίζουν τόν Θεό» (Λόγ. Γ΄ 4,5).

Τό περιοδικό αὐτό ἀφιερώθηκε στήν ἐπέτειο τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν ἀρχιερατείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου στόν σεπτό θρόνο τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐλογημένη Εἰκοσιπενταετία
Μήνυμα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου ἐπί τῇ 25ετίᾳ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν θρόνον, σελ. 2
Ὁμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατά τήν Θείαν Λειτουργίαν ἐπί τῇ 25ετίᾳ Πατριαρχίας τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, σελ. 5
Εἰκοσιπέντε χρόνια πατριαρχίας Βαρθολομαίου *Νικολάου Μαγγίνα*, σελ. 10
Τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ἤ λόγος περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τοῦ κόσμου *Βασιλείου Τσίγκου*, σελ. 15
Μήνυμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου ἐπί τῇ ἑορτῇ τῆς Ἰνδίκτου καί τῇ ἡμέρᾳ προσευχῆς ὑπέρ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, σελ. 19
Πατριαρχική ἀπόδειξις ἐπί τοῖς Χριστουγέννοις, σελ. 20
Χριστουγεννιάτικο μήνυμα Μητροπολίτου Ρόδου κ. Κυρίλλου, σελ. 22
Ὁ Βυζαντινός Ναός τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Θωμᾶ στόν Μονόλιθο τῆς Ρόδου *Ἰωάννου Ἠλ. Βολανάκη*, σελ. 23
Ἡ πολύτιμη καὶ ἀρωματικὴ μαστίχα στὴν ὀρθόδοξη λατρεία *Παρασκευῆς Μαντικοῦ*, σελ. 26
Εἰδήσεις Οἰκουμ. Πατριαρχείου, σελ. 30
Εἰδήσεις Ἱερᾶς Μητροπόλεως, σελ. 34
Ἱεροψαλτικά Νέα, σελ. 39
Ἀπόψεις καί Σχόλια, *Ἀρχιμ. Μαξίμου Παναγιώτου*, σελ. 40

Η ΟΔΟΣ

Κωδικός ἐντύπου ISSN 1790-6733

Τετραμηνιαία ἔκδοση
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου
Τηλέφωνο: 22410 34300
Fax: 22410 73480
Internet: www.imr.gr
e-mail: imrodou@gmail.com
Συντάσσεται ἀπό ἐπιτροπή

Ἰδιοκτήτης
Ἱερά Μητρόπολις Ρόδου

Ἐκδότης
Μητροπολίτης Ρόδου
κ. Κύριλλος

Ὑπεύθυνος Σύνταξης
Ἀρχιμ. Μάξιμος Παναγιώτου

Προαιρετικές συνδρομές
ALPHA BANK
822002002008824

Ἐκδοτική Παραγωγή
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, Ἀθήνα
Τηλ. 210-9217513,
Fax: 210-9237033
www.eptalofos.gr
e-mail: info@eptalofos.gr

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α.Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ ΕΠΙ ΤΗ 25ΕΤΙΑ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΘΡΟΝΟΝ

Αἶνον καί δοξολογίαν ἀναπέμπομεν πρός τόν ἐν Τριάδι Θεόν, καθότι ἠξίωσεν ἡμᾶς νά φθάσωμεν εἰς τήν συμπλήρωσιν εἴκοσι καί πέντε ἐτῶν ἀπό τῆς ἡμέρας, καθ' ἥν ἀνήλθομεν, κατά τό ἐπίταγμα τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Ἐνδημούσης Συνόδου, εἰς τόν μαρτυρικόν Ἀποστολικόν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπολίτιδος Ἐκκλησίας. Χάριτι Θεοῦ διελθόντες αἰσίως τήν μακράν αὐτήν περίοδον διακονίας τῆς Πρωτοθρόνου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀναμιμνησκόμεθα μέν τά βιώματα, τάς ἐμπειρίας, τάς προσευχάς, τάς πορείας καί τάς δράσεις, ἀτενίζομεν δέ ἐν ταὐτῷ μέ αἰσιοδοξίαν καί ἐλπίδα κραταιάν τό μέλλον, καί ἀναφωνοῦμεν σήμερον τό *«Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν»*, τοῦ ἐν Ἁγίοις Προκατόχου ἡμῶν Ἰωάννου, τοῦ τήν γλῶτταν Χρυσορρήμονος.

Εὐχαριστοῦμεν ἐκ βάθους καρδίας ὅλους τούς συντελέσαντας εἰς τήν προσπάθειαν τῆς ἡμετέρας Μετριότητος, νά ἄρῃ τόν σταυρόν τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος, τόν ὁποῖον ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία ἔθηκεν εἰς τούς ὤμους ἡμῶν ἅμα τῇ ἡμετέρᾳ ἐκλογῇ, ἐπιθέσασα ἐν ταὐτῷ τήν ἀγωνίαν καί τήν ἐλπίδα τοῦ εὐσεβοῦς Γένους τῶν Ὀρθοδόξων, τόσον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὅσον καί συμπάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Κατά τό διάστημα τῆς Πατριαρχικῆς ἡμῶν διακονίας, πολλοί συνέβαλον ὡς ἄλλη Κυρηναῖοι, διά νά ἐλαφρύνουν τό βάρος καί νά ἀπαλύνουν πολλάκις τούς πόνους καί τόν κάματον τῆς πορείας. Ἐνθυμούμεθα μέ εὐ-

γνωμοσύνην τούς λόγους καί τά ἔργα τῶν ἀδελφῶν κληρικῶν καί λαϊκῶν τῆς γενναιομάρτυρος Μητρός Ἐκκλησίας, τῶν ἐγγύς καί τῶν μακράν, οἱ ὁποῖοι δέν ἐφείσθησαν χρόνου καί κόπου, πρός στήριξιν ἡμῶν εἰς τήν εἰκοσιπενταετῆ δολιχοδρομίαν. Αἱ ποιμαντικαί ἐπισκέψεις τῆς ἡμετέρας Μετριότητος εἰς τάς ἀνά τήν ὑφήλιον Ἐπαρχίας τοῦ Πανιέρου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καί ἡ ἐπικοινωνία μετά τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, καθώς καί μετά τῶν ἐντίμων Ἀρχῶν τῶν διαφόρων Χωρῶν, ἀπετέλεσε δι' ἡμᾶς μοναδικήν εὐκαιρίαν εἰλικρινοῦς διαλόγου, διαπροσωπικῶν σχέσεων καί συμπνευματισμοῦ.

Ἡ πορεία αὕτη δέν θά εἶχε τό ποθούμενον ἀποτέλεσμα, ἄνευ τῆς ἀγάπης καί τῆς συμπαραστάσεως τῶν Ἀδελφῶν Προκαθημένων τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἡ φιλάδελφος αὕτη στήριξις τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων, τούς ὁποίους καί εὐχαριστοῦμεν ἐγκαρδίως, ἀλλά καί ἡ ἔκφρασις σεβασμοῦ ἐκ μέρους τοῦ ἱεροῦ κλήρου, τῶν Ἀρχῶν καί τού φιλογενοῦς λαοῦ, ἀπό τό νοτιώτερον ἄκρον τῆς Ἀφρικῆς ἕως τήν Σιβηρίαν, καί ἀπό τήν Ἄπω Ἀνατολήν ἕως τά πέρατα τῆς Δύσεως, ὑπῆρξε συγκινητική καί ἀμείωτος. Τοῦτο μαρτυροῦν, ἐπίσης, αἱ ἐπισκέψεις εἰς Φανάριον τῶν κληρικῶν καί λαϊκῶν τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, γεγονός τό ὁποῖον τονίζει καί ἐνδυναμώνει τούς ἀρρήκτους πνευματικούς ἡμῶν δεσμούς καί τήν ἀκλόνητον ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνθυμούμεθα μέ συγκίνησιν τήν ἀβραμιαίαν φιλοξενίαν, τῆς ὁποίας ἐτύχομεν ὑπό ἀδελφῶν Προκαθημένων καί Ἱεραρχῶν. Ἐνθυμούμεθα τόν εὐσεβῆ λαόν, ὁ ὁποῖος ὑπεδέχθη ἡμᾶς μετά δακρύων συγκινήσεως καί ποικίλων ἐκδηλώσεων ἀνυποκρίτου ἀγάπης. Δέν λησμονοῦμεν τούς εὐλαβεῖς μοναχούς καί μοναχάς, οἱ ὁποῖοι πολλάκις ἐφιλοξένησαν ἡμᾶς καί ἀδιαλείπτως προσεύχονται διά τήν ἡμετέραν Μετριότητα καί τήν Ἐκκλησίαν τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων.

Ἡ Ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία εἶναι Μία, κεφαλήν ἔχουσα τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τόν ἀξιώσαντα ἡμᾶς νά συγκαλέσωμεν, συμφρονούντων καί τῶν λοιπῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων, τήν προσφάτως πραγματοποιηθεῖσαν ἐν Κρήτῃ Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τό μεῖζον τοῦτο ἱστορικόν γεγονός τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας πληροῖ ἡμᾶς χαρᾶς μεγίστης καί δυνάμεθα νά καυχηθῶμεν ἐν Κυρίῳ, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ τό ἀποκορύφωμα τῆς ἡμετέρας Πατριαρχίας. Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἀνέδειξε τήν συνοδικήν ταυτότητα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί εἶναι χρέος πάντων ἡμῶν, τόσον τῶν συμμετασχόντων, ὅσον καί τῶν κωλυθέντων ὅπως παραστοῦν, ἡ ἀποδοχή καί ἡ ἐφαρμογή τῶν Ἀποφάσεων τῆς Συνόδου, ὡς καί ἡ μεταλαμπάδευσις καί ἡ καλλιέργεια τοῦ πνεύματος ἑνότητος εἰς τό εὐσεβές Ὀρθόδοξον ποίμνιον ἁπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης.

Ἀντιλαμβανόμενοι τάς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν, ἐσυνεχίσαμεν καί ἐνεθαρρύναμεν τόν Θεολογικόν Διάλογον μετά τοῦ λοιποῦ Χριστιανικοῦ κόσμου, ἀλλά καί τόν Ἀκαδημαϊκόν διάλογον μετά τῶν ἄλλων Θρησκειῶν. Μνημονεύομεν εὐγνωμόνως καί ἀναγνωρίζομεν τούς κόπους καί τήν μεγάλην προσφοράν τῶν συμμετασχόντων καί συμμετεχόντων εἰς ὅλους αὐτούς τούς διαλόγους, ὅπου ἐδόθη καί δίδεται μετά παρρησίας ἡ ἀξιόπιστος μαρτυρία τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως.

Ἡ συνεχιζόμενη μάστιγξ τοῦ πολέμου καί τῆς τρομοκρατίας ἀνά τήν ὑφήλιον δέν ἔπαυσε νά ἀπασχολῇ τήν ἡμετέραν Μετριότητα. Τό κῦμα βίας, τό ὁποῖον πλήττει πολλάς περιοχάς τοῦ κόσμου, ἔφερεν ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἐξουθένωσιν τῶν λαῶν καί τόν διωγμόν τῶν ἀδελφῶν Χριστιανῶν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Προσευχόμεθα διά τούς μαρτυρήσαντας Χριστιανούς καί ἀπευθύνομεν ἔκκλησιν πρός κάθε ἐμπλεκόμενον διά τήν

παῦσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν καί τῶν ἐγκληματικῶν ἐνεργειῶν.

Ἡ Ἁγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία προσεύχεται ὑπέρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καί θεωρεῖ τόν σεβασμόν τῆς προσωπικότητος καί τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας θεμελιῶδες καί ἀπαράγραπτον δικαίωμα τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Δέν ὑπάρχει «ἱερός» πόλεμος. Μόνον ἡ εἰρήνη εἶναι ἱερά καί κοινόν ὑπέρτατον καθῆκον.

Μέ ἀγωνίαν καί βαθύτατον πόνον, παρακολουθοῦμεν τό δρᾶμα τῶν βιαίως ἐκδιωχθέντων ἀπό τάς πατρογονικάς αὐτῶν ἑστίας προσφύγων, οἱ ὁποῖοι ἐλπίζουν εἰς ἕνα καλύτερον κόσμον καί μίαν νέαν πατρίδα. Ἡ πρόσφατος ἐπίσκεψις ἡμῶν εἰς τό κέντρον ὑποδοχῆς προσφύγων εἰς Λέσβον, μετά τοῦ Ἁγιωτάτου Πάπα Φραγκίσκου καί τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Ἱερωνύμου, ἀπετέλεσε μίαν κοινήν προσπάθειαν εὐαισθητοποιήσεως τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης διά τόν πάσχοντα συνάνθρωπον.

Ὁ κόσμος σήμερον διέρχεται μίαν μεγάλην οἰκονομικήν καί κοινωνικήν κρίσιν. Τό φαινόμενον τῆς παγκοσμιοποιήσεως προκαλεῖ ἰσχυρούς κλυδωνισμούς εἰς τήν παγκόσμιον οἰκονομίαν καί διαταράσσει τήν κοινωνικήν συνοχήν, διευρῦνον τό χάσμα μεταξύ πτωχῶν καί πλουσίων. Ἡ ἀρχή τῆς ἰδιονομίας τῆς οἰκονομίας, ἡ ὁποία αὐτονομεῖ τήν οἰκονομίαν ἀπό τάς ἀνθρωπίνας ἀνάγκας, φέρει ὡς ἀποτέλεσμα τήν κερδοσκοπίαν καί τήν ἐκμετάλλευσιν. Ἡμεῖς ἀντιτιθέμεθα εἰς τήν οἰκονομικήν δραστηριότητα ὡς αὐτοσκοπόν καί προτείνομεν μίαν «οἰκονομίαν μέ ἀνθρώπινον πρόσωπον», διεπομένην ὑπό τῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν τῆς δικαιοσύνης καί τῆς ἀλληλεγγύης.

Ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς Πατριαρχικῆς ἡμῶν διακονίας, ἠσχολήθημεν ἐνδελεχῶς μέ τήν προώθησιν τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Εἴμεθα οἰκονόμοι καί προστάται τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ καί ἔχομεν ἱερόν χρέος νά σεβώμεθα καί νά παραδίδωμεν τό θεόσδοτον αὐτό δῶρον ἀκέραιον καί ἀλώβητον εἰς τάς ἐπερχόμενας γενεάς. Ἡ πνευματική καί ἠθική κρίσις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ κατάχρησις τῆς ἐλευθερίας του, ὡδήγησαν εἰς τήν ρῆξιν τῆς σχέσεως αὐτοῦ μέ τήν κτίσιν καί εἰς τήν διαστρέβλωσιν τῆς ὀρθῆς χρήσεως αὐτῆς. Σήμερον, δέν ἐκμεταλλευόμεθα μόνον τούς φυσικούς πόρους τοῦ πλανήτου μας, δέν μολύνομεν μόνον τό φυσικόν περιβάλλον, ἀλλά ἐπεξετείναμε τήν μόλυνσιν καί εἰς τό διάστημα, ἐφόσον τά τελευταῖα ἔτη αὐξάνει ραγδαίως ὁ ὄγκος τῶν λεγομένων «διαστημικῶν σκουπιδιῶν» καί γίνεται λόγος ἀκόμη καί διά τήν ἐκμετάλλευσιν πόρων ἄλλων οὐρανίων σωμάτων. Μόνη λύσις εἶναι ἡ ριζική ἀλλαγή νοοτροπίας, ἡ μετάβασις ἀπό τήν κτητικήν καί καταναλωτικήν στάσιν εἰς τήν εὐχαριστιακήν καί ἀσκητικήν χρῆσιν τῆς δημιουργίας, καί ἡ ἐν τῷ πνεύματι αὐτῷ διαπαιδαγώγησις τῶν νέων, ὥστε νά ἀντιμετωπίζουν τό περιβάλλον μέ εὐαισθησίαν, σεβασμόν καί ὑπευθυνότητα.

Ὑμνοῦμεν καί εὐχαριστοῦμεν, ἐν ταπεινώσει καί παρακλήσει, τόν ἐν ὑψίστοις Θεόν, ἐπί τῇ συμπληρώσει εἰκοσιπενταετίας ὅλης εἰς τό Πηδάλιον τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς Ὀρθοδοξίας, καί ἀπευθυνόμενοι πρός πάντας ὑμᾶς, τιμιώτατοι ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἐξαιτούμεθα τάς δεήσεις καί τάς εὐχάς σας πρός *«τόν μέγαν Θεόν καί Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν»* (πρβλ. Τίτ. 2, 13), νά ἐνδυναμώνῃ ἡμᾶς πρός καρποφόρον συνέχισιν τοῦ ἔργου διακονίας, εἰς δόξαν τοῦ *«ὑπέρ πᾶν ὄνομα»* (Φιλ. 2, 9) τιμωμένου ὀνόματος Αὐτοῦ.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις,
τῇ 22ᾳ Ὀκτωβρίου 2016

Ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός
καί διάπυρος πρός Θεόν εὐχέτης
† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος

ΟΜΙΛΙΑ
ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
Κ. Κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ ΕΠΙ ΤΗ 25ΕΤΙΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ (22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2016)

Γεραρά τῶν Ἱεραρχῶν χορεία,
Ἐξοχώτατοι καί φίλτατοι ἐπίσημοι ἐξ Ἑλλάδος,
Εὐλαβέστατοι κληρικοί, Ἐντιμολογιώτατοι Ὀφφικιάλιοι,
Ἐλλογιμώτατοι Ἐκπαιδευτικοί,
Τέκνα πιστά καί προσφιλέστατα τῆς Μητρός Ἐκκλησίας,

Καλῶς ἤλθετε ἅπαντες εἰς τό Κέντρον τοῦτο τῆς Ὀρθοδοξίας καί τῆς Ρωμηοσύνης, εἰς ὑποβολήν συγχαρητηρίων εὐχῶν καί εἰς συνεορτασμόν μιᾶς ἱστορικῆς ἐπετείου δι' ἡμᾶς προσωπικῶς, ἀλλά καί διά τήν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία σπανίως ἔχει εἰς τήν ἱστορίαν της τοσοῦτον μακροχρονίους πατριαρχίας.

Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τόν Κύριον καί ἠγαλλίασε τό πνεῦμα μου ἐπί τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρι μου, ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπί τήν ταπείνωσιν τοῦ δούλου Αὐτοῦ (πρβλ. Λουκ. 1, 46-48), τόν ὁποῖον ἐκάλεσεν ἐπί τήν πηδαλιουχίαν τῆς νοητῆς νηός τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, κατ' αὐτήν τήν κρίσιμον στιγμήν τῆς ἱστορίας, καί τόν ἠξίωσε νά φθάσῃ ἤδη εἰς τήν συμπλήρωσιν ἑνός τετάρτου αἰῶνος ἐπί τοῦ Θρόνου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου καί Στάχυος τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, καί πλειάδος Ἁγίων καί Ἰσαποστόλων Πρωθιεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

Ἐν πρώτοις, εὐχαριστοῦμεν ἐνθέρμως τούς τιμήσαντας ἡμᾶς διά τῆς τιμίας αὐτῶν ψήφου ἀδελφούς Ἱεράρχας, τούς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, καί παρακαλοῦμεν τόν ἔχοντα τήν ἐξουσίαν ζώντων καί νεκρῶν νά ἀναπαύῃ εἰς τούς κόλπους Αὐτοῦ τούς ἐξ αὐτῶν ἀπελθόντας τοῦ κόσμου τούτου, ὧν ἡ μνήμη εἴη αἰωνία καί ἄληστος.

Ἀλλ' εὐχαριστοῦμεν ὁλοθύμως καί τούς λοιπούς ἁγίους ἀδελφούς Ἀρχιερεῖς, τούς νεωτέρους, τούς τε ἐν τῷ Ἱερῷ ἡμῶν Κέντρῳ καί τούς ἀλλαχοῦ ἀνά τήν οἰκουμένην διακονοῦντας, διότι, χάρις εἰς τήν ἀδελφικήν συμπαράστασιν καί τήν πολύτιμον συμβολήν ὅλων, ἐπετεύχθη ὅ,τι καλόν καί ὠφέλιμον διά τήν Ἐκκλησίαν καί τό Γένος, καί ἠδυνήθημεν ἅπαντες ὁμοῦ νά πραγματοποιήσωμεν τά πλεῖστα ἐξ ὅσων ὑπεσχέθημεν κατά τόν ἐνθρονιστήριον ἡμῶν λόγον εἰς τάς ἡμέρας ἐκείνας τοῦ ἔτους 1991, καί τινα ἐπί πλέον.

Ταῦτα, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νά ἀπαριθμήσωμεν, βραχεῖ ῥήματι, οὐχί ἀσφαλῶς διά νά ἱκανοποιήσωμεν οἱανδήποτε κενόδοξον διάθεσιν, ἀλλά διά τήν ἱστορίαν, καί διά νά δοξολογήσωμεν ἀπό κοινοῦ τόν Δοτῆρα παντός ἀγαθοῦ διά τήν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας μας κατά τήν τελευταίαν εἰκοσιπενταετίαν.

Ἐνεκαινιάσθησαν αἱ Συνάξεις τῶν Προκαθημένων τῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καθ' ἅς συνεζητήθησαν καί προωθήθησαν ζωτικά θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος, μάλιστα δέ τό τῆς προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, τῆς ἀπό μακροῦ προετοιμαζομένης καί, τελικῶς, χάριτι Θεοῦ πραγματοποιηθείσης ἐν Κρήτῃ, παρά τάς ἀνεξηγήτους, θεολογικῶς τε καί ἐκκλησιολογικῶς ἀστηρίκτους ὑπαναχωρήσεις Ἐκκλησιῶν τινων, πρός τάς ὁποίας ἁπλῶς ἀπευθύνομεν τήν ἐρώτησιν: *«Εἰς τί ἐδιστάσατε;»* (πρβλ. Ματθ. 14,31).

Συγχαίρομεν ἅπαξ ἔτι καί ἐκφράζομεν τήν Πατριαρχικήν ἡμῶν εὐαρέσκειαν πρός τόν Πρόεδρον καί τά μέλη τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου καί δι' αὐτῶν πρός τόν εὐαγῆ κλῆρον, τάς Μονάς καί τό εὐσεβές πλήρωμα τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας, διά τήν ἀνεκτίμητον συμβολήν των εἰς τήν ἐπιτυχίαν τοῦ ἱστορικοῦ τούτου

ἐγχειρήματος. Ἡ Κρήτη ἀπέδειξεν ὅτι ἦτο ἀξία τῆς μεγάλης ταύτης τιμῆς. Καί ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ, εὐχαριστοῦμεν ἀπό καρδίας ὑμᾶς, ἅγιοι Κρῆτες Ἱεράρχαι, διά τήν λίαν τιμητικήν διά τήν ἡμετέραν Μετριότητα ἀπόφασίν σας, νά προσέλθητε καί νά παραστῆτε ἁπαξάπαντες ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν κατά τήν εὔσημον ταύτην ἡμέραν.

Ἐνεκαινιάσθησαν αἱ Συνάξεις τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου, μέ κορωνίδα αὐτήν τοῦ Αὐγούστου παρελθόντος ἔτους, τῇ συμμετοχῇ καί τῶν ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν τῶν Νέων Χωρῶν.

Ἐσυνεχίσθη ἡ πορεία ἀγάπης, εἰρήνης καί ἑνότητος τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Δημητρίου πρός τάς ἀδελφάς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας καί πρός ἑτεροδόξους, ὡς καί πρός διεκκλησιαστικούς Ὀργανισμούς. Ἡ ἀνταλλαγή ἐπισκέψεων καί ἡ ἀποστολή ἀντιπροσωπειῶν, αἱ κοιναί πρωτοβουλίαι καί διακηρύξεις, ἡ πρόσωπον πρός πρόσωπον ἐπικοινωνία ἐν διαλόγῳ, λειτουργοῦν πάντοτε ὡς καταλυτικός παράγων προσεγγίσεως καί ἀλληλοκατανοήσεως.

Ἐπραγματοποιήθησαν καί συνεχίζονται προσκυνηματικαί ἐπισκέψεις καί ἱερουργίαι εἰς πλεῖστα σεβάσματα τῆς πίστεως καί τοῦ Γένους ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἐν Πόντῳ καί ἐν Ἀνατολικῇ Θρᾴκῃ, τῇ πρόφρονι ἀδείᾳ καί διευκολύνσει τῶν κατά τόπους ἁρμοδίων κυβερνητικῶν καί δημοτικῶν Ἀρχῶν. Καί τοῦτο, ὄχι μόνον παρ' ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλά καί ἀπό μέρους ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν, οἱ ὁποῖοι φιλοτιμοῦνται νά δίδουν περιεχόμενον εἰς τήν ἀποστολήν των ὡς ἐνεργῶν ποιμεναρχῶν τῶν δι' ἅς ἐξελέγησαν θεοσώστων Ἐπαρχιῶν, μέ πρῶτον τόν ἀδελφόν ἅγιον Πισιδίας. Τούς συγχαίρομεν καί τούς εὐχαριστοῦμεν. Ὅπως θά ἔλεγεν ὁ ἅγιος Πέργης, μέ τά προσκυνήματά μας αὐτά, *«ψάλλομεν τήν ᾠδήν τῆς Ρωμηοσύνης»* καί εὐωδιάζουν καί πάλιν *«ὁ τόπος καί οἱ τάφοι καί ἡ ἱστορία»*.

Ἐξησφαλίσθη ἡ ὑπηκοότης τῆς Χώρας δι' ἱκανόν ἀριθμόν Ἀρχιερέων τοῦ Θρόνου, διά τά μέλη τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καί δι' ἐνταῦθα διακονοῦντας ἄλλους κληρικούς, τοῦθ' ὅπερ διευκολύνει τήν λειτουργίαν τοῦ θεσμοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου σήμερον καί ἐν τῷ μέλλοντι, καθώς καί τήν ἐπάνδρωσιν τῶν καθ' ἡμᾶς ὑπηρεσιῶν μέ ἱκανά στελέχη.

Διηυρύνθη καί ἐνεπλουτίσθη ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος, τό ἀνώτατον τοῦτο ὄργανον διοικήσεως τῆς Πρωτοθρόνου ἡμῶν Ἐκκλησίας, δοθείσης οὕτω τῆς δυνατότητος εἰς ἅπαντας τούς ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτας καί Ἀρχιεπισκόπους τοῦ Θρόνου νά συμμετέχουν καί νά συνεισφέρουν εἰς τήν ζωήν αὐτοῦ, καθ' ὅ ἔχουν δικαίωμα καί χρέος κατά τήν ἐκκλησιολογίαν καί τό Κανονικόν Δίκαιον ἡμῶν. Οὕτως, ἐτονίσθη καί ἐξήρθη ἔτι περισσότερον ἡ ἀναντικατάστατος ἀξία τῆς συνοδικότητος, ὡς πυρῆνος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς.

Ἐπεσκευάσθησαν πλεῖστοι ναοί καί εὐαγῆ Ἱδρύματα τῆς Πόλεως ἡμῶν, εἰς τά ὁποῖα ἦτο ἐμφανής ἡ φθοροποιός ἐπίδρασις τοῦ πανδαμάτορος χρόνου. Εὐχαριστοῦμεν εὐγνωμόνως, ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ, τούς εὐγενεῖς χορηγούς, ἄνευ τῆς εὐσεβείας καί φιλογενείας τῶν ὁποίων δυσκόλως θά ἐγίνετο τό ἱερόν ὅσον καί ἀπαραίτητον τοῦτο ἔργον. Ἐχαρακτηρίσθη προσφάτως ἡ ἡμετέρα Μετριότης ὡς «ἀνακαινιστής». Εἰς τήν πραγματικότητα, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀνακαινίζουσα ὡς ἀετοῦ τήν νεότητα τῆς Ἐκκλησίας τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων καί ἀναδεικνύουσα αὐτήν, τότε καί τώρα, *«ἱερόν γέρας τῶν ἁπανταχοῦ ὀρθοδόξων»*.

Ἐπραγματοποιήθησαν Μείζονες καί Ὑπερτελεῖς καί Διηυρυμέναι Σύνοδοι, ἐνταῦθα, ἐν Σόφιᾳ, ἐν Γενεύῃ, εἴτε πρός βοήθειαν καί στήριξιν ἄλλων ἀδελφῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, τῇ αἰτήσει αὐτῶν, εἴτε πρός προάσπισιν τῆς κανονικῆς τάξεως καί τῶν προνομιῶν τοῦ Θρόνου τούτου, ὁσάκις αὗται παρεβιάζοντο. Πράγματι, προεκινδυνεύσαμεν τῶν δικαίων αὐτοῦ, διότι *«εἰ πάντων ἀφρονέστερός εἰμι, ἀλλά γε, ἐπί τῇ ὑποθέσει τῆς Ἐκκλησίας, μή ὡς ἄφρονά με λογίσησθε»*, ὡς ἔγραφεν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος πρός τόν Πατριάρχην Νικόλαον Γραμματικόν, τόν ἀξιωθέντα νά οἰακοστροφῇ τήν κοινήν καί περίπυστον Μητέρα πάντων ἡμῶν Ἐκκλησίαν ταύτην τῆς ὑπερκειμένης τῶν πόλεων, ἐπί μίαν εἰκοσιεπταετίαν.

Ἡ Μετριότης ἡμῶν ἠξιώθη νά καθαγιάσῃ τρίς τό Ἅγιον Μύρον κατά τήν Πατριαρχικήν διακονίαν αὐτῆς, τοῦθ' ὅπερ θεωροῦμεν ὡς ἰδιαιτέραν εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθ' ὅτι τοῦτο τυγχάνει σπάνιον καί ἀσύνηθες, διά τό βραχύ τῆς ζωῆς καί τῆς θητείας ἑνός Πατριάρχου.

Συνεσφίγχθησαν οἱ δεσμοί τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κέντρου μέ τάς ἐκασταχοῦ Ἐπαρχίας αὐτοῦ διά τε τῶν πρός αὐτάς προσωπικῶν ἡμῶν ἐπισκέψεων καί ἄλλως, ἀλλ' ἀσφαλῶς καί διά τῆς συμμετοχῆς τῶν ποιμεναρχῶν αὐτῶν, ὡς συνδιοικητῶν εἰς τό ἔργον τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὡς προείπομεν.

Τοῦ λόγου ὄντος περί τῶν Ἐπαρχιῶν ἡμῶν, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νά ἀναφέρωμεν ἰδιαιτέρως τήν Ἱεράν Μητρόπολιν τῆς ἐρατεινῆς γενετείρας ἡμῶν Ἴμβρου, ἔνθα, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ, ἔχομεν καί πάλιν ἑλληνόγλωσσον παιδείαν, μετά παρέλευσιν ἡμίσεος αἰῶνος ἀναγκαστικῆς σιωπῆς τῶν ὁμογενειακῶν μειονοτικῶν σχολείων.

Ἐκαλλιεργήθησαν φιλικαί σχέσεις μετά θεσμῶν καί προσώπων τῆς Τουρκικῆς κοινωνίας, ἀποδειχθέντος τοιουτοτρόπως ὅτι τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον δέν εἶναι θεσμός παρείσακτος, μυστηριώδης καί ἀποσταθεροποιητικός διά τήν Χώραν εἰς τήν ὁποίαν ἑδρεύει, ἀλλά, ἀντιθέτως, σύμβολον καταλλαγῆς, θρησκευτικός καί πολιτισμικός παράγων, προβάλλων διεθνῶς αὐτήν καί συμβάλλων εἰς τήν ἐπικράτησιν πανανθρωπίνων ἀξιῶν καί ἰδεωδῶν. Εἰδικῶς διά τήν Κωνσταντινούπολιν, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἐνσαρκώνει καί ἐκφράζει τήν διαχρονικήν της ταυτότητα καί ἀξίαν. Ὡς εἴπομεν εἰς τόν ἐνθρονιστήριον ἡμῶν λόγον καί ἐπανελάβομεν μόλις πρό ἑβδομάδων ἐν Σμύρνῃ, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἀπέχει πάσης ἀναμείξεως εἰς τήν πολιτικήν, τηρούμενον μακράν τοῦ *«καπνώδους τύφου τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας»*.

Ἐσυνεχίσθησαν καί προωθήθησαν οἱ Θεολογικοί Διάλογοι μετά τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν, θεωροῦμεν δέ λίαν θετικόν διά τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ὅτι τῇ πρωτοβουλίᾳ αὐτοῦ κατέστη δυνατόν νά ἐπαναληφθῇ, μετά πενταετῆ διακοπήν, ὁ σπουδαιότερος αὐτῶν, ἤτοι ὁ Διάλογος τῆς Ὀρθοδόξου μετά τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπίσης, ἐκφράζομεν τήν ἱκανοποίησιν ἡμῶν ὅτι ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἀπεφάσισε τήν συνέχισιν τῶν διμερῶν τούτων Διαλόγων τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, διότι τό ἀντίθετον θά ἦτο ὀπισθοδρόμησις καί ἐσωστρέφεια δι' αὐτήν, εἰς τούς σκληρούς καί ἀνειρηνεύτους καιρούς εἰς τούς ὁποίους ζῶμεν. Ἀπειλή διά τήν ἰδιοπροσωπίαν ἡμῶν δέν εἶναι ὁ διάλογος, ἀλλά ἡ ἄρνησις τοῦ διαλόγου, ὁ ἄκαρπος αὐτοεγκλεισμός. Ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι προωθήσαμεν καί τόν διαθρησκειακόν διάλογον μέ τόν Ἰουδαϊσμόν καί τό Ἰσλάμ, μέ ἁπτά ἀποτελέσματα διά τήν καταλλαγήν καί τήν ἱεράν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης.

Ἐθεμελιώθησαν ἰσχυροί δεσμοί ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως καί συνεργασίας μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί διεθνῶν Ὀργανισμῶν, ὡς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, τοῦ Εὐρωκοινοβουλίου, τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, τῆς UNESCO καί ἄλλων, ἀπό τοῦ βήματος τῶν ὁποίων ἠκούσθη ἡ φωνή τῆς Ὀρθοδοξίας, διά στόματος τοῦ πρώτου Ἐπισκόπου αὐτῆς.

Συνεκλήθησαν πλεῖστα ὅσα οἰκολογικά Σεμινάρια καί σχετικά διεθνῆ καί διαθρησκειακά Συμπόσια, τά ὁποῖα προέβαλον τήν εὐαισθησίαν και τήν μέριμναν τῆς Μητρός Ἐκκλησίας διά τήν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, προήγαγον καί ἐκαλλιέργησαν τήν οἰκολογικήν συνείδησιν διεθνῶς καί ἐτόνισαν ὅτι αἱ ρίζαι τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως εἶναι πνευματικαί καί ἠθικαί.

Ἠγωνίσθημεν, δι' ἕνα πολιτισμόν δικαιοσύνης καί ἀλληλεγγύης, ἀπέναντι εἰς τήν ἀνάλγητον παγκοσμιοποίησιν καί τήν σοβοῦσαν παγκόσμιον οἰκονομικήν κρίσιν, ἡ ὁποία ἔχει καταστροφικάς συνεπείας δι' ἔν μέγα τμῆμα τῶν κατοίκων τῆς ὑφηλίου, ἐνῷ οἱ ἔχοντες καί κατέχοντες συνεχίζουν νά οἰκοδομοῦν ἀφρόνως *«μείζονας ἀποθήκας»* (πρβλ. Λουκ. 12,18).

Τέλος, ὑλοποιήθη ἡ ὑπόσχεσις ἡμῶν ὅτι θά ἐνδιαφερθῶμεν διά τήν νεολαίαν. Οὕτω, συνε-

καλέσαμεν ἐνταῦθα δύο μεγάλα Συνέδρια νεολαίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τά ἔτη 2000 καί 2007, ὡς καί τούς ὑπευθύνους καί ἁρμοδίους τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Θρόνου διά θέματα νεολαίας, καί ἐδώσαμεν εἰς αὐτούς κατευθύνσεις. Ἐφιλοξενήσαμεν εἰς τήν Πόλιν μας πολυπληθεῖς ἀντιπροσωπείας νέων, ἐλθόντων διά τά συνέδρια ταῦτα, καί ὑποδεχόμεθα ἀνά διετίαν νέους ἐκ Φιλλανδίας, ἀποστέλλοντες ἡμετέρους ἐκεῖ, πρός ἀλληλογνωριμίαν καί συμπνευματισμόν.

Ταῦτα, ἐν περιλήψει, ὅσα εἰργάσατο ἡ δεξιά τοῦ Ὑψίστου ἀπό τῆς ἐνταῦθα πνευματικῆς ἐπάλξεως κατά τήν Πατριαρχίαν ἡμῶν. Καί εἰργάσατο αὐτά δι' ἡμῶν πάντων καί οὐχί διά τοῦ ἑνός. Ὁ εἷς ἀποτελεῖ τήν συνισταμένην τῆς ἀγωνίας τῶν πολλῶν *«ὅπως ἡ ἱερά ὁλκάς διέρχηται καθ' ἑκάστην ἀλώβητος διά τε τῶν Συμπληγάδων καί διά τῶν Κυανέων Πετρῶν»*. Ὁ εἷς ἀποτελεῖ τήν ἔκφρασιν τῶν ἀγώνων τῶν πολλῶν διά τήν Ἐκκλησίαν, ἡ πρός τήν ὁποίαν πιστότης ὅλων ὑμῶν, ἀδελφοί συνεπίσκοποι, ἔκαμε τόν μακαριστόν Πέτρας Νεκτάριον νά λέγῃ ὅτι *«ἡ ἐγκαρτέρηση καί ἡ ἀφοσίωση τῶν Φαναριωτῶν Ἀρχιερέων στήν Μητέρα Ἐκκλησία συνθέτουν ἕνα ἀπό τά πιό ὡραῖα κεφάλαια τῆς ἱστορίας τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας»*. Ὅλοι μαζί, οἱ ἐνταῦθα καί οἱ ἁπανταχοῦ Ἱεράρχαι τοῦ Θρόνου, συν-ηγωνίσθημεν διά νά προστατεύσωμεν τά *«οἰκουμενικοῖς καί συνοδικοῖς ψηφίσμασι»* κατωχυρωμένα δίκαια τοῦ Θρόνου, δι' αὐτῶν δέ νά διακονήσωμεν, ὡς ἀπό θέσεως χρέους καί εὐθύνης, τήν πανορθόδοξον ἑνότητα καί συνεργασίαν καί νά ἀναδεικνύωμεν τό Φανάριον πνευματικήν πηγήν, συνεχῶς ἀναβλύζουσαν.

Καί θά συνεχίσῃ ἡ Ἐκκλησία αὕτη καί ἐν τῷ μέλλοντι τήν θεάρεστον διακονίαν της, διότι ἔχει χρέος καί ἀποστολήν θεόσδοτον νά ὁμιλῇ διά τήν ζωήν καί τήν ἀνάστασιν τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία εἶναι ὁ Χριστός, *«ἡ ἐλπίς ἡμῶν»* (πρβλ. Α΄ Τιμ. 1,1), *«τό ἄλφα καί τό ὠμέγα, ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος, ἀρχή καί τέλος»* (Ἀποκ. 22,13). Ἐν τῇ ἐν Χριστῷ καί κατά Χριστόν μαρτυρίᾳ αὐτοῦ, ὁ Οἰκουμενικός Θρόνος, *«καί τούς ἄλλους συνέχει καί στηρίζει Θρόνους, καί δόξα χριστιανῶν ἀναδεικνύεται, ἅμα καί καύχημα»*, διά νά ἐπαναλάβωμεν τούς λόγους τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νεκταρίου.

Ἡ ἐκπλήρωσις τῆς κοινῆς ἡμῶν ἀποστολῆς, ὡς πάντες γνωρίζετε, δέν εἶναι πάντοτε εὐχερής καί ἀπρόσκοπτος. Ἀπαιτεῖ ἀπό ὅλους ἡμᾶς ὁλικήν ἀφιέρωσιν εἰς τό ἔργον διακονίας καί αὐτοθυσίαν, πρωτίστως δέ, τήν τά ἀσθενῆ θεραπεύουσαν καί τά ἐλλείποντα ἀναπληροῦσαν Θείαν Χάριν.

Ἠυλογήθημεν ὑπό τοῦ πανοικτίρμονος Θεοῦ νά διακονῶμεν τήν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν καί νά εἴμεθα κληρονόμοι καί θεματοφύλακες ἱερωτάτων παραδόσεων, τάς ὁποίας ὀφείλομεν, *«ποτέ ἀπό τό χρέος μή κινοῦντες»*, νά παραδώσωμεν ἀκεραίας εἰς τάς ἐπερχομένας γενεάς. Ἡ ἰσχύς ἡμῶν εἶναι πνευματική, εἶναι ἡ ἀκατάλυτος δύναμις τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως. Διά νά ἐπαναλάβωμεν τούς λόγους πιστοῦ τέκνου τῆς Ἐκκλησίας, *«τό Φανάρι, τρεφόμενο ἀπό τήν μακραίωνη παράδοσί του, ... ἀντέχει μέσα στά ἀχειροποίητα τείχη του, πού ὕψωσαν ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολος καί ἀνάδοχος, βασιλεῖς, νέφος μαρτύρων, ἀμέτρητοι κεκοιμημένοι. Ἀντέχει καί δημιουργεῖ, μεγαλουργεῖ καί ἀναπαύει, ποδηγετεῖ τήν Οἰκουμένη, δίδει βάθος στήν ἱστορίαν του. Πετροβολεῖται καί ἀπό ἄφρονα τέκνα του καί συγχωρεῖ καί ἀγαπᾷ, διεισδύει παντοῦ, ὅπου ἀνοίγεται θύρα κοινωνίας, φωτίζει ὡς νοητός ἥλιος καί ἀποσπᾷ τόν σεβασμόν ἑτεροδόξων καί ἀλλοπίστων. Ὅταν δέ τά κατ' ἄνθρωπον ἐξαντλοῦνται, ἀρχίζει ἀπό ἐκεῖ καί πέρα τό θαῦμα»* (Κωνσταντῖνος Π. Βλάχος). Δοξάζομεν τόν ὑπεράγαθον καί παντεπίσκοπον ἐν Τριάδι Θεόν διά *«τό μέγα θαῦμα»* τῆς ἐν τῇ μεγάλῃ Πόλει τοῦ Κωνσταντίνου Μεγάλης Ἐκκλησίας!

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Σᾶς εὐγνωμονοῦμεν διά τήν πρόφρονα παρουσίαν σας καί ἐπικαλούμεθα τήν συνέχισιν τῶν προσευχῶν σας πρός φωτισμόν καί ἱκά-

νωσιν ἡμῶν καί καρποφόρον περαιτέρω ἄνυσιν τῆς πρωθιεραρχικῆς διακονίας, μέσα εἰς τήν φλεγομένην καί μή κατακαιομένην βάτον τῆς οἰκουμενικῆς πατριαρχίας. Μέ τήν εὐγένειάν σας καθιστᾶτε τήν κάμινον ἡμῶν δροσοβόλον.

Ἰδιαιτέρως εὐχαριστοῦμεν τούς ἁγίους Ἀρχιερεῖς διά τήν συγχοροστασίαν των μετά τοῦ ἡγουμένου τοῦ μεγάλου τούτου Μοναστηρίου μας. Γράφει ὁ π. Δοσίθεος Κανέλλος, ὁ ἐραστής αὐτός τῆς τοῦ Κωνσταντίνου Πόλεως, ὅτι ἡ τοιαύτη χοροστασία ἐδῶ ἔχει μεγαλεῖον ἀνυπέρβλητον καί *«ἐνθυμίζει, ἔστω καί ἐπ' ὀλίγον, τάς παλαιάς τῆς Πόλεως Μονάς, τήν τοῦ Στουδίου, τήν τοῦ Παντοκράτορος, τήν τῆς Χώρας καί τάς τόσας ἄλλας»*. Ἡ ἀδελφική καί στηρικτική ἀγάπη σας, Ἱερώτατοι καί Θεοφιλέστατοι συνεπίσκοποι, μᾶς ὑπενθυμίζει τούς λόγους τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου πρός τούς Σμυρναίους: *« εἰ γάρ καί μή εἰμι ἱκανός, ἀλλά τό τῆς προθυμίας ὑμῶν μέγα»* (IX, 38).

Ταῦτα τά ἀφ' ἡμῶν, ἀδελφοί σεπτοί καί τέκνα πεφιλημένα.

«Τῷ δέ δυναμένῳ ὑπέρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἤ νοοῦμεν, κατά τήν δύναμιν τήν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τάς γενεάς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. Ἀμήν» (Ἐφ. 3,20-21).

Δόξα τῷ Θεῷ, πάντων ἕνεκεν!

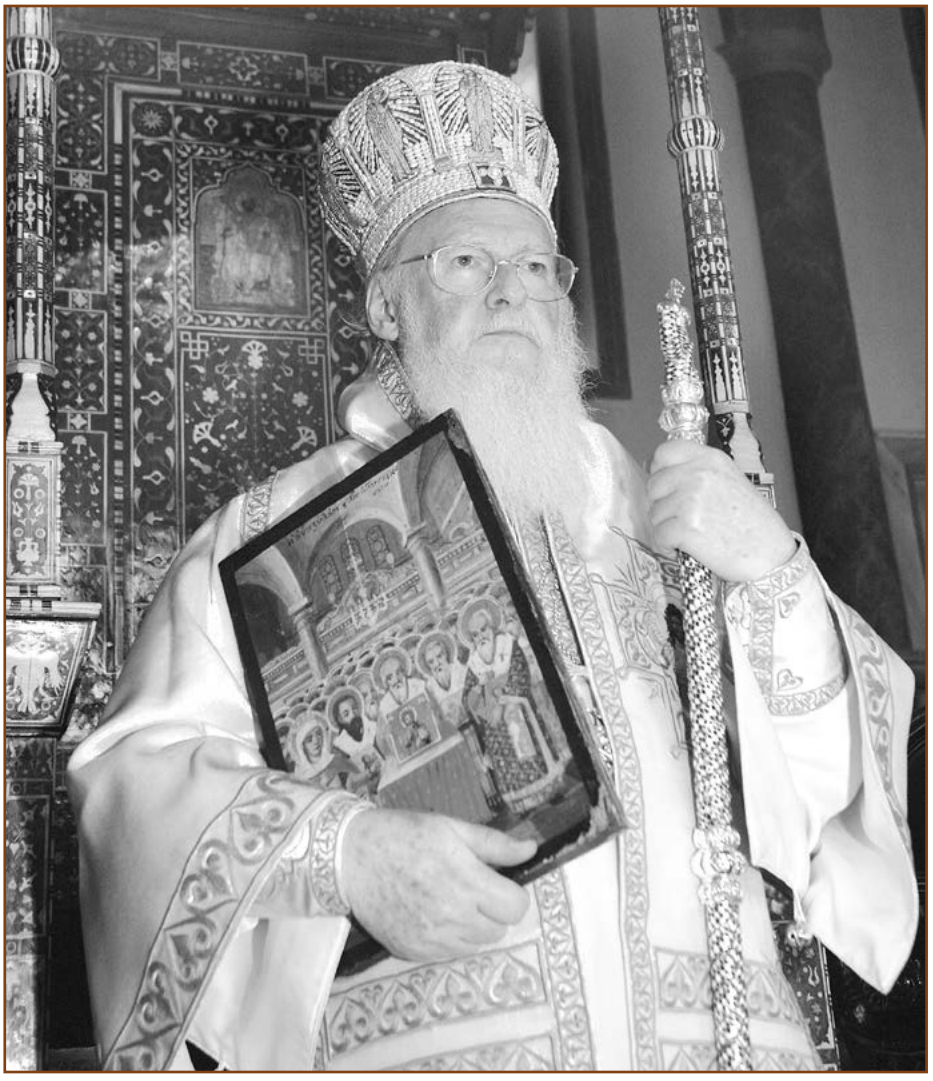

Εἴκοσι πέντε χρόνια πατριαρχίας Βαρθολομαίου

***Νικολάου Μαγγίνα**, Δημοσιογράφου-Φωτογράφου*

Εἴκοσι πέντε χρόνια στήν κορυφή τῆς Ὀρθοδοξίας συμπλήρωσε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος. Ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μέ ἀπόφαση τῆς 22ας Ὀκτωβρίου 1991, ἐξέλεξε τόν Μητροπολίτη Γέροντα Χαλκηδόνος Βαρθολομαῖο ὡς τόν 270ο Ἀρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καί Οἰκουμενικό Πατριάρχη. Ἡ ἐνθρόνιση πραγματοποιήθηκε στόν Πατριαρχικό Ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, στό Φανάρι, στίς 2 Νοεμβρίου τοῦ 1991.

Ἔκτοτε, ξεκίνησε μιά νέα περίοδος γιά τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας ἀναδείχθηκε ἔτι περαιτέρω ἡ δυναμική καί βαρύνουσα παρουσία του στό παγκόσμιο θρησκευτικό, κοινωνικό καί βεβαίως οἰκολογικό γίγνεσθαι.

Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος διακρίνεται, ἀπό τήν ἀρχή ἀκόμη τῆς ἱερατικῆς του πορείας, γιά τήν ἀρραγῆ προσήλωσή του στίς ἀξίες τῆς Ὀρθόδοξης πίστης μας, γιά τό ἐνδιαφέρον πού ἐκφράζει στίς παναθρώπινες ἀξίες τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς καταλλαγῆς, τῆς ἀλληλεγγύης καί τοῦ σεβασμοῦ πρός πάντας, τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καί τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς καί τῆς προστασίας τοῦ περιβάλλοντος. Ὡς προσωπική μαρτυρία, καταθέτω τήν ἀπάντηση πού ἔδωσε τό 1992 στό Ἅγιον Ὄρος ὁ Γέροντας Παΐσιος, μέ τό διορατικό χάρισμα πού τόν διέκρινε, σέ ἐρώτησή μου πῶς ἀξιολογεῖ τήν παρουσία τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου στόν Οἰκουμενικό Θρόνο. Ὁ μακαριστός Ἁγιορείτης Γέροντας ἀπάντησε: «Ὁ Θεός οἰκονόμησε αὐτά τά δύσκολα χρόνια τόν καλύτερο Πατριάρχη»! Ὁ Γέροντας Παΐσιος, μέ ἀπόφαση τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατατάχθηκε στή χορεία τῶν Ἁγίων τόν Ἰανουάριο τοῦ 2015.

Προσπαθῶντας νά συνοψίσουμε τήν ἔντονη καί ἀστείρευτη σέ δραστηριότητες εἰκοσιπενταετία τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου στό πηδάλιο τῆς Ὀρθοδοξίας, παραθέτουμε ὁρισμένα μόνο ἀπό τά σημαντικότερα γεγονότα, ἀπό ἕνα ἔργο πολυσχιδές καί πολυσήμαντο.

Ἀποφασιστικότητα καί δράση

Ξεχωριστό μέλημα στή δράση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἔχει ἡ ζωή τῆς Ὀρθοδοξίας στήν Πόλη, τήν Ἴμβρο καί τήν Τένεδο, καθώς καί ἡ διάσωση τῆς μνήμης τῆς Ὀρθόδοξης παράδοσης στή Μικρά Ἀσία, στόν Πόντο καί τήν Ἀνατολική Θράκη.

Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Πόλης τῶν πόλεων, ἔχει ἰδιαίτερη καί διαρκῆ μέριμνα γιά τά ζητήματα πού ἀπασχολοῦν τή Ρωμιοσύνη τῆς Πόλης, συμπεριλαμβανομένων τῶν κοινοτικῶν θεμάτων, τίς δραστηριότητες τῆς νεότητος, τή σχολική ζωή καί τά ἐκπαιδευτικά θέματα.

Μεγάλη εὐαισθησία ἐπιδεικνύει ὁ Πατριάρχης στήν ἀναγκαιότητα τῆς ἀνακαίνισης ναῶν καί ἱδρυμάτων. Συγκεκριμένα, δεκάδες ἐκκλησίες καί κοινοτικά κέντρα ἔχουν ἀνακαινισθεῖ κατά τήν εἰκοσιπενταετία αὐτή, μέ σκοπό τή διάσωση τῆς πνευματικῆς καί πολιτιστικῆς κληρονομιᾶς τοῦ διαχρονικοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος καί τήν τόνωση τῆς παρουσίας τῆς Ρωμιοσύνης στήν Πόλη.

Χαρακτηριστικό τῆς ἀποφασιστικότητος τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, εἶναι τό ἀκόλουθο ἀπόσπασμα ὁμιλίας του, τό 2009: «Ἀπό αὐτήν τήν Βασιλεύουσαν Πόλιν, ὑπό τήν προστασίαν τῆς Ὑπερμάχου ἡμῶν Στρατηγοῦ Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ἀγωνιζόμεθα νά δίδωμεν τήν μαρτυρίαν τοῦ Χριστοῦ καί νά κηρύττωμεν ἀπερίτμητον τό Εὐαγγέλιόν Του εἰς τούς ἐγγύς καί τούς μακράν. Δέν εἴμεθα πλέον πολλοί ἐνταῦθα. Καί δέν πταίομεν καθόλου ἡμεῖς δι' αὐτό. Ἀλλά, εὐλογητός ὁ Θεός τῆς Δικαιοσύνης, ὁ Ὁποῖος δέν ἐπέτρεψε τά χειρότερα! Ὅσοι ἐμείναμεν, εἴμεθα ἀποφασισμένοι ὄχι μόνον νά ζήσωμεν καί νά ἀποθάνωμεν ἐνταῦθα, ἀλλά καί παντοιοτρόπως νά ἀγωνισθῶμεν διά νά δοθῇ νέα ζωή εἰς τήν Ὁμογένειαν».

Ἡ τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας, ἀπό τόν Πατριάρχη καί Ἱεράρχες, σέ Ναούς καί σέ ἱερούς τόπους, παλαιῶν Μικρασιατικῶν καί Θρακικῶν Μητροπόλεων,

ἀποτελεῖ σταθμό στήν εἰκοσιπενταετία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

❧ Συνάξεις Προκαθημένων

Ἱστορικῆς σημασίας γεγονός ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητα ἡ σύγκληση στό Φανάρι (Μάρτιος, 1992) τῆς Α΄ Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου. Στή Σύναξη αὐτή συζητήθηκαν θέματα πού ἀπασχολοῦν τό Ὀρθόδοξο ποίμνιο σ' ὅλον τόν κόσμο καί ζητήματα σχετικά μέ τή διορθόδοξη συνεργασία καί τήν ἀμοιβαία οἰκοδομή, καθώς καί οἱ σχέσεις μέ τίς ἑτερόδοξες Ἐκκλησίες μέ στόχο τή χάραξη ἑνιαίας πορείας πλεύσεως.

Ἡ Β΄ Σύναξη τῶν Προκαθημένων συνῆλθε στήν Πάτμο (Σεπτέμβριος 1995), ὅπου καί ἑορτάσθηκε ἡ 1900ή ἐπέτειος τῆς συγγραφῆς τοῦ ἱεροῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως.

Ἡ Γ΄ Σύναξη πραγματοποιήθηκε στά Ἱεροσόλυμα καί στή Βηθλεέμ, τόν Ἰανουάριο τοῦ 2000 στό πλαίσιο τῆς συμπληρώσεως δύο χιλιετιῶν ἀπό τήν Σάρκωση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Δ΄ Σύναξις συντελέστηκε τήν περίοδο τῶν Χριστουγέννων τοῦ 2000 στό Φανάρι καί στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας, μετά ἀπό πρόσκληση τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου. Συνῆλθαν καί ἄλλες τέσσερις συνάξεις, στό Φανάρι (2005, 2008, 2014) καί στή Γενεύη (2016). Ἀκόμη πραγματοποιήθηκε ἡ Σύναξη τῶν Πρεσβυγενῶν Προκαθημένων καί τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου τό 2011 στό Φανάρι μέ θέμα τήν παρουσία καί κατάσταση τῶν Χριστιανῶν στή Μέση Ἀνατολή. Ἀποτέλεσμα τῶν Συνάξεων αὐτῶν ἦταν ἡ σύγκληση τῆς ἱστορικῆς πλέον Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδοξίας, πού συνῆλθε στήν Κρήτη τόν Ἰούνιο τοῦ 2016.

❧ Συνάξεις Ἱεραρχῶν

Ἡ πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά καθιερώσει τόν θεσμό τῆς Συνάξεως τῶν Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπ' ὅλον τόν κόσμο στό Κέντρο τῆς Ὀρθοδοξίας, τό Φανάρι, ἀπό τό 1992 καί κάθε δύο χρόνια εἶναι ἰδιαίτερης σημασίας. Στίς Συνάξεις αὐτές, στίς ὁποῖες προεδρεύει ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, ἀνταλλάσσονται γνῶμες, σκέψεις καί ἐμπειρίες πάνω στά σύγχρονα ποιμαντικά προβλήματα, ἐνῶ διατυπώνονται ἀπόψεις γιά τόν συντονισμό τῶν δραστηριοτήτων ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Θρόνου. Στή Σύναξη τοῦ 2015 κλήθηκαν καί ἔλαβαν μέρος οἱ Ἱεράρχες ἀπό τήν Ἑλλάδα, τῶν Μητροπόλεων τῶν λεγομένων «Νέων Χωρῶν», πού ἀποτελοῦν Ἐπαρχίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

❧ Ἐπισκέψεις «ἐκτός τῶν τειχῶν»

Μεγάλο καί πολυσήμαντο κεφάλαιο τῆς Πατριαρχίας Βαρθολομαίου ἀποτελοῦν οἱ ὄντως ἱστορικές εἰρηνικές ἐπισκέψεις πού πραγματοποίησε στίς κατά τόπους Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες καί μή, στή Μέση Ἀνατολή, στή Δυτική καί Ἀνατολική Εὐρώπη, στά Βαλκάνια, στήν Ἑλλάδα, στό Ἅγιον Ὄρος, στήν Κρήτη, στά Δωδεκάνησα, στήν Αἰθιοπία, στήν Ἰαπωνία, στήν Κορέα, στό Χόνγκ Κόνγκ, στήν Αὐστραλία, στήν Νέα Ζηλανδία, στήν Ἀρμενία, στήν Ἀμερική, στόν Καναδᾶ, στίς Φιλιππίνες, στό Νεπάλ, στήν Ἰνδία, τήν Ἐσθονία, στήν Κούβα, στόν Παναμᾶ, στό Μεξικό κ.ἀ.

Εἰδικό ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ, κατόπιν σχετικῶν προσκλήσεων, μεταβάσεις σέ κράτη ὅπου κυριαρχεῖ ο μουσουλμανικός πληθυσμός. Ἐνδεικτικά ἀναφέρουμε τίς σημαντικές ἐπισκέψεις, στό Μπαχρέϊν, τό Ἰράν, τό Κατάρ, τό Ἀζερμπαϊτζάν, τή Λιβύη καί τό Καζακστάν. Κατά τίς συζητήσεις μέ τούς πολιτικούς καί θρησκευτικούς ἡγέτες τῶν κρατῶν αὐτῶν, ὁ Πατριάρχης ἔδωσε ἔμφαση στή διεξαγωγή τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου καί στήν ἀνάγκη τῆς εἰρηνικῆς συνύπαρξης ὅλων, ἀνεξαιρέτως, τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων.

❧ Συναντήσεις – Ἐπαφές

Κατά τίς ἀνά τόν κόσμο περιοδεῖες του, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος εἶχε σημαντικές καί ἐποικοδομητικές συναντήσεις καί ἐπαφές μέ τούς Ἀρ-

«Παγκοσμιοποίηση τῆς ἀγάπης»

«Εἶναι ἰσχυρή ἡ ἀπόφασή μας
νά προωθήσουμε
τήν παγκοσμιοποίηση
τῆς ἀγάπης,
ἀντί τοῦ μίσους καί τῆς ὑποκρισίας.
Καί νά προωθήσουμε
τήν παγκοσμιοποίηση
τῆς ἐπικοινωνίας καί τῆς συνεργασίας
στή θέση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ».

Πατριάρχης Βαρθολομαῖος,
Διεθνές Οἰκονομικό Συμπόσιο
(Νταβός Ἑλβετίας, 1999)

χηγούς τῶν Κρατῶν καί Πρωθυπουργούς, καθώς καί μέ διαφόρους πολιτικούς παράγοντες, γιά τήν εἰρηνική συνύπαρξη τῶν λαῶν καί τήν ἐξεύρεση λύσεων σέ παναθρώπινα προβλήματα κ.ἄ.

Ἀκόμη καί οἱ ἐπίσημες συναντήσεις καί ἐπαφές τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου στήν Ἄγκυρα, ἀλλά καί σέ κατά τόπους Ἀρχές καί φορεῖς στήν ἐπικράτεια τῆς χώρας ὑπῆρξαν ἐποικοδομητικές, σέ σύγκριση μέ τό παρελθόν, καί ἐξελίχθηκαν σέ μία διαφορετική προσέγγιση καί σχέση γιά τήν ἀντιμετώπιση θεμάτων καί προβλημάτων πού ἀπασχολοῦν τό Πατριαρχεῖο καί τήν Ὁμογένεια.

Ἡ παρουσία τοῦ Πατριάρχου στό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο στό Στρασβοῦργο (Ἀπρίλιος 1994), ὅπου μίλησε στήν ὁλομέλειά του, καί τήν Εὐρωπαϊκή Ἐπιτροπή στίς Βρυξέλλες (Σεπτέμβριος 2008), ἦταν ἰδιαίτερα βαρύνουσας σημασίας.

Μετά τήν ὁμιλία τοῦ Πατριάρχη Βαρθολομαίου στό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο (1994), ὁ Πρόεδρος τοῦ Ε.Κ. Ἔγκον Κλέπς εἶχε δηλώσει, μεταξύ ἄλλων ὅτι **«μέ τήν ἐμπνευσμένη ὁμιλία του, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἔδειξε τόν δρόμο γιά τήν εἰρήνη καί τή συμφιλίωση τῶν λαῶν ἀλλά καί τήν ἀλληλεγγύη πού πρέπει νά ἐκδηλώνεται πρός κάθε κατεύθυνση»**. Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, σέ κοινή συνέντευξη Τύπου πού εἶχε δώσει τότε, στό Στρασβοῦργο μαζί μέ τόν πρόεδρο Κλέπς εἶχε τονίσει· **«Ἡ Ὀρθοδοξία βρίσκεται στά θεμέλια τῆς Εὐρώπης, δέν εἶναι στοιχεῖο πού προστέθηκε ἀργότερα. Ἡ Ὀρθοδοξία ἔχει δικαιώματα στήν Εὐρώπη»**... **«Σημαντική πρέπει νά εἶναι ἡ θέση τῆς Ὀρθοδοξίας μέσα στήν Κοινοτική Εὐρώπη»**, ὑποστήριξε ὁ τότε πρόεδρος τῆς Κομισιόν Ζάκ Ντελόρ κατά τή συνάντηση ἐκείνη, θέση τήν ὁποία διατράνωσαν καί οἱ ἑπόμενοι Πρόεδροι τῆς ΕΕ Ζάκ Σαντέρ καί Μανουέλ Μπαρόσο, κατά τίς συναντήσεις τους μέ τόν Πατριάρχη.

Ὡς ἱστορική στιγμή χαρακτήρισε ὁ Πρόεδρος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου Μάρτιν Σούλτς τή συνάντηση μέ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαῖο (Βρυξέλλες 17-11-2015). Τό γεγονός ὅτι στή συνάντηση συμμετεῖχαν ἀπό κοινοῦ γιά πρώτη φορά ὁ Πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς Ζάν Κλόντ Γιοῦνκερ, ὁ Μ. Σούλτς καί ἡ Ὑπάτη Ἐκπρόσωπος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως γιά τίς ἐξωτερικές Ὑποθέσεις καί γιά τήν Πολιτική Ἀσφάλεια Φρεντερίκα Μαγκερίνη ἦταν ἡ ἀφορμή νά χαρακτηρίσει ὁ Μ. Σούλτς τή συνάντηση αὐτή ὡς ἱστορική, ἀποδίδοντάς της ἰδιαίτερη βαρύτητα.

Στίς ἰδιαίτερης σπουδαιότητος συναντήσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη Βαρθολομαίου συμπεριλαμβάνονται οἱ συντήσεις μέ τούς Προκαθημένους τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐπίσκεψη στήν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, στόν Πάπα Ἰωάννη Παῦλο Β΄ στό Βατικανό (1995), ἔδωσε τή δυνατότητα στούς δύο Προκαθημένους νά θέσουν ἐπί τάπητος σοβαρότατα ζητήματα πού ἀφοροῦν τό σύνολο τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν καί τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Εἶχε συναντήσεις ἀρκετές φορές μέ τούς Πάπες τῆς Ρώμης Ἰωάννη-Παῦλο Β΄, Βενέδικτο ΙΣΤ΄ καί Φραγκίσκο. Συναντήσεις ἐπίσης εἶχε μέ τούς Προκαθημένους τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, τούς Ἀρχιεπισκόπους τοῦ Καντέρμπουρι. Ἐπεσκέφθη ἀκόμη τήν ἕδρα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν στή Γενεύη καθώς καί ἄλλες χριστιανικές Ἐκκλησίες καί Ὁμολογίες. Παντοῦ, ὅπου πῆγε ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, σέ ὅλα τά μήκη καί πλάτη τῆς ὑφηλίου, ἦταν κήρυκας ἀγάπης, εἰρήνης καί συναδελφώσεως τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν.

Στή διάρκεια τῆς εἰκοσιπενταετίας ὁ Πατριάρχης δέχθηκε στό Φανάρι χιλιάδες προσκυνητῶν ἀπό ὅλο τόν κόσμο, τούς Προκαθημένους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί Ἱεράρχες τους, ἐνῶ Ἀρχηγοί κρατῶν καί κυβερνήσεων καί ἄλλοι ἐπίσημοι ἐπισκέφθηκαν τό Κέντρο τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐκδηλώνοντας τόν σεβασμό τους στό πρόσωπο τοῦ Πατριάρχου, στό πολυσχιδές ἔργο του, τό ὁποῖο συντονίζεται μέ τούς Συνοδικούς καί μή Ἱεράρχας τοῦ Πατριαρχείου, καθώς καί πρός τόν Θεσμό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, πού ἐπί δεκαεπτά αἰῶνες συνεχίζει τήν προσφορά του στήν Οἰκουμενική Ὀρθοδοξία, τή Χριστιανοσύνη καί εὐρύτερα στήν ἀνθρωπότητα.

❧ Εἰρήνη καί θρησκευτική ἀνοχή

Ἀνάμεσα στά ἀξιοσημείωτα γεγονότα καταγράφεται, ἀκόμη, ἡ διοργάνωση, μέ πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς ὀργάνωσης «Appeal of Conscience Foundation», ἡ ὁποία ἑδρεύει στή Νέα Ὑόρκη, διαθρησκειακοῦ συνεδρίου μέ θέμα: **«Εἰρήνη καί θρησκευτική ἀνοχή»**. Σκοπός τοῦ Συνεδρίου, πού συνῆλθε στήν Κωνσταντινούπολη τόν Φεβρουάριο τοῦ 1994, ἦταν νά δηλωθεῖ ἡ θέληση τῶν τριῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν – Χριστιανισμοῦ, Ἰουδαϊσμοῦ καί Μουσουλμανισμοῦ – νά συνεργασθοῦν γιά τήν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης. Ἀποτέλεσμα τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ ὑπογραφή τοῦ κοινοῦ κειμένου μέ τίτλο: **«Διακήρυξη τοῦ Βοσπόρου»**.

Ἐξ ἄλλου ὁ Πατριάρχης κατά τίς ἐπισκέψεις του σε χῶρες μέ μουσουλμανική πλειοψηφία, τόνισε στούς θρησκευτικούς ἡγέτες τους, ὅτι τόσο ἡ Ὀρθοδοξία ὅσο καί τό Ἰσλάμ δίνουν ἰδιαίτερη ἔμφαση στήν εὐσέβεια, τήν

Ὁ γεφυροποιός Πατριάρχης

«Ἡ δημιουργία γέφυρας μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσης ἦταν ἀπό παλιά πρωτεύων στόχος τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου. Τό γεγονός πώς ὁ ἴδιος εἶναι μία τέτοια γέφυρα ἀποτελεῖ τόν κύριο λόγο γιά τόν ὁποῖο τό Καθολικό Πανεπιστήμιο τῆς Leuven ἀποφάσισε νά τόν τιμήσει. **Ὁλόκληρη ἡ ζωή τοῦ Πατριάρχη ἦταν μία προετοιμασία γιά τή δημιουργία γεφυρῶν...** Ἡ πρώτη ἀπό αὐτές τίς γέφυρες ἀγγίζει ὅλες τίς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες... Ἡ δεύτερη γέφυρα ἀγγίζει τήν Εὐρώπη· πρόκειται γιά τή σθεναρή ἔκκληση τοῦ Πατριάρχη γιά ἐπέκταση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἕνωσης στά ἀνατολικά καί νοτιοανατολικά τῆς Εὐρώπης... Ἐν μέσῳ τῶν δισταγμῶν σχετικά μέ τό μέλλον τῆς Ἕνωσης, ἡ ἔκκλησή του γιά πλήρη εὐρωπαϊκή Ἕνωση καί τό ἐνδιαφέρον του γιά τήν προστασία τοῦ περιβάλλοντος ἀποτελοῦν καθοδηγητικό φῶς τόσο γιά τή Δύση ὅσο καί γιά τήν Ἀνατολή. Ἡ τρίτη γέφυρα ἀφορᾶ στό διάλογο μεταξύ ὅλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἔχει τεράστια σημασία τό γεγονός ὅτι ἕνας ἐκκλησιαστικός ἡγέτης ὅπως ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος συνεχίζει ὑπομονετικά καί μέ θάρρος νά ταξιδεύει ἀνά τόν κόσμο γιά νά συναντήσει τούς Χριστιανούς ἀδελφούς καί ἀδελφές του, νά προσευχηθεῖ μαζί τους, νά ἐνθαρρύνει τήν ἀμοιβαία κατανόηση καί νά δημιουργήσει λύσεις. Δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος. Τέτοιους κατασκευαστές γεφυρῶν χρειαζόμαστε ἀπελπισμένα».

Καθηγητής J. Delabel, κατά τήν ἀνακήρυξη τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου σέ ἐπίτιμο διδάκτορα τοῦ Καθολικοῦ Πανεπιστημίου Leuven Βελγίου, 1966.

φιλανθρωπία, τήν δικαιοσύνη, τήν τιμιότητα, τήν ἐλεημοσύνη, τήν φιλοξενία καί κατευθύνουν τούς πιστούς των πρός τά ὑψηλότερα πανανθρώπινα ἰδανικά. Ἐπίσης, ὁ Πατριάρχης τόνισε ὅτι: **«ὁ θρησκευτικός φανατισμός, ἀπ' ὅπου καί ἄν προέρχεται, εἶναι ἡ χειρότερη μορφή φανατισμοῦ»**. Τά λόγια τοῦ Πατριάρχη βρῆκαν ἄμεση ἀνταπόκριση ἀπό μέρους τῶν Μουσουλμάνων θρησκευτικῶν ἡγετῶν.

Ἡ ἰδιαίτερη ἀξία καί ξεχωριστή σημασία τῶν ἐπισημάνσεων αὐτῶν διαφαίνεται ἀπό τά ἀρνητικά καί θλιβερά γεγονότα πού ἀκολούθησαν καί τά ὁποῖα συνεχίζονται ὡς τίς μέρες μας.

❧ Διαθρησκειακοί διάλογοι

Ἡ δεύτερη δεκαετία τῆς Πατριαρχίας Βαρθολομαίου ξεκίνησε μέ ἰδιαίτερη δραστηριοποίηση γύρω ἀπό τόν διαθρησκειακό διάλογο, λόγῳ τῶν τραγικῶν γεγονότων τῆς 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στή Νέα Ὑόρκη. Ἡ πραγματικότητα αὐτή κατέστησε περισσότερο ἐπιβεβλημένο τόν διάλογο, καθώς τά δεδομένα τῆς ἐποχῆς ἀπαιτοῦν τήν συνεργασία τῶν θρησκειῶν μέ ἀπώτερο σκοπό τήν ἀγάπη καί τή συμφιλίωση μεταξύ τῶν λαῶν, τήν καταλλαγή καί τήν εἰρηνική συνύπαρξη σέ ὅλο τόν κόσμο.

Γιά τόν λόγο αὐτό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἀνέλαβε πρωτοβουλίες καί συνεκάλεσε στίς Βρυξέλλες τόν Δεκέμβριο τοῦ 2001 τήν συνάντηση τῶν ἐκπροσώπων τῶν τριῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν μέ θέμα· «Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ». Ἡ συνάντηση ἦταν ὑπό τήν κοινή αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου καί τοῦ Προέδρου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς Ρομάνο Πρόντι. Σκοπός τῆς συναντήσεως ἦταν νά προβληθεῖ ἡ στάση τῶν θρησκειῶν ἐναντίον ἀκραίων φαινομένων, ὅπως ἡ τρομοκρατία.

Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συναντήσεως τῶν Βρυξελλῶν ἦταν ἡ «Διακήρυξη τῶν Βρυξελλῶν», πού ὑπέγραψαν οἱ παριστάμενοι ἐκπρόσωποι τῶν τριῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν, Ἰουδαϊσμοῦ, Χριστιανισμοῦ καί Μουσουλμανισμοῦ. Μέσα στό πλαίσιο τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου ἐντάσσεται ἡ ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στό Ἰράν πού πραγματοποιήθηκε μετά ἀπό πρόσκληση τοῦ Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ καί Ἰσλαμικῆς Καθοδηγήσεως τῆς χώρας αὐτῆς (Ἰανουάριος 2002). Ἐκεῖ ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης συναντήθηκε μέ τόν Πρόεδρο τῆς Ἰσλαμικῆς Δημοκρατίας τοῦ Ἰράν Μοχάμαντ Χαταμί. Οἱ δύο ἡγέτες συζήτησαν γιά τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη διαλόγου ἀνάμεσα στίς θρησκεῖες ἀλλά καί ἀνάμεσα στούς πολιτισμούς, καθώς καί γιά τήν ἰσχυρότερη ἠθική θωράκιση τοῦ κόσμου.

Ἐπισφράγισμα τῆς ἐπισκέψεως ἦταν ἡ ὑπογραφή κοινῆς συμφωνίας γιά διάλογο καί συνεργασία πού ὑπέγραψαν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης καί ὁ Ὑπουργός Πολιτισμοῦ καί Ἰσλαμικῆς Καθοδηγήσεως τοῦ Ἰράν.

Ἡ πορεία τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου συζητήθηκε

στόν Λευκό Οἶκο ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαῖο καί μέ τούς Προέδρους Τζώρτζ Μπούς (2002) καί Μπάρακ Ὀμπάμα (2009). Ἀμφότεροι οἱ πρόεδροι τῶν Η.Π.Α. ἐξεδήλωσαν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τίς πρωτοβουλίες τοῦ Πατριάρχη πού ἔχουν ὡς σκοπό τήν ἐνθάρρυνση καί τήν προαγωγή τῆς συνεργασίας τῶν θρησκειῶν καί τῶν πολιτισμῶν.

Οἰκολογικές δραστηριότητες

Μιά ἄλλη ἀξιόλογη πρωτοβουλία, πού ἀνελήφθη ἀπό τόν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο, μέ πυρήνα τοῦ ἐνδιαφέροντός του τήν προστασία τοῦ περιβάλλοντος, εἶναι καί ἡ διοργάνωση διεθνῶν οἰκολογικῶν σεμιναρίων, κάθε καλοκαίρι, στούς χώρους τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Χάλκης ὅπου στεγάζεται ἡ περίφημη Θεολογική Σχολή. Τά σεμινάρια αὐτά διεξήχθησαν ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Πατριάρχη καί τοῦ Δούκα τοῦ Ἐδιμβούργου, πρίγκηπα Φιλίππου, ἐπίτιμου προέδρου τοῦ Παγκοσμίου Ταμείου γιά τή Φύση (WWF).

Μία ἐπί πλέον πρωτοβουλία ἀποτελοῦν καί τά Διεθνῆ Οἰκολογικά Συμπόσια, πού τελοῦνταν ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Πατριάρχου καί τοῦ Προέδρου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς, κάθε δύο χρόνια καί διοργανώθηκαν ἐν πλῷ. Λόγῳ τῶν ἐνδιαφερόντων του αὐτῶν εἶναι διεθνῶς γνωστός καί ὡς **«ὁ Πράσινος Πατριάρχης»**.

Διεθνῆ Οἰκολογικά Συμπόσια πραγματοποιήθηκαν ἐν πλῷ στό Αἰγαῖο (Πάτμος 1995), στή Μαύρη Θάλασσα (1997), στόν ποταμό τοῦ Δουνάβεως (1999), στήν Ἀδριατική Θάλασσα (2002), στή Βαλτική Θάλασσα (2003), στόν Ἀμαζόνιο (2006), στή Γροιλανδία (2007) καί τόν ποταμό Μισισιπῆ (2009).

Ἐξαιρετικῆς σημασίας ἦταν, ἐπίσης, οἱ πρωτοβουλίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στό πλαίσιο τῆς κρίσιμης διεθνοῦς διασκέψεως κορυφῆς τῆς Κοπεγχάγης (Δεκέμβριος 2009), μέ σκοπό νά ἐπισημανθεῖ πρός τούς ἡγέτες τῆς παγκόσμιας κοινότητας, ἡ ἀνάγκη γιά γενναία ἀντιμετώπιση τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς, μιᾶς ἀπό τίς κορυφαῖες περιβαλλοντικές ἀπειλές.

Τιμητικές διακρίσεις

Κατά τή διάρκεια τῆς εἰκοσιπενταετοῦς διακονίας του, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, τιμήθηκε μέ πολλές ἀνώτατες διακρίσεις ἀπό Ἀρχηγούς Κρατῶν καί τά κοινοβούλιά των, ὅπως μέ τό χρυσό μετάλλιο τοῦ Κογκρέσσου τῶν ΗΠΑ (1997), ἀνώτατη τιμητική διάκριση πού σπάνια ἀπονέμεται.

Ἐπίσης, πολλά ἀνά τόν κόσμο Πανεπιστήμια καί Ἀκαδημίες, ἀνακήρυξαν τόν Πατριάρχη ἐπίτιμο διδάκτορα καί μέλος ἀντίστοιχα εἰς ἔνδειξην τιμῆς καί ἀναγνώρισης τῆς ὑψηλῆς προσφορᾶς του.

Ἡ συμπλήρωση τῆς δυναμικῆς καί πολυδιάστατης εἰκοσιπενταετοῦς διακονίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, ἀλλά καί ἡ συνέχισή της, ἀποτελοῦν θεμέλιο καί ἐγγύηση γιά τό μέλλον μέ πολλές προσδοκίες γιά καλύτερες ἐποχές τόσο γιά τό Πατριαρχεῖο ὅσο καί γιά τήν Ὁμογένεια, στήν κοιτίδα της τήν Πόλη, συνολικά γιά τήν Ὀρθοδοξία, ἀλλά καί γενικότερα γιά τήν ἀνθρωπότητα, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καί θρησκεύματος, ὅπως ὁ ἴδιος πάντα διακηρύσσει. ■

Τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ἤ λόγος περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τοῦ κόσμου

***Βασιλείου Τσίγκου**, Καθηγητοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης*

Ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ Λόγου ἔγινε προκειμένου νά ἀποκατασταθεῖ ἡ διασπασθεῖσα ἑνότητα καί κοινωνία τῆς δημιουργίας καί τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό. Ἡ συνέχιση αὐτοῦ τοῦ ἔργου ἀνετέθη στήν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ὑπάρχει γιά νά ἐπιτελεῖ καί νά ἐπεκτείνει στήν ἱστορία τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ, νά ἑνώνει τόν κόσμο καί νά τόν ἀναφέρει φέρνοντάς τον σέ κοινωνία ἀγάπης μαζί Του.

Οἱ συνέπειες τῆς σωτηριώδους ἐν Χριστῷ Οἰκονομίας μποροῦν νά γίνουν γνωστές καί νά οἰκειωθοῦν ἀπό κάθε ἄνθρωπο μέ τή βιωματική κοινωνία καί μετοχή του στήν ἐν Χριστῷ, διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Χριστοζωή καί ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου τελεσιουργοῦνται καί γίνονται ἁπτή πραγματικότητα μ' ἕναν ἰδιαίτερο καί συγκεκριμένο τρόπο ἐντός τῆς Ἐκκλησίας καί ἰδιαιτέρως στή λατρευτική της ζωή.

Ἡ Ἐκκλησία φανερώνει καί αἰσθητοποιεῖ, σάν νά γίνεται τώρα, ὁλόκληρο τό μυστήριο τῆς σωτηριώδους θείας Οἰκονομίας, γιά τόν ἀνακαινισμό τοῦ ἀνθρώπου καί δι' αὐτοῦ καί ὅλης τῆς κτίσεως, πρωτίστως καί κατ' ἐξοχήν, μέ τή θεία λατρεία της. Τό γεγονός τοῦ Χριστοῦ, ἡ *"ἐν σαρκί"* φανέρωσή Του, *"τό μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον"*[1] προσεγγίζεται διά τῶν ἱερῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας[2]. Ἡ ὑποστατική ἕνωση τοῦ Λόγου μέ τήν ἀνθρώπινη φύση ἔχει ὡς σωτηριολογική συνέπεια τή δυνατότητα κατά χάριν ἑνώσεως καί μέ συγκεκριμένους ἀνθρώπους. Ἡ ἐν Χριστῷ ζωή ἑνός ἑκάστου καί ἡ ἀνάμειξη τῶν πολλῶν πιστῶν μέ τόν Χριστό πραγματοποιεῖται διά τῶν ἱερῶν μυστηρίων. Πράγματι ὁ πιστός ἑνώνεται μαζί Του διά τῆς ἐνεργοῦ μετοχῆς του στά μυστήρια.

Ἡ φύση καί ὁλόκληρη ἡ δομή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μυστηριακή καί ἡ διακονία της εἶναι, κατά κύριο λόγο, διακονία τῶν μυστηρίων. Αὐτά εἶναι ὁ ἄξονας καί ἡ ψυχή τῆς πνευματικῆς ὑποστάσεως καί ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Τό μυστήριο τοῦ Χριστοῦ φανερώνεται στά ἱερά μυστήρια καί ἐνεργοποιεῖται ἐν τόπῳ καί χρόνῳ στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ζωή της, ὡς σώματος Χριστοῦ, εἶναι ζωή μυστηριακή, ἡ δέ κοινωνία καί ἡ ἕνωση τῶν πιστῶν μέ τόν Χριστό γίνεται πράξη, πραγματικά καί ἀληθινά, ἐν τοῖς μυστηρίοις. Στή θεία λατρεία συναντᾶται, συγκροτεῖται ἡ Ἐκκλησία ὡς σῶμα Χριστοῦ. Μέ τά μυστήρια αὐτό τό σῶμα δηλώνεται, σηματοδοτεῖται καί περιγράφεται, ἀφοῦ, σύμφωνα μέ τήν κλασική διατύπωση τοῦ ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα, ἡ Ἐκκλησία *"σημαίνεται ἐν τοῖς μυστηρίοις"* καί *"διά τῶν μυστηρίων"* [3]. Τά ἱερά μυστήρια εἶναι αὐτά, πού κάνουν τήν Ἐκκλησία νά ὑπάρχει καί τήν φανερώνουν. Δι' αὐτῶν βιώνει κάποιος ὅτι εἶναι ἐνεργό μέλος της. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ οἰκείωση τοῦ σωτηριώδους ἔργου τοῦ Χριστοῦ, ἡ χριστοποίηση, ἡ χριστοκοινωνία, ἡ ἐκκλησιοποίηση καί ἐν τέλει ἡ σωτηρία πραγματώνονται ἀπ' ὅλους καί ἀπό τόν κάθε ἕνα διά τῆς μετοχῆς του στά ζωοποιά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας Του.

Διά τῶν μυστηρίων μεταδίδεται ἡ χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στόν ἄνθρωπο καί ἀποβλέπουν

στήν ἐν Χριστῷ ζωή, τή σωτηρία καί τή θέωσή του. Σύμφωνα μέ μία περιγραφική προσέγγιση, τά σημεῖα ἐκεῖνα τοῦ χώρου καί τοῦ χρόνου μέσα στά ὁποῖα ἡ θεία ζωή συναντᾶ τήν ἀνθρώπινη καί τή μεταμορφώνει εἶναι αὐτά πού ὀνομάζονται μυστήρια. Μέ ἄλλα λόγια αὐτά εἶναι οἱ μυστηριακές φανερώσεις τῆς ἀέναης ἑνώσεως καί σχέσεως τοῦ κτιστοῦ μέ τό ἄκτιστο.

Στά πατερικά κείμενα τά μυστήρια περιγράφονται μέ πολλές ἁγιογραφικές εἰκόνες, ὅπως ὡς μέλη τῆς καρδιᾶς, ὡς κλαδιά δέντρου, ὡς κλήματα τῆς κληματαριᾶς, ὡς "θυρίδες" ἀπ' ὅπου περνᾶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης. Στήν πραγματικότητα τά μυστήρια εἶναι ἀνοίγματα καί δίοδοι, διά τῶν ὁποίων ἡ ὄντως Ζωή φθάνει στόν ἄνθρωπο καί τόν βοηθᾶ στήν πάλη του ἐναντίον τῶν δυνάμεων τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου. Τά μυστήρια εἶναι τά γεγονότα πού παίρνουν τή θέση τῶν θαυμάτων τοῦ καιροῦ τῆς ἐνανθρωπήσεως καί γίνονται ὑπομνηματισμοί τοῦ σταυροῦ καί τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, καθώς καί προάγγελοι τῶν ἐσχάτων. Πρόκειται γιά νέες διαστάσεις καί δυνάμεις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, πού προσλήφθηκε, ἀνακαινίσθηκε καί θεώθηκε ἐν Χριστῷ. Τά μυστήρια εἶναι ἐνέργειες καί λειτουργίες τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, γι' αὐτό καί τελοῦνται ἐγκύρως μόνο μέσα στό πλαίσιο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Μέσω αὐτῶν οὐσιαστικά ἐνεργεῖ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ὡς Ἐκκλησία.

Ὅλα τά μυστήρια τελοῦνται ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, καθώς αὐτό διαρκῶς ἐνσωματώνει μυσταγωγικά ὅλους τούς πιστεύοντες στό σῶμα Χριστοῦ. Τό ἴδιο τελεσιουργεῖ ὅλα τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, καθώς ὑπάρχει γιά κάθε μυστήριο ἤ μυστηριακή πράξη εἰδική εὐχή ἀπευθυνόμενη πρός τό Ἅγιο Πνεῦμα, γνωστή ὡς ἐπίκλησις. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἐπίκληση κατέχει κεντρική θέση σέ ὅλη τή λειτουργική ζωή. Γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία δέχεται τήν ἐγκυρότητα ὅλων τῶν ἱερῶν μυστηρίων, ἔστω καί ἐάν αὐτά τελοῦνται ἀπό ἀναξίους, μή ἀνακαινισμένους κληρικούς. Ἐξάλλου, πραγματικά λειτουργός, μυσταγωγός τῶν ἱερῶν μυστηρίων εἶναι ὁ Χριστός, ὁ Μέγας Ἀρχιερεύς, καί ὡς ἐκ τούτου ἡ ἐγκυρότητά τους δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἠθική κατάσταση τοῦ λειτουργοῦ.

Ἡ σημασία ὅλων αὐτῶν εἶναι ὅτι ἡ ἔνταξη καί προκοπή στή Χριστοζωή τοῦ ἀνθρώπου δέν γίνεται μέ ἰδεατό, ἰδεαλιστικό, μυστικιστικό, φανταστικό ἤ καί συναισθηματικό τρόπο, ἀλλά διά μέσου προσώπων, γεγονότων καί πράξεων. Αὐτό ἀκριβῶς ἐπιβεβαιώνεται διά τῶν μυστηρίων, στά ὁποῖα ἀναδεικνύεται ἡ ὕψιστη σημασία τῆς ἄμεσης μετοχῆς καί προσωπικῆς ἐν ἐλευθερίᾳ συναντήσεως κάθε πιστοῦ μέ τόν Χριστό καί μέ τά ἄλλα μέλη τοῦ σώματός Του.

Σημειωτέον ὁ θεραπευτικός - ἰαματικός χαρακτήρας τῶν ἱερῶν μυστηρίων. Σέ ὁλόκληρη τήν πατερική θεολογία γίνεται εὐρεῖα χρήση καθαρά ἰατρικῆς καί θεραπευτικῆς ὁρολογίας. Στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐνέργεια τῶν μυστηρίων εἶναι πρωτίστως θεραπευτική, ἰαματική. Ἐξαιρέτως ἡ θεία Εὐχαριστία θεραπεύει ἀληθινά τόν ἄνθρωπο, καθώς εἶναι "φάρμακον σωτήριον τῶν ἡμετέρων τραυμάτων". Ἡ δέ κοινωνία τοῦ σώματος καί τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἀποβλέπει στήν *"ἴασιν καί ὑγείαν ψυχῆς τε καί σώματος"*, ὅπως ἀναφέρεται στήν ἀκολουθία τῆς θείας μεταλήψεως. Ἡ μυστηριακή κοινωνία μέ τόν Χριστό γίνεται ἀφορμή νά ἐξαγιάζεται καί νά θεώνεται καί ἡ δική μας ἀνθρώπινη ὕπαρξη.

Ὅσα ἀναφέρθηκαν περί μυστηρίων εἶναι ἀπαραίτητο νά συμπληρωθοῦν μέ δύο καίριες ἐπισημάνσεις: Πρῶτον, τό νόημα τῶν μυστηρίων εἶναι μυστικό καί παραμένει κρυμμένο μόνο γιά τούς ἀμυήτους, τούς μή χριστιανούς, γιά τούς ἐκτός τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας: *"Τοῦ Δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ ... οὐ μή γάρ τοῖς ἐχθροῖς σου τό Μυστήριον εἴπω"*. Εἶναι τά κεκρυμμένα μυστήρια, τά ὁποῖα οὐδείς τῶν ἀμυήτων μπορεῖ νά προσεγγίσει ἤ κατανοήσει, ἀλλά ἀποκαλύπτονται ἐν Πνεύματι, στά μέλη τῆς πιστεύουσας καί λατρεύουσας κοινότητας. Τό νόημά τους εἶναι κεκαλυμμένο στή σιωπή καί ἀποκαλύπτεται σέ ἐκείνους πού ἐπιδιώκουν νά τό ἀναζητοῦν. Γι' αὐτό καί ἡ μετοχή στά μυστήρια συνδέεται ἀναποσπάστως μέ τήν ἄσκηση. Αὐτή, ὅπως καί ὅλες οἱ ἄλλες βιωματικές πραγματικότητες, στήν ἐκκλησιαστική παράδοση εἶναι ἄκρως ἀπαραίτητο νά διέρχονται διά τῶν μυστηρίων καί αὐτο-

νοήτως μέ τή βοήθεια ἐμπείρου καί διακριτικοῦ πνευματικοῦ πατέρα.

Τά μυστήρια ἐνεργοῦν στή φύση καί στή θέληση τοῦ ἀνθρώπου, στόν ὅλο ἄνθρωπο, ὄχι ὅμως ἀπροϋποθέτως. Ἀπαραίτητη ὅσο καί θεμελιώδης προϋπόθεση γιά νά ἐπενεργήσει καί καρποφορήσει ἡ διά τῶν μυστηρίων παρεχομένη θεία χάρις, εἶναι ἡ συγκατάθεση, ἡ συνεργία καί ἡ προαίρεση τοῦ πιστοῦ. Ἡ ὀρθόδοξη παράδοση ἀποκρούει τή μηχανική ἤ μαγική ἐπενέργεια τῶν ἱερῶν μυστηρίων, χωρίς τήν ἀνθρώπινη συνεργία. Τά μυστήρια δέν ἐνεργοῦν ἀπροϋποθέτως, κατά μαγικό καί μηχανιστικό τρόπο, οὔτε βεβαίως ἡ βαθύτερη σημασία τους ἀποκαλύπτεται μέ κάποια ἀνθρώπινη τεχνική μέθοδο ἤ γνώση, ἀλλά μέ τή χαρισματική ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐνεργεῖ κατά τή δεκτικότητα καί συνεργία τοῦ ὑποδεχομένου αὐτήν. Γι' αὐτό ἁπλῶς καί μόνον ἡ συμμετοχή τοῦ ἀνθρώπου στήν τελετουργία τῶν ἱερῶν μυστηρίων δέν εἶναι ἀρκετή, γιά νά τόν ὁδηγήσει στή σωτηρία. Χρειάζεται νά ὑπάρχει ἡ ἐλεύθερη βούληση καί ἡ ἐνεργός συμμετοχή ἤ, ἄλλως, ἡ συνεργία τοῦ πιστοῦ στά τελούμενα κατά τή διάρκεια τῶν μυστηρίων. Ἐπιπλέον ἡ ἐν Χριστῷ ζωή καί ἡ σωτηρία τοῦ πιστοῦ δέν πραγματώνονται μόνο μέ τή συμμετοχή του στά μυστήρια, ἀλλά καί μέ τή βίωση τῆς ἀλήθειας, πού αὐτά φανερώνουν καί ἀσφαλῶς μέ τήν ἐνεργοποίηση τῆς χάριτος, πού προσφέρουν στούς μετέχοντες. Γι' αὐτό οἱ διάφορες βαθμίδες τῆς πνευματικῆς μεθηλικιώσεως καί προκοπῆς τοῦ πιστοῦ δέν διαφοροποιοῦνται ἀπό τή ζωή του *"ἐν τοῖς μυστηρίοις"*.

Μία δεύτερη ἐπισήμανση σχετίζεται μέ τό γεγονός ὅτι ἡ ὀρθόδοξη παράδοση δέν προσεγγίζει ποτέ τά μυστήρια ὡς ἀντικείμενα ἤ μεμονωμένες τελετές, ἀλλά ὡς πτυχές καί φανερώσεις τοῦ ἑνός καί ἀδιαιρέτου *"μυστηρίου τοῦ Χριστοῦ"* καί τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό σημαίνει ὅτι δέν μποροῦν καί δέν ἐπιτρέπεται νά κατατμηθοῦν, νά αὐτονομηθοῦν καί νά ἀπομονωθοῦν ἀπό τό σύνολο τῆς ζωῆς τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας, διότι κάθε λειτουργική πράξη καί ἱεροτελεστία (ἀκολουθία) τῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωρίζεται καί εἶναι μυστήριο· εἶναι μία ἄκτιστη ἐνέργεια μέ τήν ὁποία σχετίζεται, γνωρίζεται, μετέχεται καί κοινωνεῖ ὁ τριαδικός Θεός μέ τόν κτιστό ἄνθρωπο.

Ὅλα τά μυστήρια εἶναι λειτουργίες τοῦ ἑνιαίου σώματος καί παραπέμπουν στό μυστήριο τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας, τό ὁποῖο προσεγγίζεται διά τῶν μυστηρίων. Ἑπομένως, τά μυστήρια δέν εἶναι μόνο ἑπτά, ἔτσι ὥστε νά ἀριθμοῦνται ἤ νά δίδεται ἡ ἐντύπωση ὅτι ἔχουν καθοριστεῖ σέ κλειστό ἀριθμό, γεγονός πού ὁδηγεῖ στήν κατάταξή τους σέ ὑποχρεωτικά καί προαιρετικά ἤ ἀκόμη σέ μυστήρια καί τελετές. Ἀναμφιβόλως, τό ἱερό εὐχέλαιο, ὁ ἁγιασμός, ἡ μοναχική κουρά, τό μυστήριο ἐπί τῶν ἱερῶς κεκοιμημένων, τά ἐγκαίνια ναοῦ, ἡ παρασκευή τοῦ ἁγίου μύρου καί τόσα ἄλλα εἶναι ἱερά μυστήρια, ὅπως εὐχερῶς μπορεῖ κανείς νά τό ἐπαληθεύσει ἁπλῶς καί μόνο ἀπό τή θεολογική ἑρμηνεία τῶν διαφόρων εὐχῶν τους, πού εἶναι ἀποθησαυρισμένες στό Μέγα Εὐχολόγιον.

Οἱ Ὀρθόδοξοι ἔχουν ἐσφαλμένως ἀποδεχθεῖ τήν ἀρίθμηση τῶν μυστηρίων σέ ἑπτά ἤ καί τήν ἴδια τήν ἀρίθμηση, μόνο ὑπό τήν ἐπίδραση τῆς Δύσεως. Σημειώνεται ὅτι στό Βυζάντιο γίνεται λόγος γιά ἑπτά μυστήρια μόλις τόν ΙΓ΄ αἰώνα. Συνεπῶς, ὁ ὁρισμός, ἡ ὅποια διάκριση καί κατάταξη τῶν μυστηρίων πολύ δέ περισσότερο ἡ ἀρίθμησή τους φαίνεται νά εἶναι ἐλάχιστα γνωστή στήν πατερική θεολογία στό σύνολό της. Πάντως εἶναι γεγονός, ὅτι στά πατερικά συγγράμματα γίνεται συχνότερα ἀναφορά γιά ὁρισμένα ἀπό τά μυστήρια, κυρίως γιά τό βάπτισμα, τό χρίσμα, τή μετάνοια, τήν ἱερωσύνη καί τή θεία Εὐχαριστία. Ἐκεῖνο πού διακρίνεται ἐμφανῶς καί προβάλλεται μέσα ἀπό τό σύνολο τῶν ἔργων τῶν Πατέρων εἶναι ἡ ἐπιμονή τους νά γίνεται λόγος κυρίως γιά μυστηριακή, λειτουργική ζωή, γιά ἐν Χριστῷ ζωή μέ κέντρο τή θεία Λειτουργία.

Μέ βάση τά προαναφερθέντα, τά ἱερά μυστήρια δέν εἶναι μεμονωμένες τελετές, ἀλλά ἡ φανέρωση τῆς καινῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτά προεκτείνουν τίς λειτουργίες τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, καθώς μεταδίδουν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀληθινά τή ζωή Του. Εἶναι οἱ διαβάσεις, πού ἐπιτρέπουν

στόν ἄνθρωπο νά εἰσέλθει σέ μία ἄλλη ἐντελῶς διαφορετική, καινούργια πραγματικότητα καί ἐνεργοποιοῦν μία νέα διάσταση στή ζωή του.

Ἡ ἐν Χριστῷ ζωή καί ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου γίνονται πραγματικότητα μέ τόν ἐγκεντρισμό καί τή μέθεξή του στό ἕνα σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὡς ἀσφαλῆ μέσα καί τρόπο γιά τή μύηση, τήν ἔνταξη, τήν παραμονή καί τήν τελείωση τοῦ ἀνθρώπου στό σῶμα αὐτό, ἡ Ἐκκλησία προτείνει καί ὑποδεικνύει τά ἱερά μυστήρια. Ἡ πορεία αὐτή ἀρχίζει νά πραγματοποιεῖται καί νά φανερώνεται, πρωτίστως καί κατ' ἐξοχήν, μέ τή μετοχή στά μυστήρια καί κυρίως στά λεγόμενα μυστήρια τῆς μυήσεως. Ἡ ἔνταξη στό χαρισματικό σῶμα γίνεται πραγματικότητα μέ τό εἰσαγωγικό μυστήριο τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Ἡ ἐν Χριστῷ ζωή τοῦ νέου μέλους ἐνδυναμώνεται μέ τή δωρεά τοῦ ἁγίου χρίσματος, αὐξάνει καί συντηρεῖται μέ τή θεία Εὐχαριστία, θεραπεύεται, ὅταν ἐμφανίζονται νοσήματα καί ἀστοχίες, μέ τή μετάνοια-ἐξομολόγηση καί συνεχίζει μέ τήν προσδοκία τῆς κοινῆς ἀνάστασης καί τή *"ζωή τοῦ μέλλοντος αἰῶνος"*.

Ὅλα τά μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας δέχονται τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέ τά ἱερά μυστήρια, καθώς γεννῶνται διά τοῦ ὕδατος τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος, ἐμπλουτίζονται καί κινοῦνται ἔχοντας λάβει τή σφραγίδα (ἅγιο χρίσμα) τῶν δωρεῶν καί χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τρέφονται διά τῆς μετοχῆς τους στή θεία Εὐχαριστία καί ἀνακαινίζονται μέ τό θεραπευτικό μυστήριο τῆς μετανοίας. Εἶναι προφανές ἀπό τά ἀνωτέρω ὅτι δέν μπορεῖ ὁ πιστός νά κινηθεῖ ἤ νά τραφεῖ ἄν προηγουμένως δέν γεννηθεῖ ἄνωθεν. Ἔτσι, ἡ περί μυστηρίων διδασκαλία ἀνταποκρίνεται ἄριστα στή φυσιολογία τοῦ ἀνθρώπου. Τά ἱερά μυστήρια στό σύνολό τους ἀναδεικνύονται ὡς συγκεκριμένα μέσα καί τρόπος ἐν Χριστῷ ζωῆς, σωτηρίας καί θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Στό λειτουργικό περιβάλλον τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου τελοῦνται τά ἱερά μυστήρια, ὁ πιστός μέ τή βοήθεια τῆς ψαλμωδίας καί τῆς ἀναγνώσεως διευκολύνεται νά φθάσει στό φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί νά πετύχει τήν κατά χάριν θέωσή του. Ἡ μετοχή στά *"μυστήρια τοῦ Θεοῦ"* γίνεται *"μυστικῶς"*, *"γνωστῶς"* καί *"εὐαισθήτως"*, *"ἐν αἰσθήσει καί ὁράσει καί γνώσει"*. Διά τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἔχουμε συγκεκριμένη, αἰσθητή καί πραγματική ἕνωση κάθε πιστοῦ μέ τόν Χριστό. Ἡ ἕνωσή του μέ τόν Θεό διά τῶν μυστηρίων εἶναι ἀληθινή, αἰσθητή πραγματικότητα. Δι' αὐτῶν καί κυρίως διά τῆς θείας Εὐχαριστίας ὁ Ἀχώρητος Θεός χωρεῖται στόν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νά τελειωθεῖ, νά σωθεῖ καί νά φθάσει νά γίνει κατά χάριν θεός. ■

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Α΄ Τιμ.* 3, 16.
2. Περισσότερα περί τῶν ἱερῶν μυστηρίων, βλ. Βασιλείου Ἀ. Τσίγκου, *Θέματα Δογματικῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Θεσσαλονίκη 2014, σ. 389-460.
3. Νικολάου Καβάσιλα, *Εἰς τήν θείαν Λειτουργίαν*, 37-38.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΙΝΔΙΚΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

†ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΤΟΥ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΤΙΣΕΩΣ
ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Παρακολουθοῦσα ἀπό πολλῶν ἐτῶν τάς εἰς τόν περιβαλλοντικόν τομέα καταστροφικάς ἐν τῷ κόσμῳ ἐξελίξεις, ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, γρηγοροῦσα, πρωτοβούλως ὥρισε τήν ἀρχήν ἑκάστου ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους ὡς ἡμέραν ἀφιερωμένην εἰς τήν Δημιουργίαν, εἰς τό περιβάλλον, καλοῦσα κατ᾽ αὐτήν σύμπαντα τόν Ὀρθόδοξον καί τόν Χριστιανικόν κόσμον, νά ἀναπέμπῃ δεήσεις καί ἱκεσίας πρός τόν Κτίστην τῶν ἁπάντων, εὐχαριστηρίους μέν διά τό μέγα δῶρον τῆς Δημιουργίας, ἱκετηρίους δέ διά τήν προστασίαν καί σωτηρίαν αὐτῆς ἀπό πάσης προσβολῆς ὁρατῆς ὑπό τῶν ἀνθρώπων καί ἀοράτου. Οὕτω, λοιπόν, καί ἐφέτος, κατά τήν εὔσημον ταύτην ἡμέραν, ἀπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὑπομιμνήσκομεν τήν ἀναγκαιότητα εὐαισθητοποιήσεως **ὅλων** ἐνώπιον τῶν οἰκολογικῶν προβλημάτων τά ὁποῖα ἀντιμετωπίζει σήμερον ὁ πλανήτης μας.

Ἡ σημερινή ραγδαία τεχνολογική πρόοδος καί αἱ δυνατότητες καί εὐκολίαι, τάς ὁποίας παρέχει αὕτη εἰς τόν σύγχρονον ἄνθρωπον, δέν πρέπει νά μᾶς ἀποπροσανατολίζουν, ὥστε νά μή ἀναλογιζώμεθα σοβαρῶς, πρό ἑκάστου τεχνολογικοῦ ἐγχειρήματος, τάς ἐπιβαρύνσεις τάς ὁποίας αὐτό προκαλεῖ εἰς τό φυσικόν περιβάλλον καί εἰς τόν πολιτισμόν, καί ἐν γένει πάσας τάς συναφεῖς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις, αἱ ὁποῖαι δύνανται νά εἶναι –καί ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι– λίαν ἐπικίνδυνοι καί καταστροφικαί διά τήν κτίσιν καί διά τήν ζωήν τῶν ἐμβίων ἐπί τῆς γῆς ὄντων.

Τήν ἀναγκαιότητα ταύτην, ἄλλωστε, διεκηρύξαμεν καί οἱ ἀδελφοί Προκαθήμενοι καί Ἱεράρχαι τῶν κατά τόπους Ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί κατά τήν ἐν εὐλογίαις συνελθοῦσαν κατά τόν παρελθόντα Ἰούνιον ἐν τῇ μεγαλονήσῳ Κρήτῃ ὑπό τήν προεδρείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, ἐπισημάναντες ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ αὐτῆς ὅτι «διά τῆς συγχρόνου ἀναπτύξεως τῶν ἐπιστημῶν καί τῆς τεχνολογίας, ἡ ζωή μας ἀλλάζει ριζικῶς. Καί ὅ,τι ἐπιφέρει ἀλλαγήν εἰς τόν τρόπον ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀπαιτεῖ ἀπό μέρους του διάκρισιν, ἐφ᾽ ὅσον, ἐκτός τῶν σημαντικῶν εὐεργεσιῶν... εἴμεθα ἐπίσης ἀντιμέτωποι καί μέ τάς ἀρνητικάς ἐπιπτώσεις τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου», μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ **ἀπειλή** ἤ καί ἡ **καταστροφή** τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἀπαιτεῖται συνεχής ἐγρήγορσις, κατάρτισις καί διδασκαλία, ὥστε νά γίνεται σαφής ἡ σχέσις τῆς σημερινῆς οἰκολογικῆς κρίσεως μέ τά ἀνθρώπινα πάθη τῆς πλεονεξίας, τῆς ἀπληστίας, τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τῆς ἁρπακτικῆς διαθέσεως, τῶν ὁποίων παθῶν ἀποτέλεσμα καί καρπός εἶναι ἡ βιουμένη περιβαλλοντική κρίσις. Ἀποτελεῖ, ὡς ἐκ τούτου, μονόδρομον ἡ ἐπιστροφή εἰς τό **ἀρχικόν κάλλος** τῆς τάξεως καί τῆς οἰκονομίας, τῆς ἐγκρατείας καί τῆς ἀσκήσεως, τά ὁποῖα καί δύνανται νά ὁδηγήσουν εἰς τήν σώφρονα διαχείρισιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ἰδιαιτέρως, ἡ ἀπληστία διά τήν ἱκανοποίησιν τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν ὁδηγεῖ μετά βεβαιότητος εἰς τήν πνευματικήν πτώχευσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία συνεπάγεται τήν καταστροφήν τοῦ περιβάλλοντος: «Αἱ ρίζαι τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως εἶναι πνευματικαί καί ἠθικαί, ἐνδιάθετοι εἰς τήν καρδίαν ἑκάστου ἀνθρώπου», ἐπεσήμανεν ἡ εἰρημένη Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀπευθυνομένη εἰς τόν σύγχρονον κόσμον, «ὁ δέ πόθος τῆς συνεχοῦς αὐξήσεως τῆς εὐημερίας καί ἡ ἄμετρος κατανάλωσις ἀναποφεύκτως ὁδηγοῦν εἰς τήν δυσανάλογον χρῆσιν καί τήν ἐξάντλησιν τῶν φυσικῶν πόρων» (Βλ. ἀπόφασιν ἐπί τοῦ κειμένου «Ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας»).

Συναφῶς, τελοῦντες σήμερον, ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, τήν μνήμην τοῦ Ὁσίου Συμεών τοῦ Στυλίτου, τοῦ μεγάλου τούτου στύλου τῆς Ἐκκλησίας μας, τό μνημεῖον τοῦ ὁποίου, ὅπως καί ἕτεροι θαυμαστοί ἀρχαιολογικοί χῶροι ἐν Συρίᾳ καί ἐν τῷ κόσμῳ παντί, ὡς ὁ περίφημος τῆς ἀρχαίας Παλμύρας, συγκαταλεγόμενοι μεταξύ τῶν **κορυφαίων παγκοσμίως μνημείων πολιτισμικῆς κληρονομίας,** ὑπέστησαν τήν βαρβαρότητα καί τά δεινά τοῦ πολέμου, ἐπισημαίνομεν καί ἕν ἐξ ἴσου σημαντικόν πρόβλημα: τήν **κρίσιν πολιτισμοῦ**, ἡ ὁποία κατά τά τελευταῖα ἔτη ἀποβαίνει **παγκόσμιος**. Ἄλλωστε, **Περιβάλλον** καί **Πολιτισμός** εἶναι ἔννοιαι καί ἀξίαι παράλληλοι καί ἀλλη-

λοπεριχωρούμεναι. Ὁ περιβάλλων τήν ἀνθρωπότητα **κόσμος** ἐδημιουργήθη διά τοῦ μονολεκτικοῦ προστακτικοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ «Γενηθήτω» (πρβλ. Γεν. α΄, 3,6,14). Ὁ **πολιτισμός** ἐδημιουργήθη ὑπό τοῦ προικισθέντος διά λογικοῦ νοός ἀνθρώπου, ὡς ἐκ τούτου δέ, καί ὁ πρός αὐτό σεβασμός εἶναι αὐτονόητος καί ἐπιβεβλημένος, ἐφ᾽ ὅσον μάλιστα ὁ ἄνθρωπος εἶναι καί τιμᾶται ὡς ἡ **κορωνίς τῆς Θείας Δημιουργίας.**

Διό καί ὀφειλετικῶς ἀπό τοῦ Ἱεροῦ τούτου Κέντρου τῆς Ὀρθοδοξίας, τοῦ θησαυρίζοντος μοναδικήν παράδοσιν καί διατηροῦντος τάς εὐρυτέρων παραμέτρων ἀξίας τῆς πολιτισμικῆς κληρονομίας, ἐφιστῶμεν τήν προσοχήν πάντων τῶν ὑπευθύνων καί παντός ἀνθρώπου εἰς τήν ἀναγκαιότητα τῆς προστασίας, παραλλήλως πρός τό φυσικόν περιβάλλον, καί τῆς παγκοσμίου πολιτισμικῆς κληρονομίας, ἡ ὁποία εὑρίσκεται ἐν κινδύνῳ, ἐξ αἰτίας τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς, τῶν πολεμικῶν συρράξεων ἀνά τήν ὑφήλιον ἀλλά καί ἄλλων αἰτίων.

Οἱ πολιτισμικοί θησαυροί, οἱ ὁποῖοι ὡς **μνημεῖα** θρησκευτικά καί πνευματικά, ἀλλά καί, ὡς διαχρονική ἔκφρασις τοῦ ἀνθρωπίνου νοός, ἀνήκουν εἰς ἅπασαν τήν ἀνθρωπότητα καί ὄχι ἀποκλειστικῶς εἰς τά κράτη ἐντός τῶν συνόρων τῶν ὁποίων εὑρίσκονται, διατρέχουν τούς αὐτούς κινδύνους πρός τό περιβάλλον καί, ὡς ἐκ τούτου, ἡ μέριμνα διά τήν προστασίαν τοῦ τε περιβάλλοντος καί τῶν ἀτιμήτων ἀξιῶν τοῦ πολιτισμοῦ κρίνεται ἐπιβεβλημένη, διά τό εὖ ζῆν τῆς ἀνθρωπότητος ὁλοκλήρου.

Ἡ φθορά καί καταστροφή ἑνός πολιτισμικοῦ μνημείου μιᾶς χώρας πληγώνει τήν οἰκουμενικήν κληρονομίαν τῆς ἀνθρωπότητος· ὡς ἐκ τούτου, εἶναι χρέος καί καθῆκον παντός ἀνθρώπου, ἰδιαιτέρως ὅμως ἑκάστου πεπολιτισμένου κράτους, νά ἐνισχύσῃ τά μέτρα προστασίας καί διατηρήσεως εἰς τό διηνεκές τῶν μνημείων αὐτοῦ. Ὅθεν εἶναι ἀπαραίτητον πᾶσα συντεταγμένη Πολιτεία δικαίου καί νομιμότητος νά ἀποφεύγῃ ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι προσβάλλουν τήν ἀκεραιότητα τῶν «παγκοσμίων μνημείων» αὐτῆς καί ἀλλοιώνουν τάς ἄϋλους ἀξίας τάς ὁποίας ἕκαστον τούτων ἐκπροσωπεῖ.

Συνειδητοποιοῦντες τήν πανορθοδόξως διακηρυχθεῖσαν «μεγίστην εὐθύνην ἡμῶν νά παραδώσωμεν εἰς τάς ἐπερχομένας γενεάς βιώσιμον φυσικόν περιβάλλον καί τήν χρῆσιν αὐτοῦ κατά θείαν βούλησιν καί εὐλογίαν» (Ἐγκύκλιος Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου) καί ὅτι «ὄχι μόνον αἱ σημεριναί, ἀλλά καί αἱ μελλοντικαί γενεαί ἔχουν δικαίωμα ἐπί τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν, τά ὁποῖα μᾶς ἐχάρισεν ὁ Δημιουργός» (ἀπόφασις Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου «Ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας»), προσκαλοῦμεν πάντας εἰς ἐπιστράτευσιν δυνάμεων, καί ἰδιαιτέρως τῆς **προσευχῆς**, εἰς τόν ἀγῶνα διά τήν προστασίαν τοῦ περιβάλλοντος ὑπό τήν εὐρυτέραν ἔννοιαν αὐτοῦ, ἤτοι ὡς ἁρμονικήν σύζευξιν φυσικοῦ καί ἀνθρωπογενοῦς πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος, καί ἱκετεύομεν τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὥστε μέ τάς πρεσβείας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Παμμακαρίστου, τήν φωνήν τοῦ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καί τήν μεσιτείαν Συμεών τοῦ Στυλίτου καί πάντων τῶν Ἁγίων, νά φυλάττῃ τόν **κοινόν φυσικόν καί πολιτισμικόν οἶκον** ἡμῶν ἀπό πάσης ἐπερχομένης ἀπειλῆς καί καταστροφῆς καί νά παρέχῃ ἀδιαλείπτως πλουσίως ἐκχεομένην τήν εὐλογίαν Αὐτοῦ εἰς αὐτόν.

Ἐν κατανύξει ψυχῆς καί ἐν προσευχῇ καρδίας, μετά πάντων τῶν πιστῶν, δεόμενοι τοῦ Δημιουργοῦ τῆς Κτίσεως, τῆς ὁρατῆς καί τῆς ἀοράτου, τῆς νοητῆς καί τῆς νοουμένης, νά χαρίζῃ «εὐκράτους καί ἐπωφελεῖς τούς ἀέρας, εὔμετρα δέ καί γαληνά τά ὑέτια ὕδατα, πρός δαψιλῆ καρποφορίαν τῆς γῆς» καί νά παρέχῃ εἰς τόν κόσμον ἅπαντα «εἰρήνην βαθεῖαν, εἰρήνην τήν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν», ἐπικαλούμεθα ἐπί πάντας ἀνθρώπους καί ἐπί τόν Οἶκον τῆς γῆς τήν Χάριν καί τό ἄπειρον Ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

,βις΄ Σεπτεμβρίου α΄

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
διάπυρος πρός Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

†ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΛΕΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

«Χριστοῦ δ᾽ ἐνανθρώπησις, ἄλλη μοι πλάσις»[1].

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ πεφιλημένα,

Ὑμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν τὸν ἐν Τριάδι Θεόν, τὸν ἀξιώσαντα ἡμᾶς καὶ ἐφέτος νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς ἐν «Βηθλεὲμ τῇ μικρᾷ» κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ Πατρός.

Ἑορτάζει ἐν χαρᾷ πεπληρωμένῃ ἡ Ἁγία Ἐκκλησία, ἧς «σάρκα ἀνέλαβεν»[2] ὁ Χριστὸς σαρκωθείς, καταστήσας αὐτὴν «κόσμον τοῦ κόσμου»[3]. Σκιρτᾷ διὰ τὰς θείας εὐλογίας ὄχι μόνον σύνολον τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀλλὰ «πᾶσα ἡ κτίσις». «Τὰ σύμπαντα σήμερον χαρᾶς πληροῦνται· Χριστοῦ τεχθέντος ἐκ τῆς Παρθένου»[4].

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ «πρῶτον ἀκίνητον» τῶν Ἀρχαίων, ὁ Θεὸς ἡμῶν εἶναι καθ᾽ ἑαυτὸν κοινωνία ἀγάπης καὶ κινεῖται ἐν χρόνῳ ἀγαπητικῶς πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον. «Ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ᾽ ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς»[5].

Ὁ προαιώνιος Λόγος τοῦ Πατρός, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ «εἶναι», χαρίζεται εἰς αὐτὸν διὰ τῆς Ἐνανθρωπήσεώς Του τὸ «εὖ εἶναι». «Τοῦτό ἐστιν ἡμῖν ἡ πανήγυρις, τοῦτο ἑορτάζομεν σήμερον, ἐπιδημίαν Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, ἵνα πρὸς Θεὸν ἐκδημήσωμεν, ἢ ἐπανέλθωμεν..., ἵνα τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἀποθέμενοι τὸν νέον ἐνδυσώμεθα, καὶ ὥσπερ ἐν τῷ Ἀδὰμ ἀπεθάνομεν οὕτως ἐν τῷ Χριστῷ ζήσωμεν, Χριστῷ καὶ συγγεννώμενοι καὶ συσταυρούμενοι καὶ συνθαπτόμενοι καὶ συνανιστάμενοι»[6]. Εἰς πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον εἶναι πλέον ἀνοικτὴ ἡ ὁδὸς τῆς κατὰ χάριν θεώσεως. Ὅλοι εἴμεθα «Θεοῦ χωρητικοί». «Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»[7].

Δυστυχῶς τὸ Εὐαγγέλιον τῶν Χριστουγέννων κηρύσσεται καὶ πάλιν εἰς ἕνα κόσμον, ὅπου ἠχεῖ ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων, ὅπου ἀσκεῖται ἀπρόκλητος βία εἰς βάρος ἀτόμων καὶ λαῶν, ὅπου κυριαρχεῖ ἀνισότης καὶ κοινωνικὴ ἀδικία. Ἀφόρητος εἶναι ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται τὰ ἀναρίθμητα παιδία, θύματα πολεμικῶν συγκρούσεων, ἐκρύθμων καταστάσεων, ποικιλωνύμων ἐκμεταλλεύσεων, διωγμῶν καὶ διακρίσεων, πείνης, πενίας καὶ ἐπωδύνων στερήσεων.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον εἴχομεν τὴν εὐκαιρίαν, μετὰ τοῦ Ἁγιωτάτου Πάπα Ρώμης Φραγκίσκου καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερωνύμου, νὰ διαπιστώσωμεν ἰδίοις ὄμμασιν ἐν Λέσβῳ τὰς περιπετείας τῶν προσφύγων καὶ τῶν μεταναστῶν καὶ ἰδίως τὰ ὀξέα προβλήματα τῶν ταλαιπωρημένων παιδίων, τῶν ἀθώων καὶ ἀνυπερασπίστων θυμάτων τῆς πολεμικῆς βίας, τῶν φυλετικῶν καὶ θρησκευτικῶν διακρίσεων καὶ τῆς ἀδικίας, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων αὐξάνει συνεχῶς.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ νηπιάσαντος δι' ἡμᾶς Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ παιδίου Χριστοῦ, τὸν ἀφανισμὸν τοῦ ὁποίου ζητεῖ ἡ κοσμικὴ ἐξουσία συμφώνως πρὸς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον[8], εἶναι ὑπόμνησις καὶ κλῆσις νὰ μεριμνήσωμεν διὰ τὰ παιδία, νὰ προστατεύσωμεν τὰ εὐάλωτα αὐτὰ θύματα καὶ νὰ σεβασθῶμεν τὴν ἱερότητα τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

Τὰ παιδία καὶ αἱ εὐαίσθητοι ψυχαί των ἀπειλοῦνται βεβαίως καὶ εἰς τὰς χώρας τοῦ ἀνεπτυγμένου οἰκονομικῶς καὶ σταθερωτέρου πολιτικῶς κόσμου, ἀπὸ τὴν μεγάλην κρίσιν τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας, ἀπὸ ποικιλομόρφους παρεμβάσεις καὶ τὴν ἄσκησιν σωματικῆς καὶ ψυχικῆς βίας. Ἀλλοιώνεται ἡ παιδικὴ ψυχὴ ἐκ τῆς καταλυτικῆς ἐπιρροῆς τῶν ἠλεκτρονικῶν μέσων καὶ ἰδίως τῆς τηλεοράσεως καὶ τοῦ διαδικτύου εἰς τὴν ζωήν των καὶ ἀπὸ τὴν ριζικὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἐπικοινωνιακοῦ περιβάλλοντος. Ὁ ἄκρατος οἰκονομισμὸς τὰ μετατρέπει ἐνωρὶς εἰς καταναλωτὰς καὶ ὁ εὐδαιμονισμὸς ἐξαφανίζει ταχύτατα τὴν παιδικὴν ἀθωότητα.

Ἐν ὄψει τῶν κινδύνων αὐτῶν ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀπευθυνθεῖσα «μετ' ἰδιαιτέρας ἀγάπης καὶ στοργῆς» πρὸς τὰ παιδία καὶ τοὺς νέους, ἀναφέρει ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ αὐτῆς[9] τὰ ἑξῆς: «Μέσα εἰς τὸν κυκεῶνα τῶν ἀλληλοαναιρουμένων ὁρισμῶν τῆς ταυτότητος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἡ ἁγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία προβάλλει τὰ Κυριακὰ λόγια, «ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν»[10] καὶ τὸ «ὅς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν»[11], ὡς καὶ ὅσα ἀναφέρει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι «κωλύουν»[12] τὰ παιδία νὰ Τὸν πλησιάσουν καὶ δι' ὅσους τὰ «σκανδαλίζουν»[13]. Τὸ μυστήριον τῶν Χριστουγέννων συμπυκνοῦται εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κοντακίου τῆς ἑορτῆς «Δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός». Ὁ Θεὸς Λόγος ὡς παιδίον καὶ τὸ παιδίον ὡς Θεὸς ἀποκαλύπτεται εἰς ἀνθρώπους μὲ «καθαρὰν καρδίαν» καὶ μὲ τὴν ἁπλότητα τοῦ παιδίου. Τὰ παιδία κατανοοῦν ἀληθείας, τὰς ὁποίας «οἱ σοφοὶ καὶ οἱ συνετοὶ» ἀδυνατοῦν νὰ προσεγγίσουν. «Ἀπὸ παιδιὰ καὶ μόνον φτιάχνεις Ἱεροσόλυμα», σημειώνει ὁ Ἐλύτης εἰς τὸ «Ἐκ τοῦ πλησίον»[14].

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ἀπευθύνομεν ἔκκλησιν πρὸς πάντας, νὰ σέβωνται τὴν ταυτότητα καὶ τὴν ἱερότητα τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ἐνώπιον τῆς παγκοσμίου προσφυγικῆς κρίσεως, ἡ ὁποία θίγει κατ' ἐξοχὴν τὰ δικαιώματα τῶν παιδίων, ἐνώπιον τῆς μάστιγος τῆς παιδικῆς θνησιμότητος, τῆς πείνης, τῆς παιδικῆς ἐργασίας, τῶν σωματικῶν κακώσεων καὶ τῆς ψυχολογικῆς βίας, ἀλλὰ καὶ τῶν κινδύνων ἀλλοιώσεως τῆς παιδικῆς ψυχῆς λόγῳ τῆς ἀνεξελέγκτου ἐκθέσεώς των εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν συγχρόνων ἠλεκτρονικῶν μέσων ἐπικοινωνίας καὶ τῆς καθυποτάξεως αὐτῶν εἰς τὸν καταναλωτισμόν, ἀνακηρύσσομεν τὸ 2017 Ἔτος προστασίας τῆς ἱερότητος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, καλοῦντες πάντας νὰ ἀναγνωρίζουν καὶ νὰ σέβωνται τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῶν παιδίων.

Ὅπως τονίζεται εἰς ἕτερον σπουδαῖον κείμενον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὸν λόγον αὐτῆς, δὲν ἀποβλέπει πρωτίστως «εἰς τὸ νὰ κρίνῃ καὶ νὰ καταδικάσῃ τὸν κόσμον»[15], ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν ὡς ὁδηγὸν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐλπίδα καὶ βεβαιότητα ὅτι τὸ κακόν, ὑπὸ οἱανδήποτε μορφήν, δὲν ἔχει τὸν τελευταῖον λόγον εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀφεθῇ νὰ κατευθύνῃ τὴν πορείαν της»[16].

Προσκυνοῦντες ἐν ταπεινώσει καὶ κατανύξει τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, ὅστις ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους, καὶ ἀνυμνοῦντες ἄσμασιν ἐνθέοις τὸ μέγεθος τῆς περὶ ἡμᾶς θείας Οἰκονομίας, κλίνοντες τὸ γόνυ ἐνώπιον τῆς βρεφοκρατούσης Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἀπευθύνομεν ἐκ τοῦ ἀκοιμήτου Φαναρίου τὸν ἑόρτιον χαιρετισμὸν «Χριστὸς γεννᾶται· δοξάσατε. Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν· ἀπαντήσατε» πρὸς τὰ μακρὰν καὶ τὰ ἐγγὺς τέκνα τῆς Κωνσταντινουπολίτιδος Ἐκκλησίας καὶ ἀποστέλλομεν πρὸς αὐτὰ τὰς πατρικὰς εὐχὰς καὶ τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν.

«Ἐνδυναμούμενοι ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»[17], ἂς ἀγωνισθῶμεν ἅπαντες ἐν ὁμοψυχίᾳ, ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς καινῆς ἐν Ἐκκλησίᾳ ζωῆς, τηροῦντες ὅσα ἐνετείλατο ἡμῖν ὁ Κύριος, ὁ ὢν μεθ' ἡμῶν «πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»[18].

Χριστούγεννα ,βις΄

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως

διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἔπη ἠθικά, ΛΔ΄, ΒΕΠΕΣ 61, 227.
2. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ὁμιλία πρὸ τῆς ἐξορίας, P.G. 52, 429.
3. Ὠριγένους, Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον Ἐξηγητικῶν, τόμος στ΄ ΒΕΠΕΣ 12, 63.
4. Ὄρθρος Χριστουγέννων.
5. Α΄ Ἰωάν. δ΄, 10.
6. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Λόγος ΛΗ΄ εἰς τὰ Θεοφάνια, εἴτουν τὰ Γενέθλια τοῦ Σωτῆρος, ΒΕΠΕΣ 60, 65.
7. Γαλ. γ΄, 28.
8. Ματθ. β΄, 13.
9. Παρ. 8.
10. Ματθ. ιη΄, 3-4.
11. Λουκ. ιη΄, 17.
12. Πρβλ. Λουκ. ιη΄, 16.
13. Πρβλ. Ματθ. ιη΄, 6.
14. Ἐκδ. Ἴκαρος, 13.
15. Πρβλ. Ἰωάν. γ΄, 17 καὶ ιβ΄ 47.
16. Ἀποστολὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Εἰσαγωγή.
17. Πρβλ. Β΄ Τιμ. β΄, 1.
18. Ματθ. κη΄, 20.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΡΟΔΟΥ

ΚΥΡΙΛΛΟΣ

Μητροπολίτης τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ρόδου,
πρὸς τὸν ἱερὸν κλῆρον καί τὸν λαόν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

«Ὁ Λόγος σάρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, ... Καί ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καί χάριν ἀντί χάριτος».
(Ἰωάν. α΄, 14-15)

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

Τό κομβικό σημεῖο τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας εἶναι ἡ στιγμή τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ Πατρός. Ὁ Λόγος γίνεται ἄνθρωπος, ὁ Θεός σαρκοῦται, γίνεται ἱστορικό πρόσωπο, εἰσέρχεται δυναμικά στήν ἀνθρώπινη σκηνή, συγκατοικεῖ μέ τόν ἄνθρωπο, συμπορεύεται μαζί του, τόν πλουτίζει μέ τίς δωρεές τῆς χάριτός Του. Τό μυστήριο τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, τῆς σαρκώσεως καί γεννήσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, *«τό πάντων καινόν καινότατον, τό μόνον καινόν ὑπό τόν ἥλιον»* γεγονός, ὄχι μόνο τέμνει τήν ἀνθρώπινη ἱστορία ἀλλά καί ἐκ νέου τήν νοηματοδοτεῖ καί δίνει στόν ἄνθρωπο τή δυνατότητα μιᾶς ἄλλης προοπτικῆς. *«Τά ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδού γέγονεν καινά τά πάντα»*.

Τοῦτο τό ἀνερμήνευτο μυστήριο, τοῦτο τό μοναδικό γεγονός τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως εὐαγγελίζεται καί πάλι ἐφέτος, κατά τό σωτήριον ἔτος 2016, ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία, κατά τή μεγάλη ἑορτή τῶν Χριστουγέννων, τή *«μητρόπολιν τῶν ἑορτῶν»* κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο. *«Σήμερον ὁ Χριστός γεννᾶται ἐκ Παρθένου»*. Γεννᾶται ὄχι μόνο τότε ἀλλά καί σήμερα, καί ὁ Ἄγγελος τῆς Βηθλεέμ ἀπευθύνει ἐκ νέου τό χαρμόσυνο καί διαχρονικό μήνυμα τῶν Χριστουγέννων ἐπαναλαμβάνοντας τόν λόγο πού τήν ἁγία ἐκείνη βηθλεεμιτική νύκτα εἶπε πρός τούς ἀγραυλοῦντες ποιμένες: *«Ἰδού... εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαράν μεγάλην... ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστός Κύριος»* (Λουκ. β΄, 10-11).

Ἑορτάζοντες τά Χριστούγεννα καλούμεθα νά προσεγγίσουμε βιωματικά τό γεγονός, νά ἀκούσουμε τό ἀγγελικό μήνυμα, νά ἀποδεχθοῦμε τήν πάντοτε νέα πραγματικότητα τῆς γεννήσεως γιά μᾶς, γιά τόν ἄνθρωπο, τόν κάθε ἄνθρωπο, τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καί νά γίνουμε κοινωνοί τῆς εὐαγγελιζομένης χαρᾶς. Τῆς ἀληθινῆς ὑπαρξιακῆς χαρᾶς, ἡ ὁποία δέν εἶναι προσωπική κατάκτηση ἀλλά δωρεά τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ καί τήν ὁποία οὐδεμία ζοφερή κατάσταση εἰδωλολατρικοῦ ἐγωϊσμοῦ, ὑλικῆς δυνάμεως καί ἰσχύος, μισαλλοδοξίας καί φανατισμοῦ, ἀνταγωνισμοῦ καί ἔχθρας, ἀδικίας καί ἀνομίας καί τῆς πολύμορφης ἁμαρτίας ἔχει τή δύναμη νά κατανικήσει καί νά ἐξαφανίσει.

Ἀγαπητοί ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Γεννήθηκε ὁ Λυτρωτής μας. *«Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός»*. Τήν πίστη ὅτι ὁλόκληρη ἡ κτίση, ὅπως καί ἡ ἱστορία, διακρατοῦνται ἀπό τὸν ἐνανθρωπήσαντα Κύριο ἄς ἀγωνιστοῦμε νά κατορθώσουμε στή ζωή μας, γιά νά μπορέσουμε νά ὑπερβοῦμε τήν ὁποιαδήποτε κατάσταση ἀβεβαιότητας καί ἀνασφάλειας, πού ἡ παγκόσμια σήμερα πραγματικότητα ἐπιφέρει στίς καρδιές μας. Στίς ποικίλες προκλήσεις ἄς ἀντιτάξουμε τήν ἐμμονή μας στήν πίστη τῶν Πατέρων μας, στίς διαχρονικές ἀξίες καί παραδόσεις μας, στά ἤθη καί τά ἔθιμα τῆς Ὀρθοδόξου ταυτότητάς μας. Τότε θά διαπιστώσουμε πόσο ἀληθινός εἶναι ὁ λόγος τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Χριστοῦ πού διακηρύσσει ὅτι τή χαρά πού αὐτός χαρίζει *«οὐδείς δύναται αἶρειν ἀφ' ἡμῶν»*.

Εἴθε ἡ χάρις τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Κυρίου νά μᾶς ἀναδείξει ἀληθινούς προσκυνητές τοῦ μυστηρίου τῆς θείας ἐνανθρωπήσεώς Του καί νά μᾶς χαρίζει τήν ἀληθινή χαρά τῆς πίστεως στό ἅγιο Ὄνομά Του.

Εὐχόμαστε ἀληθινά, εἰρηνικά, εὐφρόσυνα καί εὐλογημένα Χριστούγεννα.

Χριστούγεννα τοῦ δισχιλιοστοῦ,
δεκάτου καί ἕκτου σωτηρίου ἔτους

Διάπυρος πρός Χριστόν τεχθέντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ο ΡΟΔΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

5. Ὁ Βυζαντινὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Θωμᾶ στὸν Μονόλιθο τῆς Ρόδου

Δρ. Ἰωάννου Ἠλ. Βολανάκη, Ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων Ε.Τ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στὸ νότιο τμῆμα τῆς νήσου Ρόδου κεῖται ὁ μικρὸς γεωργικοκτηνοτροφικὸς οἰκισμὸς «Μονόλιθος, ὁ», ὁ ὁποῖος ὀφείλει τὴν ὀνομασία του σὲ ἕναν μεγάλων διαστάσεων μονολιθικὸ βράχο, ποὺ κεῖται ΒΔ. τοῦ οἰκισμοῦ καὶ σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ αὐτόν, δεξιά της ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Μονολίθου - Φούρνων.

Ἐπάνω σὲ αὐτὸ τὸ φύσει ὀχυρό, βραχῶδες ὕψωμα (ὑψόμ. περίπου 180 μ.) διατηροῦνται τὰ λείψανα ἑνὸς μεσαιωνικοῦ φρουρίου, στὸ κέντρο τοῦ ὁποίου ὑψώνεται τὸ μικρό, μονόχωρο καὶ καμαροσκέπαστο παλαιὸ ναύδριο τοῦ Ἁγίου καὶ Ἰαματικοῦ Παντελεήμονος. Γύρω ἀπὸ αὐτὸ διατηροῦνται ἡμιερειπωμένα ἢ ἐρειπωμένα οἰκοδομήματα, ἤτοι : κελλιά, ἀποθηκευτικοὶ χῶροι, μία μεγάλη ἡμιυπόγεια ὑδατοδεξαμενή, ποὺ ἐχρησίμευε γιὰ τὴν συλλογὴ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, ἕνα ὑπόγειο φρέαρ κλπ. Ὅλα αὐτὰ εἶναι λείψανα ἑνὸς μακρυνοῦ παρελθόντος καὶ μάρτυρες ζωῆς μιᾶς ἐποχῆς, ποὺ ἔχει περάσει, ἀλλὰ ὅμως ἔχει ἀφήσει σημαντικὰ ὑλικὰ κατάλοιπα.

Στὴ θέση τοῦ σημερινοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Μονολίθου καὶ γύρω ἀπὸ αὐτὸν ἀνεσκάφησαν τελευταία ἀρχαῖοι τάφοι, οἱ ὁποῖοι προέρχονται ἀπὸ τοὺς προχριστιανικοὺς αἰῶνες καὶ μαρτυροῦν, ὅτι ἡ περιοχὴ αὐτὴ κατοικεῖται ἀπὸ παλαιοτάτης ἐποχῆς.

Στὸ ΒΔ. τμῆμα τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Μονολίθου, δεξιά τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Μονολίθου – Φούρνων καὶ νότια τοῦ σύγχρονου ναυδρίου τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, ἀπεκαλύφθησαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τὰ λείψανα μίας μεγάλων διαστάσεων τρίκλιτης, ξυλόστεγης, ἑλληνιστικῆς βασιλικῆς, πιθανῶς τοῦ 5ου αἰ. Ἡ βασιλικὴ αὐτὴ ἔφερε ὀρθογωνίου σχήματος κάτοψη καὶ ἐχωρίζετο μὲ δυὸ κιονοστοιχίες σὲ τρία κλίτη. Δυτικὰ αὐτῆς ἔκειτο ὀρθογωνίου κατόψεως νάρθηκας.

Ἡ βασιλικὴ ἔφερε πλούσιο μαρμάρινο γλυπτὸ διάκοσμο, λείψανα τοῦ ὁποίου διασώζονται. Τὰ δάπεδα αὐτῆς ἐκαλύπτοντο μὲ πολύχρωμα ψηφιδωτά, τμήματα τῶν ὁποίων διατηροῦνται κατὰ χώραν. Ἡ ὕπαρξη τῆς βασιλικῆς αὐτῆς μαρτυρεῖ, ὅτι ἤδη κατὰ τὴν παλαιοχριστιανικὴ ἐποχὴ ὑπῆρχε οἰκισμὸς στὴ θέση αὐτὴ μὲ ἱκανὸν ἀριθμὸν κατοίκων καὶ μία ἀκμάζουσα καὶ καλῶς ὀργανωμένη χριστιανικὴ κοινότητα.

Δυτικά τοῦ οἰκισμοῦ καὶ σὲ ἀπόσταση 3 χλμ. περίπου ἀπὸ αὐτόν, στὴ θέση «Φοῦρνοι, οἱ» καὶ ἐπὶ τῆς παραλίας, ἐπάνω σὲ μία βραχώδη προεξοχή, ἡ ὁποία προχωρεῖ σὲ ἱκανὴ ἀπόσταση μέσα στὴ θάλασσα, διατηροῦνται διάφορα λείψανα ἀπὸ τὴν παλαιοχριστιανικὴ ἐποχὴ (4ος-6ος αἰ.), μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἑξῆς: τὰ θεμέλια ἑνὸς δίκογχου, μετρίων διαστάσεων χριστιανικοῦ ναοῦ, ἕνα μικρῶν διαστάσεων ὑπόσκαφο καὶ καμαροσκέπαστο ναύδριο σὲ σχῆμα ἐλεύθερου σταυροῦ, περισσότερα μετρίων διαστάσεων σπήλαια, ἐν μέρει φυσικὰ καὶ ἐν μέρει τεχνητά, ποὺ φαίνεται ὅτι ἐχρησίμευαν ὡς ἀσκητήρια ἢ ἐρημητήρια καὶ στὶς πλευρὲς τῶν ὁποίων διατηροῦνται ἐγχάρακτα σύμβολα καὶ ἐπιγραφὲς τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων. Ἐπίσης ὑπάρχουν λακκοειδεῖς, κιβωτιόσχημοι, ὑπόσκαφοι χριστιανικοὶ τάφοι, οἱ ὁποῖοι καλύπτονται μὲ λίθινες ἢ πήλινες πλάκες καὶ περιέχουν ἀνθρώπινους σκελετούς. Ἐπὶ πλέον διατηρεῖται μία ὑδατοδεξαμενὴ (εἶδος Aquarium), σκαμμένη στὸ βραχῶδες, ψαμμιτικῆς συ-

στάσεως πέτρωμα, ἡ ὁποία ἐπικοινωνεῖ μὲ τὴν θάλασσα καὶ ποὺ φαίνεται ὅτι ἐχρησίμευε γιὰ τὴν διατήρηση νωπῶν ἁλιευμάτων. Αὐτὴ τὴ δεξαμενὴ οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς ἀποκαλοῦν «Λουτρὸ τῆς βασίλισσας». Ἐπίσης διατηρεῖται μία ὑδατοδεξαμενή, ποὺ ἐχρησίμευε, γιὰ τὴν συλλογὴ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, πολυάριθμα χονδροειδῆ ὄστρακα ἀπὸ ἀγγεῖα καθημερινῆς χρήσεως κ.λπ.

ΝΑ. τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Μονολίθου καὶ σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ αὐτόν, δεξιά της ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Μονολίθου - Σιάννων καὶ ἐντὸς τοῦ Κοιμητηρίου ὑψώνεται ὁ μεσαιωνικὸς ναὸς τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας, στὶς ἐσωτερικὲς ἐπιφάνειες τῶν τοίχων τοῦ ὁποίου διατηροῦνται λείψανα ἀπὸ παλαιὲς τοιχογραφίες.

Στὸ κέντρο περίπου τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Μονολίθου κεῖται ὁ παλαιὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Θωμᾶ, ἐνῶ ΒΑ. καὶ σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ αὐτὸν ὑψώνεται ὁ ὁμώνυμος μεταγενέστερος ναός, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ καὶ τὸν σημερινὸ καθεδρικὸ ναὸ τοῦ οἰκισμοῦ.

ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΡΟΣ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Ὁ παλαιὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ εἶναι ἕνα μικρῶν διαστάσεων μονόχωρο οἰκοδόμημα. Τοῦτο ἐμφανίζει ὀρθογωνίου σχήματος κάτοψη (ἐσωτ. διαστ. 8,22 Χ 2,82 μ.) καὶ καλύπτεται μὲ κτιστή, ἡμικυλινδρικὴ ὀροφή, ἡ ὁποία ἐσωτερικὰ φέρει ἕνα ἐνισχυτικὸ τόξο (σφενδόνιον). Ἡ ὀροφὴ τοῦ ναοῦ ἐξωτερικὰ καλύπτεται ἐν μέρει μὲ λίθινες πλάκες ἀπὸ ἐγχώριο, φαιόχρωμο σχιστόλιθο καὶ ἐν μέρει μὲ κοῖλα κεραμίδια (στρωτῆρες – καλυπτῆρες).

Ὁ κυρίως ἄξονας τοῦ ναοῦ ἔχει, ὡς συνήθως, κατεύθυνση ἀπὸ Α. πρὸς Δ. Ἡ ἀνατολικὴ αὐτοῦ πλευρὰ περατοῦται σὲ μίαν ἡμικυκλικὴ ἁψίδα (χορδῆς 1,54 καὶ βέλους 0,77 μ.), στὸ μέσον της ὁποίας ἀνοίγεται ἕνα μονόλοβο, πολεμιστροειδὲς παράθυρο (πλάτους 0,20 μ.). Στὸ δυτικὸ ἄκρο τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ ναοῦ ἀνοίγεται ἡ κυρία εἴσοδος (πλάτους 0,76 μ.). Ἐξωτερικὰ καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὴν εἴσοδο σχηματίζεται ἕνα τυφλὸ ἀψίδωμα, γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντοιχισμένα τέσσερα διακοσμητικὰ πήλινα πινάκια (σκυφία), τὰ ὁποῖα φέρουν γραπτό, ἔγχρωμο, ἀνεικονικὸ διάκοσμο.

Στὸ μέσον τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ναοῦ ὑπάρχει δεύτερη εἴσοδος (πλάτους 0,74 μ.), ἄνωθεν τῆς ὁποίας ἀνοίγεται ἕνα μικρῶν διαστάσεων καὶ ὀρθογωνίου σχήματος παράθυρο, ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὸν φωτισμὸ καὶ τὸν ἀερισμὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ναοῦ. Στὸ δυτικὸ ἄκρο τῆς βορείας ἐσωτερικῆς πλευρᾶς τοῦ κυρίως ναοῦ καὶ ἐντὸς τοῦ πάχους τοῦ τοίχου σχηματίζεται ἕνα τυφλὸ ἀψίδωμα.

Ὁ ναὸς αὐτὸς εἶναι κτισμένος στὴ θέση παλαιοτέρου, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ λείψανα παλαιῶν τοίχων, ποὺ κεῖνται κάτωθεν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ λιθοπλίνθους καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη (Spolia), τὰ ὁποία προέρχονται, τόσο ἀπὸ τὸν παλαιότερο ναό, ὅσο καὶ ἀπὸ οἰκοδομήματα τῶν προχριστιανικῶν χρόνων καὶ ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ ὡς οἰκοδομικὰ ὑλικὰ σὲ δεύτερη χρήση. Ἡ τοιχοποιία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀργολιθοδομὴ καὶ ἰσχυρὸ ἀσβεστοκονίαμα. Οἱ ἐσωτερικὲς ἐπιφάνειες τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ εἶναι ἐπιχρισμένες καὶ οἱ ἐξωτερικὲς ἁρμολογημένες.

ΤΕΜΠΛΟΝ

Παλαιό, ξυλόγλυπτο τέμπλο, καλῆς τέχνης καὶ σχετικῶς καλῆς διατηρήσεως χωρίζει τὸ ἐσωτερικό τοῦ ναοῦ σὲ δυὸ μέρη, ἤτοι στὸ Ἱερὸν Βῆμα καὶ στὸν κυρίως ναόν. Ἐπὶ τοῦ τέμπλου διατηρεῖται ἡ γραπτὴ ἐπιγραφή : «Α Ψ Κ Ε΄», ἤτοι 1725. Πρόκειται γιὰ τὸ ἔτος κατασκευῆς αὐτοῦ. Στὸ τέμπλο εἶναι τοποθετημένες παλαιές, καλῆς τέχνης καὶ διατηρήσεως Δεσποτικὲς καὶ ἄλλες εἰκόνες.

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ– ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Οἱ ἐσωτερικὲς ἐπιφάνειες τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ καλύπτονται μὲ παλαιὲς τοιχογραφίες. Τὸ Εἰκονογραφικὸ Πρόγραμμα ἔχει ὡς ἑξῆς :

I. ΙΕΡΟΝ ΒΗΜΑ

Ἁψίδα

Τεταρτοσφαίριο : Ἡ Δέηση ἢ τὸ Τρίμορφον.

Στὴ θέση αὐτὴ παρίσταται ἡ Δέηση ἢ τὸ Τρίμορφον. Στὸ κέντρο εἰκονίζεται ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς στηθαῖος, μετωπικός, φέρων χειριδωτὸ χιτώνα καὶ ἱμάτιον. Εὐλογεῖ μὲ τὸ δεξί Του χέρι καὶ κρατεῖ ἀνοικτὸ κώδικα Εὐαγγελίου μὲ τὸ ἀριστερά. Δεξιά Του (βόρεια) παρίσταται ἡ Θεοτόκος, δεομένη «ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωτηρίας» καὶ ἀριστερά Του (νότια) ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ἐπίσης σὲ στάση δεήσεως.

Κόγχη : Ἅγιοι Ἱεράρχες συλλειτουργοῦντες

Στὴ θέση αὐτὴ εἰκονίζονται, ὡς συνήθως, τέσσερις ὁλόσωμοι, ὄρθιοι Ἱεράρχες, στραμμένοι πρὸς τὸ κέντρο τῆς ἁψίδας, οἱ ὁποῖοι φοροῦν ἀρχιερατικὰ ἄμφια καὶ κρατοῦν ἀνεπτυγμένα, ἐνεπίγραφα, λειτουργικὰ εἰλητάρια, ἤτοι (ἀπὸ Β. πρὸς Ν.) : 1)

Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, 2) Μέγας Βασίλειος, 3) Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ 4) Νικόλαος Μύρων.

Εἶναι ἀξιοσημείωτο καὶ ἀποτελεῖ ἐξαίρεση τοῦ κανόνα, ἡ σειρὰ μὲ τὴν ὁποίαν ἀπεικονίζονται οἱ τέσσερις συλλειτουργοῦντες Ἱεράρχες. Συνήθως ἡ ἀκολουθούμενη σειρὰ εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀντίθετη, ἤτοι (ἀπὸ Β. πρὸς Ν.) : 1) Νικόλαος Μύρων, 2) Ἰωάννης Χρυσόστομος, 3) Μέγας Βασίλειος καὶ 4) Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Πιθανῶς ὁ Ἁγιογράφος ἀντέστρεψε τὸ «ἀνθίβολον», ποὺ ἐχρησιμοποίησε καὶ ἔτσι προέκυψε αὐτὴ ἡ ἀσυνήθιστη σειρά.

Ἀνατολικὸ μέτωπο

Ἄνω ζώνη : Στὸ κέντρο εἰκονίζεται ἡ Θεοτόκος ὁλόσωμος, ἔνθρονη καὶ ἑκατέρωθεν αὐτῆς ἀνὰ ἕξι ὁλόσωμοι, ἔνθρονοι Ἀπόστολοι. *Κάτω ζώνη :* Παρίσταται ὁ Ἅγιος Διάκονος Στέφανος ὁ Πρωτομάρτυς.

Καμάρα :

Νότιο μισό : Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.

Βόρειο μισό : Ἡ Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ.

Νότιος τοῖχος :

Ἄνω ζώνη : Σύνθεση ἀδιάγνωστος. *Κάτω ζώνη :* Παρίστανται δυὸ Ἅγιοι Ἱεράρχες ὁλόσωμοι, ἀδιάγνωστοι, οἱ ὁποῖοι φέρουν ἀνεπτυγμένα, ἐνεπίγραφα, λειτουργικὰ εἰλητάρια.

Βόρειος τοῖχος :

Ἄνω ζώνη : 1) Ἡ Θυσία τοῦ Ἀβραὰμ καὶ 2) Ἡ Ἁγία Ματρώνα. *Κάτω ζώνη :* Στὴν κόγχη τῆς Προθέσεως εἰκονίζεται ἡ Ἄκρα Ταπείνωση.

ΙΙ. ΚΥΡΙΩΣ ΝΑΟΣ

Καμάρα : Στὴ θέση αὐτὴ παρίστανται σκηνὲς ἀπὸ τὸν κύκλο τοῦ λεγομένου Δωδεκαόρτου, ἤτοι :

Νότιο μισὸ (ἀπὸ Α. πρὸς Δ.) : 1) Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, 2) Ἡ Ὑπαπαντή, 3) Ἡ Βάπτιση, 4) Ἡ Μεταμόρφωση.

Βόρειο μισὸ (ἀπὸ Δ. πρὸς Α.) : 5) Ἡ Βαϊοφόρος, 6) Ἡ Σταύρωση, 7) Ἡ Ἀνάσταση (Κάθοδος τοῦ Χριστοῦ στὸν Ἅδη) καὶ 8) Ὁ Λίθος.

Στὸ δυτικὸ ἄκρο τῆς καμάρας εἰκονίζεται τμῆμα ἀπὸ τὴν σύνθεση τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῆς Μελλούσης Κρίσεως.

Νότιος τοῖχος

Ἄνω ζώνη : Παρίστανται διάφορες σκηνὲς ἀπὸ τὸν βίον τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ, πράγμα πολὺ σπάνιο, ἂν ὄχι μοναδικό, στοὺς μεσαιωνικοὺς ναοὺς τῆς Ρόδου καὶ τῆς Δωδεκανήσου γενικότερα. *Κάτω ζώνη (ἀπὸ Α. πρὸς Δ.) :* Εἰκονίζονται οἱ Ἅγιοι : 1) Παντελεήμων ὁ Ἰαματικός, 2 Ἰσίδωρος, 3) Γεώργιος ὁ Τροπαιοφόρος, 4) Δημήτριος ὁ Μυροβλύτης καὶ 5) Μερκούριος.

Βόρειος τοῖχος

Ἄνω ζώνη (ἀπὸ Δ. πρὸς Α.) : 1) Ἅγιος ἀδιάγνωστος, 2) Τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου, 3) Ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος καὶ 4) σκηνὴ ἀδιάγνωστος. *Κάτω ζώνη (ἀπὸ Δ. πρὸς Α.) :* 1) Ὁ «βύθιος Δράκων», σύμφωνα μὲ τὴν σχετικὴ ἐπιγραφή, 2) Ἅγιος Νικήστρατος, 3) Ἅγιος ἀδιάγνωστος, 4) Ὁμοίως, 5) Ὁμοίως καὶ 6) Ἅγιος Ἀπόστολος Θωμᾶς, ὁ πάτρωνας τοῦ ναοῦ.

Δυτικὸς τοῖχος : Μνημειώδης παράσταση τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Μελλούσης Κρίσεως. Οἱ τοιχογραφίες τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ Μονολίθου παρουσιάζουν μεγάλο ἐνδιαφέρον, διότι μεταξὺ ἄλλων ἐμφανίζουν ὁρισμένες ἰδιορρυθμίες, ἰδίως ὅσον ἀφορᾶ στὸ εἰκονογραφικὸ πρόγραμμα, ποὺ δὲν ἀπαντοῦν σὲ ἄλλα τοιχογραφημένα μνημεῖα τῆς Ρόδου καὶ τῆς Δωδεκανήσου γενικότερα.

Πρόκειται γιὰ ἔργα μετρίας τέχνης καὶ λαϊκῆς τεχνοτροπίας καὶ προέρχονται πιθανῶς ἀπὸ τὸν 16ον αἰώνα.

Ἡ πολύτιμη καὶ ἀρωματικὴ μαστίχα στὴν ὀρθόδοξη λατρεία

Παρασκευῆς Μαντικοῦ, *δασκάλας*

Μαστίχα, ἡ ρητινώδης οὐσία τοῦ μαστιχόδεντρου

Τὸ μαστιχόδεντρο (Pistacia lentiscus var. Chia), εἶναι θάμνος ἀειθαλὴς ἢ δέντρο χαμηλό, ποικιλία τοῦ κοινοῦ σχίνου ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξάγεται ἡ γνωστὴ χιώτικη μαστίχα. Ἡ καλλιέργεια τοῦ μαστιχόδεντρου ἀπαιτεῖ κλίμα εὔκρατο καὶ δροσερό. Εὐδοκιμεῖ σὲ εὐάερες καὶ παράλιες τοποθεσίες, σὲ ἐδάφη ξηρά, ἀσβεστολιθικὰ μὲ μέτρια γονιμότητα. Ἡ μαστίχα εἶναι εὔοσμη, ρητινώδης οὐσία[1].

Γιὰ νὰ τὴ συγκεντρώσουν οἱ παραγωγοὶ χαράζουν ἢ κεντοῦν τὸν φλοιὸ τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν κυριότερων κλάδων. Ἡ μαστίχα ρέει σὰν δάκρυ ἢ κόμπος. Ξηραίνεται ἀμέσως μόλις ἔρθει σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν ἀέρα, εἴτε πέφτει σὰν παχύρευστο ὑγρὸ στὸ ἔδαφος, ὅπου ξηραίνεται ἀνακατεμένη μὲ ξένες οὐσίες. Μετὰ τὴ συλλογὴ της πλένεται, στεγνώνεται, καθαρίζεται κοσκινίζεται καὶ ταξινομεῖται κατὰ μεγέθη. Τὸ κέντημα τοῦ μαστιχόδεντρου μοιάζει μὲ τὴ ρητίνευση τῶν πεύκων καὶ γίνεται συστηματικὰ τοὺς θερινοὺς μῆνες σὲ δυὸ περιόδους 5-6 ἑβδομάδων ἡ καθεμιά.

Ἱστορικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ μαστιχόδεντρο καὶ τὴ μαστίχα.

Οἱ ἀρχαιότερες πληροφορίες γιὰ τὸ μαστιχόδεντρο προέρχονται ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτο (5ος αἰώνας π. Χ.). Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μασοῦσαν τὸ ἀποξηραμένο ρητινῶδες ὑγρὸ ποὺ ρέει ἀπὸ τὸν φλοιὸ τοῦ μαστιχόδεντρου γιὰ νὰ ἀποκτοῦν εὐχάριστη καὶ δροσερὴ ἀναπνοή. Ὁ Ἱπποκράτης, ὁ Θεόφραστος, ὁ Διοσκουρίδης, ὁ Πλίνιος καὶ ὁ Γαληνὸς ἀναφέρουν τὴ μαστίχα τὴν ὁποία ἀποκαλοῦν σχινικὴ ρητίνη. Ὁ Ἱπποκράτης, πατέρας τῆς ἰατρικῆς, καὶ ὁ Γαληνός, γιατρὸς στὴν Πέργαμο τῆς Μ. Ἀσίας, συνιστοῦν τὴ μαστίχα ὡς θεραπευτικὸ μέσο. Ὁ Διοσκουρίδης (1ος αἰώνας μ.Χ.), «πατέρας τῆς φαρμακολογίας» γιατρὸς καὶ βοτανολόγος, στὸ ἔργο του «de materia medika» (I, 70), ἀναφέρει ὅτι ἡ μαστίχα βοηθάει στὶς περιπτώσεις δυσπεψίας, στὴν ἀναπαραγωγὴ τοῦ αἵματος, στὸν χρόνιο βήχα, δρᾶ ὡς ἠρεμιστικὸ φάρμακο καὶ τονώνει τὶς φωνητικὲς χορδὲς. Σὲ ἄλλο σημεῖο τοῦ ἴδιου ἔργου (I, 42), ἐπισημαίνει τὶς θεραπευτικὲς ἰδιότητες τοῦ μαστιχέλαιου. Γράφει γιὰ τὸ μαστιχέλαιο ὅτι παρασκευάζεται ἀπὸ καλὴ μαστίχη, χρησιμεύει γιὰ τὶς παθήσεις τῆς μήτρας, θεραπεύει τὰ καρκινώματα στὸ στομάχι, τὶς κοιλιακὲς καὶ δυσεντερικὲς παθήσεις, καθαρίζει τὸ πρόσωπο. Πολὺ ἀργότερα ἀπὸ τὸν Ἱπποκράτη Λατίνοι γιατροὶ ἀναφέρουν τὶς χρήσεις καὶ τὶς θεραπευτικὲς ἰδιότητες τῆς μαστίχας.

Ὁ Πλίνιος, συλλέκτης βοτάνων, στὸ ἔργο του «Φυσικὴ Ἱστορία», ἀναφέρει ὅτι μαστίχη παραγόταν στὴν Ἰνδία, στὴν Ἀραβία καὶ στὴν Αἴγυπτο, ἀλλὰ ἡ πιὸ φημισμένη ἦταν αὐτὴ ποὺ καλλιεργοῦνταν στὸ νότιο τμῆμα τῆς Χίου (XII, 36). Ἡ μαστίχα ἀποτελοῦσε ὑλικὸ ταρίχευσης τοῦ ἀνθρώπινου σώματος. Τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν βρέθηκε νὰ καλλιεργεῖται συστηματικὰ πουθενὰ ἀλλοῦ εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ πιστοποιηθεῖ ὅτι ἡ πατρίδα τοῦ μαστιχόδεντρου εἶναι ἡ νῆσος Χίος. Ἡ ἡλικία ἀπολιθωμένων φύλλων μαστιχόδεντρου ποὺ βρέθηκαν στὴ Χίο ὑπολογίστηκε στὰ ἕξι ἑκατομμύρια χρόνια.

Στὴν Ἁγία Γραφὴ τὸ μαστιχόδεντρο ἀναφέρεται μία φορὰ στὸ διδακτικὸ βιβλίο τοῦ προφήτη Δανιὴλ μὲ τὸ ὄνομα σχίνος.

Στὰ βυζαντινὰ χρόνια ἡ οἰκονομία τῆς Χίου ἦταν ἀνθηρὴ ἐξαιτίας τῆς μαστίχας. Ὅταν ἡ Χίος περιῆλθε στὸν ζυγὸ τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας (1566), οἱ κάτοικοι ποὺ ἀσχολοῦνταν μὲ τὴ μαστίχα εἶχαν ἰδιαίτερα προνόμια. Στὰ Μαστιχοχώρια δὲ γινόταν παιδομάζωμα καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ νησιοῦ εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ ἀσκοῦν ἐλεύθερα τὰ θρησκευτικά τους καθήκοντα. Στὴ σημερινὴ Ἑλ-

λάδα διατηρήθηκε σὲ ἱκανοποιητικὸ βαθμὸ ἡ χρήση τῆς μαστίχας[2].

«Τὰ δάκρυα τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου»: ἡ παράδοση γιὰ τὴ μαστίχα τῆς Χίου

Τὰ μαστιχόδεντρα καλλιεργοῦνται σὲ 24 χωριὰ στὴ νότια Χίο. Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση στὴν περιοχὴ αὐτὴ μαρτύρησε, ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος τὸ 255 μ. Χ. Ὅταν ὁ ἅγιος ἀρνήθηκε νὰ δηλώσει ἐγγράφως τὴν πίστη του στοὺς ἀρχαίους θεούς, ὁ ρωμαῖος στρατηγὸς τὸν ὁδήγησε στὸ μαρτύριο τὸ ὁποῖο συνδέεται σύμφωνα μὲ τὴ χιακὴ λαϊκὴ παράδοση μὲ τὸ πολύτιμο καὶ ἀρωματικὸ προϊόν τῆς μαστίχας. Τὸ ματωμένο σῶμα τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου σύρθηκε γύρω ἀπὸ τοὺς ἄγριους σχίνους, οἱ ὁποῖοι φύονταν στὸ νότιο τμῆμα τοῦ νησιοῦ καὶ ἀπὸ τότε ἄρχισαν νὰ δακρύζουν. Τὰ δάκρυα αὐτὰ τοῦ σχίνου ποὺ ἔζησε τὸ μαρτύριο τοῦ ἁγίου ἀποτελοῦν τὴ φημισμένη σ' ὅλο τὸν κόσμο χιώτικη μαστίχα. Ὁ εὐσεβὴς χιακὸς λαὸς πιστεύει ὅτι ἡ ἀρωματικὴ μαστίχα εἶναι «τὰ δάκρυα τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου», ποὺ ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια του τὴν ὥρα τοῦ μαρτυρίου. Σύμφωνα μὲ κάποιες ἀναφορές, ἡ ἰδιαιτερότητα τῶν μαστιχοχωρίων τῆς Χίου ἀπεδίδεται σὲ ὑποθαλάσσια ἡφαίστεια τῆς περιοχῆς ἀλλὰ καὶ σὲ κλιματολογικὲς συνθῆκες[3].

Ἡ μαστίχα ὡς ὑλικὸ τοῦ Ἁγίου Μύρου

Ἡ ἐπιλογὴ τῆς μαστίχας ὡς κύριου συστατικοῦ τοῦ Ἁγίου Μύρου ὀφείλεται στὸ ἄριστης ποιότητας μαστιχέλαιο τὸ ὁποῖο ἐμπεριέχει καὶ τὸ ἄρωμά της. Τὸ ἔλαιο στὸ Ἅγιο Μύρο συμβολίζει τὸ θεῖο ἔλεος, ἐνῶ οἱ ἀρωματικὲς οὐσίες τὰ ποικίλα χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὸ μαστιχέλαιο εἶναι τὸ αἰθέριο ἔλαιο ποὺ παράγεται ἀπὸ τὴν ἀπόσταξη τῆς μαστίχας. Μπορεῖ νὰ παρασκευασθεῖ ἀπὸ κλαδιὰ καὶ φύλλα τοῦ μαστιχόδεντρου. Χρησιμοποιεῖται στὴν παρασκευὴ φαρμάκων, καλλυντικῶν καὶ ἀρωμάτων[4]. Ἡ καθαρὴ μαστίχα ἀποτελεῖ τὸ τέταρτο κατὰ σειρὰ ὑλικὸ τῆς ἐψομένης ὕλης τοῦ Ἁγίου Μύρου. Οἱ ἀρωματικὲς οὐσίες τοῦ Ἁγίου Μύρου, τὰ τερπένια, ἀπὸ τὸ ρῆμα τέρπω= προκαλῶ εὐχαρίστηση, ποικίλουν. Ἡ πλήρης ἀνάλυσή τους δὲν ἔχει ἐπιτευχτεῖ ὡς σήμερα. Οἱ πολύτιμες ἰδιότητες τῆς μαστίχας, τὸ μυστήριο τῆς μοναδικότητας τῆς ἐκκρίσεως, ἡ θρησκευτικὴ παράδοση, ποὺ συνδέει τὴ μυρωδάτη μαστίχα μὲ τὸ δάκρυ τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου, δικαιώνουν τὴν ἔνταξή της στὸν κατάλογο τῶν συστατικῶν τοῦ Ἁγίου Μύρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ μαστίχα στὴν τελετὴ ἐγκαινίων ἑνὸς ἱεροῦ ναοῦ

Στὴν τελετὴ τῶν ἐγκαινίων ἑνὸς ὀρθόδοξου χριστιανικοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἀνάμεσα στὰ ἀπαραίτητα ὑλικὰ ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ Ἐπίσκοπος, εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ Μέγα Εὐχολόγιο τὸ καθαρὸ κερὶ καὶ ἡ μαστίχα. Τὰ ὑπόλοιπα ἀπαραίτητα εἴδη σύμφωνα μὲ τὴν ἴδια πηγὴ εἶναι: λείψανα ἁγίων μαρτύρων καὶ μικρὴ ἀργυρὴ θήκη, σμύρνα, ἀλόη, θυμίαμα, ρετζίνη (ρητίνη), λάδανος, μαρμαρόσκονη, Ἅγιο Μύρο, δυὸ χύτρες καινούργιες, χαρτιὰ ἱκανά, λεπτὸ κατάλληλο σχοινί, λινὸ σάβανο, δύο καινούργια μανδήλια, τέσσερα μαρμαροσάπουνα, καινούργιο σφουγγάρι, ὑφάσματα λινὰ τετράκοχα τέσσερα μὲ τὶς μορφὲς ἢ τὰ ὀνόματα τῶν Εὐαγγελιστῶν, βυκίον οἰνάνθης ἢ Ροδοστάμου ἢ οἴνου πλῆρες, κατασάρκιον τῆς Ἁγίας Τραπέζης ἀπὸ λινὸ ὕφασμα, Ἀντιμήνσια καὶ καινούργια κανδήλα[5].

Ἡ Θεία Εὐχαριστία στὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια τελοῦνταν πάνω στοὺς τάφους τῶν μαρτύρων. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἦταν δυνατὸν σὲ κάθε νέο ναὸ ποὺ θεμελιωνόταν νὰ ὑπάρχει μαρτυρικὸς τάφος, ἡ Ἐκκλησία ὅρισε (Ζ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, 787 μ. Χ.) νὰ ἐγκαινιάζονται οἱ ναοὶ μὲ τὴν τοποθέτηση, ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο, Τιμίων Λειψάνων ἁγίων μαρτύρων στὸ κέντρο τῆς Ἁγίας Τραπέζης στὴν εἰδικὴ ὀπὴ ποὺ ὑπάρχει γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ καὶ ὀνομάζεται «φυτόν». Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ἐπικράτησε ἡ χρησιμοποίηση καὶ ἄλλων ἱερῶν λειψάνων, ὄχι ἀποκλειστικὰ μαρτύρων ἀλλὰ καὶ ἱερὰ λείψανα ὁσίων ἀσκητῶν, οἱ ὁποῖοι ἀντὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ αἵματος ὑπέστησαν ἑκούσια τὸ μαρτύριο τῆς χριστιανικῆς ἀσκήσεως[6].

Μετὰ τὴν τοποθέτηση τῶν ἱερῶν λειψάνων στὸ «φυτόν», ὁ Ἐπίσκοπος ἐκχύει πάνω σ' αὐτὰ τρεῖς φορὲς Ἅγιο Μύρο, εὐχόμενος νὰ εἶναι αἰώνια ἡ μνήμη τῶν κτιτόρων τοῦ νέου ναοῦ. Στὴ συνέχεια ἀφοῦ τὰ ἀσφαλίσει σὲ εἰδικὴ θήκη, τὰ τοποθετεῖ στὸ κέντρο τῆς Ἁγίας Τραπέζης, ρίχνει πάνω ἀπ' αὐτὰ μαρμαρόσκονη καὶ ἐκχύει κηρομαστίχη. Ἡ κηρομαστίχη εἶναι μίγμα ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ καθαρὸ κερί, μαστίχα, σμύρνα, ἀλόη, θυμίαμα, ρητίνη καὶ λάδανο. Τὸ λάδανο εἶναι ἀρωματική, βαλσαμώδης ρητίνη, ἡ ὁποία ἐκκρίνεται ἀπὸ τὰ φύλλα καὶ τοὺς βλαστοὺς τοῦ φυτοῦ Λαδανιᾶ (Cistus creticus), ποὺ χρησιμοποιεῖτο ὡς φαρμακευτική-

ἀντιλοιμικὴ οὐσία γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς πανώλης[7]. Ὅλα τὰ παραπάνω ὑλικὰ συμβολίζουν τὰ μύρα μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας ἄλειψε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου πρὶν τὸν ἐνταφιασμό.

Ἀφοῦ ὁ Ἀρχιερέας σφραγίσει τὸ «φυτόν», βάζει πάνω ἀπὸ τὰ ἀρχιερατικά του ἄμφια τὸ λεγόμενο σάβανο, λευκοῦ χρώματος, σύμβολο τῆς σινδόνης μὲ τὴν ὁποία τυλίχτηκε τὸ Ἅγιο σῶμα τοῦ Κυρίου μας. Ἀκολουθεῖ ἡ πλύση καὶ ὁ καθαρισμὸς τῆς Ἁγίας Τραπέζης μὲ λευκὸ σαπούνι καὶ ζεστὸ νερό (σύμβολο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος), τὸ ράντισμα τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου μὲ εὐωδιαστὸ ροδόσταμο (θεανθρώπινη φύση) καὶ ἡ χρίση μὲ Ἅγιο Μύρο, τὸ ὁποῖο θὰ φέρει τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ στὴ γῆ. Στὸ τελευταῖο κομμάτι τῆς τάξεως τῶν ἐγκαινίων ἐνδύεται ἡ Ἁγία Τράπεζα μὲ τὰ κατάλληλα ἐνδύματα. Στὶς τέσσερις γωνίες τοποθετεῖται κομμάτι ἀπὸ λινό (φυτὸ λινάρι) ὕφασμα στὸ ὁποῖο εἶναι ἁγιογραφημένος κι ἕνας Εὐαγγελιστής. Ἡ Ἁγία Τράπεζα συμβολίζει τὴν Ἐκκλησία, τὴν ὁποία στερέωσαν μὲ τὰ Εὐαγγέλιά τους οἱ τέσσερις Εὐαγγελιστές.

Ἀφοῦ ὁλοκληρωθεῖ ἡ ἔνδυση τῆς Ἁγίας Τραπέζης, ὁ Ἐπίσκοπος κρατώντας στὰ χέρια του ἕνα καλάμι στὸ ἄκρο τοῦ ὁποίου ὑπάρχει σφουγγάρι μὲ κηρομαστίχη καὶ Ἅγιο Μύρο, σχηματίζει στὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ναοῦ τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ (ΧΡ). Στὸ τέλος τῆς τελετῆς τῶν ἐγκαινίων, ὁ Ἐπίσκοπος ἀφαιρεῖ τὸ σάβανο καὶ φορᾶ πάνω ἀπό τὰ ἀρχιερατικά του ἄμφια. Τὸ σάβανο αὐτὸ τεμαχίζεται σὲ μικρὰ κομμάτια, ἐμβαπτίζεται μέσα στὴν κηρομαστίχη ποὺ περίσσεψε καὶ μοιράζεται ὡς εὐλογία στοὺς πιστούς.

Ἡ μαστίχα συστατικὸ τοῦ μοσχολίβανου

Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ αἰθέριου ἐλαίου ἀπὸ τὴ μαστίχα ἀπομένει μία ρητινώδης οὐσία ποὺ ὀνομάζεται κολοφώνιο. Τὸ ὄνομα προέρχεται ἀπὸ τὴν πόλη Κολοφὼν τῆς Μ. Ἀσίας, ὅπου ἀπὸ τὰ κωνοφόρα δέντρα παραγόταν ρητίνη μὲ τὸ ὄνομα «κολοφώνια πίσσα». Ἀπὸ μαστίχα, κολοφώνιο μαστίχας καὶ διογκωτικὰ τρίμματα παρασκευάζεται τὸ μοσχολίβανο. Ἐμπλουτίζεται μὲ φυσικὰ ἀρώματα καὶ ἀναδίδει ἀρωματικοὺς ἀτμούς. Χρησιμοποιεῖται γιὰ θυμίαμα κυρίως ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία.

Ἡ μαστίχα στὴ Βυζαντινὴ ἁγιογραφία

Τὸ τελευταῖο στρῶμα ποὺ φέρουν οἱ Βυζαντινὲς εἰκόνες εἶναι βερνίκι τὸ ὁποῖο χαρίζει στὴ ζωγραφικὴ ἐπιφάνεια προστασία, ζωντάνια καὶ στιλπνότητα. Τὸ βερνίκι εἶναι διαφανὴς ρητινώδης οὐσία μὲ τὴν ὁποία οἱ ἁγιογράφοι καλύπτουν τὰ ἔργα τους γιὰ νὰ διατηρηθοῦν σὲ καλύτερη κατάσταση μέσα στὸ χρόνο. Στὴν παρασκευὴ βερνικιοῦ χρησιμοποιήθηκαν παραδοσιακὰ ρετσίνι πεύκου, μαστίχα, κολοφώνιο, κερὶ μέλισσας. Σήμερα χρησιμοποιοῦνται κυρίως βιομηχανοποιημένα βερνίκια[8].

Ἰατρικές-ὀδοντιατρικές-φαρμακευτικὲς ἰδιότητες τῆς μαστίχας

Ἡ μαστίχα χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν παρασκευὴ χειρουργικῶν νημάτων (ράμματα) καὶ δρᾶ ἐπουλωτικὰ στὶς φλεγμονές (οἰσοφαγίτιδα, γαστρίτιδα, πεπτικὸ ἕλκος) λόγῳ τῆς ἀντιβακτηριδιακῆς της δράσης.

Στὴν ὀδοντιατρικὴ χρησιμοποιεῖται ὡς συστατικὸ τοῦ σφραγίσματος τῶν δοντιῶν, ἐνῶ τὸ μάσημά της δυναμώνει τὰ οὖλα καὶ βοηθᾶ στὴν καθημερινὴ στοματικὴ καθαρότητα, ἀντισηψία καὶ ὑγιεινή. Οἱ Ρωμαῖες ἀπὸ κλαράκια μαστίχας ἔφτιαχναν ὀδοντογλυφίδες γιὰ νὰ καθαρίζουν καὶ νὰ λευκαίνουν τὰ δόντια τους, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀρωματίζουν τὴν ἀναπνοή τους. Χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὶς φαρμακευτικὲς βιομηχανίες γιὰ τὶς ἀντικαρκινικὲς ἰδιότητές της[9].

Ἡ μαστίχα στὴ ζαχαροπλαστικὴ κληρονομιὰ τῆς Ρόδου

Ἕνα ἀπὸ τὰ ὑλικὰ ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ νοικοκυρὲς τῆς Ρόδου γιὰ τὴν παρασκευὴ τῶν πέντε ἄρτων, οἱ ὁποῖοι εὐλογοῦνται ἀπὸ τὸν ἱερέα στὴν Ἀκολουθία τῆς Ἀρτοκλασίας καὶ προσφέρονται στοὺς πιστούς, εἶναι ἡ ἀρωματικὴ μαστίχα. Μαζὶ μὲ τὴν κανέλα, τὸ μοσχοκάρυδο, καὶ τὸ γαρύφαλλο οἱ πέντε ἄρτοι μοσχοβολοῦν μέσα στὸ ναό[10]. Μὲ τὴν προσφορὰ τῶν μυρωδάτων ἄρτων οἱ χριστιανοὶ ἐκφράζουν τὴν πίστη τους γιὰ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ Πατέρα, ποὺ «εὐλογεῖ, ἁγιάζει καὶ τρέφει τὰ σύμπαντα». Αὐτὴ ἡ εὐλογία μεταδίδεται μὲ τὴν Ἀκολουθία τῆς Ἀρτοκλασίας σὲ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῶν ἐνοριτῶν καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Ἕνα ἀπὸ τὰ ὑλικὰ στὰ νηστίσιμα Λαζαράκια (ψωμάκια σὲ σχῆμα ἀνθρώπου-Λάζαροι), ποὺ φτιάχνουμε στὴ Ρόδο καὶ σ' ὅλα τὰ Δωδεκάνησα τὸ Σαββάτο τοῦ Λαζάρου, εἶναι καὶ ἡ μαστίχα[11]. Τὰ ψωμάκια αὐτὰ τὰ φτιάχνουν οἱ νοικοκυρὲς τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου καὶ τρώγονται ὅλη τη Μεγάλη Ἑβδομάδα ποὺ εἶναι νηστεία.

Στὰ ὑλικά τῆς Ψυχόπιτας, πίτα ποὺ μοιράζουν στὸ νησὶ τῆς Ρόδου μαζὶ μὲ τὰ κόλλυβα στὰ μνημόσυνα, συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ μαστίχα[12]. Μαστίχα χρησιμοποιοῦν στὰ παραδοσιακὰ ἀνεβατὰ κουλούρια καὶ στὴ ζύμη γιὰ τὶς πασχαλινὲς Αὐγοῦλες οἱ νοικοκυρὲς τῆς Ἰαλυσοῦ τῆς Ρόδου[13].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Φυτολογία, Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 1983, τ. 10, σελ. 196.
2. Θωμᾶς Σαββίδης, «Τὸ Μαστιχόδενδρο τῆς Χίου», Ἐκδοτικὸς Οἶκος Ἀδελφῶν Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2000, σελ. 15- 25.
3. ὅ. π., σελ. 32.
4. Παλιβάνης Κ., Χατζηπαυλῆ Ε., Τζόκα Β., Χατζηπαυλῆ Π., «Φύση καὶ Ὑγεία», ἐκδόσεις Κωσταρᾶ, Ἀθήνα 2009, σελ. 73.
5. «Τὸ Μέγα Εὐχολόγιον», Ἐκδόσεις Ἀστήρ (κατὰ τὴν ἔκδοσιν Βενετίας 1862), Ἀθήνα 1970, σελ. 291-325.
6. Πρωτοπρεσβύτερος Κ. Καραϊσαρίδης, «Ὁ Χριστιανικὸς Ναός, Λειτουργικὴ καὶ Θεολογικὴ θεώρηση», ἐκδόσεις Ἄθως, Ἀθήνα 2007, σελ. 185-187.
7. Παλιβάνης Κ., Χατζηπαυλῆ Ε., Τζόκα Β., Χατζηπαυλῆ Π., «Φύση καὶ Ὑγεία», ἐκδόσεις Κωσταρᾶ, Ἀθήνα 2009, σελ. 61.
8. Χέρμπερτ Ρήντ, «Λεξικὸ εἰκαστικῶν τεχνῶν» ἐκδόσεις ὑποδομή, Ἀθήνα 1986, σελ. 39, 46.
9. Παλιβάνης Κ., Χατζηπαυλῆ Ε., Τζόκα Β., Χατζηπαυλῆ Π., «Φύση καὶ Ὑγεία», ἐκδόσεις Κωσταρᾶ, Ἀθήνα 2009, σελ. 73.
10. Γ. Τρουμούχης – Κ. Καψανάκης, «Μακριὰ Μυρωδιά, Ἡ μαγειρικὴ κληρονομιὰ τῆς Ρόδου», ἐκδόσεις ΚΑΠΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ, Ἀθήνα 2016, σελ. 224.
11. Λύκειο Ἑλληνίδων Ρόδου «Ἐργάνη Ἀθηνᾶ», «Ροδίτικες Συνταγές», Β΄ Ἔκδοση Ἀθήνα 1997, σελ. 53.
12. Δωδεκανησιακὸς Ὀργανισμὸς Τουρισμοῦ, «Γεύσεις Δωδεκανήσου», ἐκδόσεις Τοπίο, Ἀθήνα σελ. 132.
13. Γ. Τρουμούχης – Κ. Καψανάκης, «Μακριὰ Μυρωδιά, Ἡ μαγειρικὴ κληρονομιὰ τῆς Ρόδου», ἐκδόσεις ΚΑΠΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ, Ἀθήνα 2016, σελ. 153.

Εὐχαριστίες Ἐπικοινωνιακοῦ καί Μορφωτικοῦ Ἱδρύματος Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου

Α) στούς ἀναγραφόμενους δωρητές χρημάτων: Ἱερές Μονές καί Ἐνορίες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, 95 ΑΔΤΕ, Κέντρο Παιδικῆς Μέριμνας Ρόδου, Ἀδελφότητα Στήριξης Ἁγίας Εἰρήνης Ὀρφανοτρόφου, Ἐκκλησιαστικό Ραδιοτηλεοπτικό Σταθμό «ΘΑΡΡΙ», 1ο Δημοτικό Σχολεῖο Σγουροῦ, 3ο Λύκειο Ρόδου, Κολλέγιο Ρόδου, Ἰδιωτικό Σχολεῖο «Ροδίων Παιδεία», Κοινωφελές Ἵδρυμα Σταματίου, Ἐθελοντικός Φιλανθρωπικός Ὀργανισμός «Θεόφιλος», Τό ΔΣ τῆς Ἕνωσης Παντοπωλῶν Ρόδου τά Παντοπωλεῖα καί τά SUPER MARKET τοῦ νησιοῦ, Ἀδελφότητα Κρητῶν Ρόδου «Ο ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ», Σύλλογος Πελοποννησίων Ρόδου «Ο ΜΟΡΙΑΣ», Σύλλογος Πολιτικῶν Συνταξιούχων Δημοσίου, Ὁλλανδικός Σύλλογος Ρόδου, Λέσχη LIONS Ρόδου, Κέντρο Ἐκπαίδευσης «ΑΝΩΣΙΣ», ΚΑΕ Κολοσσός, Παιδότοπος «MILOU», Δόμηση Ρόδου, Βιβλιοπωλεῖο «University Press», Μεταφορική ἑταιρία «ΑΦΟΙ ΚΑΣΣΟΥΔΑΚΗ ΑΕ.», Ἀρφαρᾶς ΕΠΕ - Ὑπηρεσίες Καθαρισμοῦ, Ἑταιρία «GUARD RODOS SECURITY», Κατάστημα Ἀφροδίτη Μοσχάκη, Ἀδαμάκης Μανώλης, Ζερβοῦ Κατερίνα, Τραγάρη Ἰουλία, π. Ἐπιφάνιος Δημτσιούδης, Κουταλιανός Σταῦρος, Βροῦχος Κώστας, Μηνέττος Ἰωάννης, Παπαιωάννου-Φτερούγα Μαρία, Δανελλάκη Ἐλευθερία, Παπαϊωάννου Ἠλίας, Μαυριοῦ Χρυσάνθη καί ὅλους τούς ἀνώνυμους καί ἐπώνυμους πού προσέφεραν ἐθελοντική ἐργασία ἤ προσέφεραν χρήματα, τρόφιμα καί ροῦχα γιά τίς ἀνάγκες τῶν ἐνδεῶν συνανθρώπων μας.

Β) στά στελέχη τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κατασκηνώσεων: Ἡ πνευματική προσπάθεια τῶν Κατασκηνώσεων τῆς Μητροπόλεώς μας στηρίζεται στήν ἐθελοντική καί ἀνιδιοτελῆ προσφορά πολλῶν ἐθελοντῶν. Τά στελέχη τῶν Κατασκηνώσεων τοῦ 2016 ἦταν ἐκπαιδευτικοί, κατηχητές, φοιτητές, γιατροί, νοσηλεύτριες, μάγειροι, νοικοκυρές, ὁδηγός, διαχειριστής καί ἀποθηκάριος. Στή συνέχεια ἀναγράφονται τά ὀνόματα τῶν στελεχῶν κατά περιόδους.

Α΄ Περίοδος: Μοίρα Γραμματική, Μπούμπα Νομική, Νισυρίου Διονυσία, Τσιλίρα Κων/να, Ἀναγνώστου Γεωργία, Σκανδαλιάρη Ἄννα, Σαντορινιοῦ Γεωργία, Μακαρίδου Μαρία. **Β΄ Περίοδος:** Ξεπαπαδάκη Στυλιανή, Ξεπαπαδάκη Ἀναστασία, Ξεπαπαδάκη Τριανταφυλλιά, Τσαβαρῆ Ἀνθούλα, Ράδου Μαρία, Νικολίτση Ἐλευθερία, Σκόνη Νίκη, Κουφλῆ Δήμητρα. **Γ΄ Περίοδος:** Μανέττα Σεβαστή, Κουντούρη Ἀγγελική, Θυρῆ Ἰουλία, Ἀρφαρᾶ Βασιλική, Βερικούκια Δέσποινα, Χατζηπέτρου Εὐαγγελία, Σταυρῆ Μάρω, Γκιουζένη Ἀθηνά, Μανούσου Μαρία, Διακαντώνη Δέσποινα, Ευαγγελίδη Δήμητρα, Καραμαρίτη Δέσποινα, Κουτσάγια Αἰκατερίνη, Λεμονῆ Ἄννα. **Δ΄ Περίοδος:** Λυριστής Δημήτριος, Μελιγκουνάκης Αθανάσιος, Λυριστής Βασίλειος, Ἀτζαράκης Κων/νος, Κουμέντος Γεώργιος, Λαός Γιάννης, Σάββας Παππᾶς, Σάββας Ζουρούδης, Ἰορδάνης Πάττας, Βελεχέρης Βασίλειος, Λυριστής Σεβαστιανός, Λυριστής Μάριος, Λουκᾶς Ἀντώνιος, Λάνδρου Δημήτριος, Παρδαλός Μιχάλης, Νέλος Λουκᾶς. **Ε΄ Περίοδος:** Μίχος Ἀριστοτέλης, Κονισσής Ἠλίας, Παρόγλου Δημήτρης, Ζουρούδης Γεώργιος, Μπούμπας Ἐμμανουήλ, Βογιατζής Ἰωάννης, Γκάτζιος Παναγιώτης, Κεφάλας Γιάννης, Μάντζιος Κων/νος, Μάντζιος Ἀλέξανδρος, Σωτηρόπουλος Γεώργιος, Σαρδελής Παναγιώτης, Σταύρος Καλαφάτης, Παπακωνσταντίνου Γεώργιος, Μητσοῦ Λάζαρος, Πατσιούρας Τσαμπίκος. **Κουζίνα:** Βογιατζῆ Γεωργία, Ξεπαπαδάκη Εὐανθία, Κασέρη Ἀναστασία, Ἀγγελίδου Καθολική, Κυριαζάκου Παναγιώτα, Καπάκα Παναγιώτα, Λαοῦ Αἰκατερίνη, Μοσκιοῦ Βασιλεία, Παραής Θεόδωρος, Χατζηδάκη Ζηνοβία, Καμπούρη Ἑλένη, Παραῆ Μαρία, Κοντεκάκη Μαρία, Παπαϊωάννου Εὐαγγελία, Ἀγοραστούδη Δήμητρα, Μαλικουζάκη Εἰρήνη, Μιχαλάκη Καθολική, Παπαδοπούλου Στρατία, Ἀγγέλου Ἀνθούλα, Ἀεράκη Μαρία, Φτάκλα Μαρία, Σκληβάκη Ἀλλελική, Δημέλη Σταματία, Διακίδη Ἀναστασία, Σουρβάνου Βαλασία, Κεφάλα Μαρία. **Ἰατρεῖο:** Παυλῆ Δέσποινα, Φλώρου Εἰρήνη, Βάσης Λουκᾶς. **Διαχειριστής:** Γιορδαμνῆς Νίκος. **Ὁδηγός:** Κλαδάκης Μιχάλης. **Ἀποθηκάριοι:** Βογιατζῆς Γιάννης, Λυριστής Μιχάλης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

➤ Μεθ' ἱεροπρεπείας καί ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἑωρτάσθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ ἑορτή τῆς νέας Ἰνδικτιῶνος καί ἡ Σύναξις πρός τιμήν καί μνήμην τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Παμμακαρίστου, ἧς ἡ ἱερά εἰκών τεθησαύρισται ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ, ὡς καί ἡ ἡμέρα προσευχῶν ὑπέρ τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ Περιβάλλοντος. Τήν Πέμπτην, 1ην Σεπτεμβρίου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης, ἐχοροστάτησε κατά τήν τελεσθεῖσαν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ Θείαν Λειτουργίαν, ἐν συγχοροστασίᾳ μετά τῶν ἐνδημούντων Σεβ. Ἱεραρχῶν. Μετά τό Ἱ. Εὐαγγέλιον ἀνεγνώσθη, ἀπό τοῦ Ἱ. Ἄμβωνος, Μήνυμα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐπί τῇ ἡμέρᾳ προσευχῶν ὑπέρ τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ Περιβάλλοντος, ὑπό τοῦ Θεοφιλ. Ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου, Ἀρχιγραμματεύοντος τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου. Μετά δέ τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας ἐτελέσθη ἡ καθιερωμένη τελετή τῆς Ἰνδίκτου, ἀνεγνώσθη ὑπό τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Πατριάρχου, ἡ νενομισμένη εὐχή καί Πρᾶξις τῆς νέας Ἰ΄ Ἰνδικτιῶνος, ὑπογραφεῖσα ἀκολούθως ὑπ' Αὐτοῦ τε καί ὑπό τῶν συγχοροστατησάντων ἁγίων Ἀρχιερέων, οἵτινες ἀντήλλαξαν μετ' Αὐτοῦ τόν ἐν Χριστῷ ἀσπασμόν, ἐπί τῷ νέῳ ἐκκλησιαστικῷ ἔτει.

➤ Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, ἀνταποκριθείς εἰς ἀπευθυνθεῖσαν Αὐτῷ ἀδελφικήν πρόσκλησιν τοῦ Μακ. Πατριάρχου Σερβίας κ. κ. Εἰρηναίου, πρός συμμετοχήν Του εἰς τάς ἐκδηλώσεις μνήμης καί τιμῆς τῶν θυμάτων τοῦ Β΄ παγκοσμίου πολέμου ἐν Jasenovac Κροατίας, ἐπί τῇ 75ῃ ἐπετείῳ ἀπό τῆς ἐνάρξεως λειτουργίας τοῦ ἐκεῖσε στρατοπέδου συγκεντρώσεως, τήν Παρασκευή, 9ης Σεπτεμβρίου μετέβη εἰς Ζάγκρεμπ, ἔνθα ἐκήρυξε τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμποσίου «Νεομάρτυρες: Προοπτικαί εἰς τήν ἐκκλησιαστικήν ἐκπαίδευσιν» ὁμιλήσας καταλλήλως. Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐν Κροατίᾳ παραμονῆς Του συνηντήθη μετά τοῦ Ἐξοχ. κ. Tihomir Orešcović, Πρωθυπουργοῦ τῆς Κροατίας, προεξῆρχε τό Σάββατον, 10ην ἰδίου, τῆς Θείας Λειτουργίας ἐν τῇ νεοϊδρυθείσῃ Ἱ. Μονῇ ἐν Jasenovac, ἐν συλλειτουργίᾳ μετά τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου Σερβίας κ. κ. Εἰρηναίου καί πολλῶν Ἱεραρχῶν, καθ' ἣν ὡμιλήσας ἀνεφέρθη ἐκτενῶς εἰς τά διά μέσου τῶν αἰώνων μαρτύρια τῶν Ὀρθοδόξων λαῶν, ἰδιαιτέρως δέ τῶν Σέρβων, τῶν ὁποίων ἐξῆρε τήν βαθεῖαν πίστιν καί τό γενναῖον καί ὑψηλόν φρόνημα, ἐπεσκέφθη τάς νέας κτιριακάς ἐγκαταστάσεις τῆς Ἱ. Ἐπισκοπῆς Σλαβονίας καί παρέστη εἰς τόν ὑπό τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. κ. Εἰρηναίου τελεσθέντα Ἁγιασμόν ἐπί τοῖς ἐγκαινίοις τῆς νέας πτέρυγος τοῦ Οἴκου, συνηντήθη μετά τῆς Ἐξοχ. κ. Kolinda Grabar Kitarović, Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς Κροατίας, ἐν τῷ Προεδρικῷ Μεγάρῳ καί ἔτυχε τῆς φιλοξενίας τῆς Ἐξοχ. κ. Ἑλένης Γεροκωστοπούλου, Πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος ἐν Κροατίᾳ, καί τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἐξοχ. κ. Παναγιώτου Θεοδωρακοπούλου, Πρέσβεως. ἐ. τ. .

➤ Τήν Κυριακήν, 11ην Σεπτεμβρίου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ καθ' ἣν ἐτέλεσε τήν εἰς Ἀρχιερέα χειροτονίαν τοῦ Θεοφιλ. Ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου, Ἀρχιγραμματεύοντος τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου. Πρό τῆς Χειροτονίας προσεφώνησε τόν Θεοφιλ. Ἐψηφισμένον ὁ Παναγιώτατος ἐξάρας τήν ἀφωσιωμένην

καί καρποφόρον διακονίαν αὐτοῦ ἀπό διαφόρων θέσεων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἀναφερθείς δέ καί εἰς τήν περιώνυμον Ἐπαρχίαν τοῦ Θρόνου ἥν καλεῖται νά ποιμάνῃ ἀπό τῆς σήμερον ὁ νέος Ἀρχιερεύς. Ἀντιφώνησεν ὁ χειροτονούμενος ἐκφράσας τά διακατέχοντα αὐτόν αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης καί σεβασμοῦ πρός τό σεπτόν πρόσωπον τοῦ Πατριάρχου καί τῶν Σεβασμιωτάτων μελῶν τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, καθώς καί συγκινήσεως καί συνοχῆς διά τήν νέαν ὑψηλήν θέσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀφ' ἧς καλεῖται νά συνεχίσῃ τήν διακονίαν του. Ἐν τῷ τέλει τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ νεοχειροτονηθείς Μητροπολίτης ἀνελθών εἰς τόν Θρόνον, ἐτέλεσε τήν Ἀπόλυσιν καί διένειμεν εἰς τό ἐκκλησίασμα τό ἀντίδωρον δεχθείς τάς εὐχάς καί τά συγχαρητήρια τῶν προσελθόντων πολυαρίθμων πιστῶν.

➤ Τήν Κυριακήν, 18ην Σεπτεμβρίου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος μετέβη εἰς Ἀσσίζην καί μετέσχε εἰς Διεθνές Συνέδριον μέ θέμα «Δίψα δι' Εἰρήνην - Θρησκεῖαι καί Πολιτισμοί ἐν Διαλόγῳ». Πρό τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν, τό ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης συνηντήθη μετά τοῦ Προέδρου τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας Ἐξοχ. κ. Sergio Mattarella, ὁ ὁποῖος ἀπένειμεν εἰς Αὐτόν τό ἀνώτατον παράσημον τῆς Χώρας του ὡς ἔνδειξιν ἐκτιμήσεως καί ἀναγνωρίσεως τῆς ἐπί 25ετίαν Πατριαρχικῆς διακονίας Του. Τήν ἑπομένην ἐτιμήθη ὑπό τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Perugia διά τοῦ τίτλου τοῦ ἐπιτίμου Διδάκτορος εἰς τόν τομέα τῶν Διεθνῶν Σχέσεων καί ὡμίλησε ἀναπτύξας εἰς τήν ὁμιλίαν Του τήν σημασίαν τοῦ Διαλόγου. Τό ἀπόγευμα, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως ἐν Ἀσσίζῃ ἐγένετο πανηγυρική καί λίαν τιμητική ἐκδήλωσις μέ θέμα «Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, 25 ἔτη εἰς τήν διακονίαν τῶν Χριστιανῶν καί τοῦ κόσμου» ἐν αἰθούσῃ τῆς Μονῆς τῶν Φραγκισκανῶν. Τήν μεσημβρίαν τῆς Τρίτης, 20ῆς Σεπτεμβρίου, ὁ Παναγιώτατος παρεκάθησεν εἰς ἐπίσημον γεῦμα ἐν τῇ ὡς ἄνω Μονῇ ὁμοῦ μετά τοῦ Ἁγιωτάτου Πάπα Ρώμης κ. Φραγκίσκου καί πολλῶν μελῶν τῆς Διασκέψεως, καθ' ὅ ἡ διοίκησις τῆς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Αἰγιδίου προσέφερεν εἰς τήν Α. Θ. Παναγιότητα συμβολικόν δῶρον καί ἐξέφρασε διά θερμῶν λόγων τάς εὐχάς της διά τήν συμπλήρωσιν 25ετοῦς εὐκλεοῦς Πατριαρχείας. Ἐν συνεχείᾳ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔσχε κατ' ἰδίαν συνάντησιν μετά τῆς Α. Ἁγιότητος τοῦ Πάπα. Τό ἀπόγευμα, ἐγένετο εἰδική τελετή-προσευχή τῶν χριστιανῶν διά τήν ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης, ἐν τῇ Βασιλικῇ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου τῆς Ἀσσίζης, εἰς ἥν προέστη ἡ Α. Ἁγιότης ὁ Πάπας Φραγκῖσκος καί εἰς τήν ὁποίαν παρέστησαν ἐκπρόσωποι Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καί πλῆθος ἐπισήμων καί μελῶν τῆς Διασκέψεως. Κατ' αὐτήν ὁ Παναγιώτατος ὡμίλησεν ἰταλιστί, ὁμοίως δέ κατά τήν καταληκτήριον ἐκδήλωσιν τῆς Διασκέψεως ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ναοῦ ἀπηύθυνε Μήνυμα διά τήν ἀναγκαιότητα τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐπηκολούθησεν ἡ ὑπογραφή ὑπό πάντων τῆς Διακηρύξεως τῆς αἰσίως ληξάσης Διεθνοῦς ταύτης Διασκέψεως.

➤ Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης, τήν μεσημβρίαν τοῦ Σαββάτου, 24ης Σεπτεμβρίου, μετέβη εἰς Σμύρνην καί παρέστη εἰς τήν τελεσθεῖσαν ἐνθρόνισιν τοῦ ποιμενάρχου τῆς Σμύρνης Σεβ. Μητροπολίτου κ. Βαρθολομαίου. Ἐν τῷ τέλει τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας ὡμίλησαν ὁ Ἐντιμ. κ. Γεώργιος Θεοδωρίδης, Πρόεδρος τοῦ Ρωμαίηκου Πνευματικοῦ καί Πολιτιστικοῦ Συνδέσμου Σμύρνης, ὁ Θεοφιλ. Ἐψηφισμένος Ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν κ. Κύριλλος, ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης, ἐκφωνήσας τόν ἐνθρονιστήριον λόγον του, καί ὁ Πατριάρχης, Ὅστις ηὐχήθη τῇ Α. Σεβασμιότητι εὐλογημένην παρά Θεοῦ ποιμαντορίαν καί τῷ προσέφερεν ἀναμνηστικά δῶρα. Τήν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς, 25ης ἰδίου, ὁ Πατριάρχης προέστη τῆς ἐν τῷ ὡς ἄνω Ἱ. Ναῷ τελεσθείσης Θείας Λειτουργίας καί ἐτέλεσε τήν χειροτονίαν τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἐρυθρῶν κ. Κυρίλλου. Μετά τήν προσφώνησιν τοῦ Παναγιωτάτου πρός τόν χειροτονούμενον καί τάς παραινέσεις Αὐτοῦ, ἀπήντησεν ὁ Θεοφιλέστατος ἐκφράσας τόν σεβασμόν καί τήν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην του πρός τόν Πατριάρχην καί τήν Ἁγίαν καί Ἱεράν Σύνοδον.

➤ Τό Σάββατο, 8 Ὀκτωβρίου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος μετέβη δι' ἕν τριήμερον εἰς Ἴμβρον, προκειμένου νά συγχαρῇ τόν ἐπιτόπιον Ποιμενάρχην, Σεβ. Μητροπολίτην Ἴμβρου καί Τενέδου κ. Κύριλλον, ἐπί τῇ 14ῃ ἐπετείῳ τῆς ἐνθρονίσεως αὐτοῦ, νά

εὐχηθῇ εἰς τούς Καθηγητάς, διδασκάλους καί μαθητάς τῶν ὁμογενειακῶν σχολῶν τῆς νήσου εὐλογημένον καί καρποφόρον τό νέον σχολικόν ἔτος.

➤ Τό Σάββατον, 22αν Ὀκτωβρίου, ἡμέραν καθ' ἥν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, συνεπλήρωσεν 25 ἔτη ἀπό τῆς χάριτι Θεοῦ ἐκλογῆς Αὐτοῦ εἰς τόν πρῶτον Θρόνον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἑώρτασε τήν ἐπέτειον ταύτην ἐν δοξολογίᾳ πρός τόν Θεόν κατά τήν τελεσθεῖσαν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ Θείαν Λειτουργίαν καθ' ἥν ἐχοροστάτησε. Μετά τῆς Α. Θ. Παναγιότητος συνεχοροστάτησαν οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι Γέρων Νικαίας κ. Κωνσταντῖνος, Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἀθανάσιος, Γέρων Δέρκων κ. Ἀπόστολος, Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας, Κρήτης κ. Εἰρηναῖος, Σύμης κ. Χρυσόστομος, Καρπάθου καί Κάσου κ. Ἀμβρόσιος, Ἴμβρου καί Τενέδου κ. Κύριλλος, Μιλήτου κ. Ἀπόστολος, Πριγκηποννήσων κ. Ἰάκωβος, Προικοννήσου κ. Ἰωσήφ, Φιλαδελφείας κ. Μελίτων, Σεβαστείας κ. Δημήτριος, Διδυμοτείχου, Ὀρεστιάδος καί Σουφλίου κ. Δαμασκηνός, Ξάνθης κ. Παντελεήμων, Μυριοφύτου καί Περιστάσεως κ. Εἰρηναῖος, Μύρων κ. Χρυσόστομος, Συνάδων κ. Διονύσιος, Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ, Σασίμων κ. Γενάδιος, Ἰκονίου κ. Θεόληπτος, Γορτύνης καί Ἀρκαδίας κ. Μακάριος, Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας, Ρόδου κ. Κύριλλος, Λέρου, Καλύμνου καί Ἀστυπαλαίας κ. Παΐσιος, Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ. Εὐγένιος, Κισάμου καί Σελίνου κ. Ἀμφιλόχιος, Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνός, Ἱσπανίας καί Πορτογαλίας κ. Πολύκαρπος, Κώου καί Νισύρου κ. Ναθαναήλ, Φωκίδος κ. Θεόκτιστος, Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου κ. Στέφανος, Προύσης κ. Ἐλπιδοφόρος, Αὐστρίας κ. Ἀρσένιος, Κυδωνιῶν κ. Ἀθηναγόρας, Μαρωνείας καί Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων, Σουηδίας καί πάσης Σκανδιναυΐας κ. Κλεόπας, Σηλυβρίας κ. Μάξιμος, Ἀδριανουπόλεως κ. Ἀμφιλόχιος, Πέτρας καί Χερρονήσου κ. Γεράσιμος, Σμύρνης κ. Βαρθολομαῖος, Ἱεραπύτνης καί Σητείας κ. Κύριλλος καί ὁ Πανιερ. Τελμησσοῦ κ. Ἰώβ. Μετά τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, τήν Α. Θ. Παναγιότητα προσεφώνησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Νικαίας κ. Κωνσταντῖνος, ἐκ μέρους τῆς Σεβασμίας Ἱεραρχίας, καί ἀκολούθως ἀπήντησεν ὁ Παναγιώτατος Ὅστις ἀνεφέρθη εἴς τινα ἐκ τῶν μεγάλων γεγονότων τῆς ζωῆς τῆς Μητρός Ἐκκλησίας κατά τήν ἔως σήμερον πρωθιεραρχίαν Του, εὐχαριστήσας δέ καί τούς παρόντας ἀδελφούς Ἱεράρχας καί λοιπούς ἐπισήμους διά τήν συμπροσευχήν των καί τάς πρός Αὐτόν τιμητικάς ἐκδηλώσεις των. Τήν μεσημβρίαν τῆς ἰδίας παρετέθη ὑπό τοῦ Παναγιωτάτου ἐπίσημον γεῦμα ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Swiss» εὐλογηθέν ὑπ' Αὐτοῦ.

➤ Τήν Πέμπτην, 1ην Δεκεμβρίου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης, μετά τῆς συνοδείας Αὐτοῦ ἀφίχθη εἰς Lecce καί κατέλυσεν εἰς τήν ἕδραν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἔνθα ἀνέμενεν Αὐτόν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος-Μητροπολίτης Lecce κ. Domenico Umberto D' Ambrosio. Τό ἑσπέρας, ὁ Πατριάρχης μετέβη εἰς τόν παρακείμενον Καθεδρικόν Ναόν Santa Maria Assunta, ἐν τῷ ὁποίῳ Τόν ὑπεδέχθησαν οἱ Ἐπίσκοποι τῆς περιοχῆς, κληρικοί, πλῆθος πιστῶν καί πολλοί ἐπίσημοι. Κατά τήν εἰδικήν ἐπί τῇ ἀφίξει Αὐτοῦ τελετήν προσεφώνησε τόν Παναγιώτατον ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Lecce ἐξάρας τό γεγονός τῆς παρουσίας διά πρώτην φοράν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τήν πόλιν καί τήν εὐρυτέραν περιοχήν. Τήν πρωΐαν τῆς Παρασκευῆς, 2ας ἰδίου, ὁ Πατριάρχης ἐτιμήθη ὑπό τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Salento τῇ παρουσίᾳ πλήθους Κληρικῶν, Καθηγητῶν καί φοιτητῶν διά τῆς ἀνακηρύξεώς Του εἰς ἐπίτιμον Διδάκτορα Ἀρχαιολογίας. Κατά τήν ἐπίσημον τελετήν ὁ Παναγιώτατος ἀνέπτυξε τό θέμα «Ἀπάντησις εἰς τάς σημερινάς προκλήσεις». Ἐν συνεχείᾳ, ἐξεναγήθη ὑπό τοῦ Ἀρχαιολόγου-Καθηγητοῦ Ἐλλογ. κ. Francesco D' Andria εἰς ἔκθεσιν φωτογραφιῶν περί τῶν πρό ἐτῶν γενομένων ἀνασκαφῶν εἰς τόν χῶρον τοῦ ἐν Ἱεραπόλει Φρυγίας τάφου τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Φιλίππου. Μετά τό παρατεθέν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐπίσημον γεῦμα, ὁ Πατριάρχης ἐπεσκέφθη τήν Ἱ. Μονήν Santa Maria Di Cerrate καί τό ἑσπέρας τήν γυναικείαν Μονήν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ τοῦ Τάγματος τῶν Βενεδικτίνων μοναζουσῶν, ἔνθα ὡμίλησε πρός αὐτάς, ἐξεναγήθη εἰς τό μουσεῖον τῆς Μονῆς καί ηὐλόγησε τήν παρατεθεῖσαν μοναστηριακήν Τράπεζαν. Τήν ἑπομένην, Σάββατον, 3ην τ.μ., ἐπεσκέφθη τάς ἱστορηθείσας διά περιφήμων τοιχογραφιῶν Κατακόμβας τῆς Ἁγίας Χριστίνης εἰς

Carpignano καί ἀκολούθως τό Castello baronale Gualtieriis de Greci εἰς Castrignano, ἔνθα ἐγένετο ἐκδήλωσις καθ' ἥν ὡμίλησαν ἐκπρόσωποι τῶν Ἀρχῶν τῆς περιοχῆς τῆς Grecia Salentina λίαν τιμητικῶς διά τόν Πατριάρχην, Ὅστις καί ἀνεκηρύχθη ἐπίτιμος δημότης ὑπό τῆς Ἑνώσεως τῶν τοπικῶν Δήμων. Τό ἑσπέρας, εἰς τό ἐν Otranto Castello Di Corigliano καί εἰς κλίμα πανηγυρικόν ἐγένετο ἐκδήλωσις διοργανωθεῖσα ὑπό τῶν τοπικῶν Πολιτιστικῶν Συλλόγων πρός τιμήν τοῦ Παναγιωτάτου ἐπί τῇ 25ετίᾳ τῆς τετιμημένης Πατριαρχίας Του. Τήν Κυριακήν, 4ην Δεκεμβρίου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης ἐχοροστάτησε κατά τήν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγίου Νικολάου Lecce. Τό ἀπόγευμα, κατόπιν παρακλήσεως τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Domenico, ὁ Πατριάρχης συνηντήθη μετά τῶν κληρικῶν τῆς Ἐπαρχίας του πρός οὕς ὡμίλησεν ἰταλιστί μεταξύ ἄλλων καί περί τῆς συγκληθείσης Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καθ' ὁδόν πρός Μπάρι, ἐπεσκέφθη τό ἐν Ostuni Μετόχιον τῆς Μοναστικῆς Κοινότητος Bose. Τήν Δευτέραν, 5ην Δεκεμβρίου, μετέβη εἰς τήν Βασιλικήν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Μπάρι ἔνθα ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἔναρξις τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Puglia ἐνώπιον πλήθους Ἐπισκόπων, ἄλλων Κληρικῶν, Ἀκαδημαϊκῶν καί ἐκπροσώπων τῶν Ἀρχῶν ὑπερπληρωσάντων τόν Ναόν, καθ' ἥν ἀπαντῶν καί εἰς τήν προσφώνησιν τοῦ Πρυτάνεως Ὁσιολ. π. Angelo Panzetta, ἐξεφώνησε λόγον μέ θέμα «Ἀδριατική καί Ἰόνιον, θάλασσαι κοινωνίας». Εἰς τό τέλος τῆς ἐκδηλώσεως ταύτης ἀπενεμήθη εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην ὑπό τῆς ὡς ἄνω Θεολογικῆς Σχολῆς τό ἀπονεμόμενον εἰς διακεκριμένας προσωπικότητας οἰκουμενικόν βραβεῖον «Ἅγιος Νικόλαος», διά τάς προσπαθείας Του πρός προώθησιν τῆς Χριστιανικῆς ἑνότητος, ἀνεγνώσθη δέ καί συγχαρητήριον Μήνυμα τῆς Α. Ἁγιότητος τοῦ Πάπα Φραγκίσκου, ἀπευθυνθέντος μετά θερμῶν λόγων πρός τόν φιλοξενούμενον καί τιμηθέντα Πατριάρχην. Ἐπί τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὁ Πατριάρχης ἐχοροστάτησε καί ἐκήρυξε τόν θεῖον λόγον ἑλληνιστί καί ἰταλιστί κατά τόν τελεσθέντα Ἑσπερινόν ἐν τῷ ΡΚαθολικῷ Ναῷ «Sacro Cuore». Τήν Τρίτην, 6ην Δεκεμβρίου, ὁ Παναγιώτατος, συνοδευόμενος ὑπό τοῦ Σεβ. κ. Francesco, μετέβη εἰς Molfetta καί ἐπεσκέφθη τό Θεολογικόν Σεμινάριον τοῦ διαμερίσματος Puglia «Πίος ΙΑ΄», ἔνθα ἐν μέσῳ ἐνθουσιωδῶν ἐκδηλώσεων τῶν διακοσίων ἱεροσπουδαστῶν, μετά τόν χαιρετισμόν τοῦ Κοσμήτορος Ὁσιολ. κ. Gianni Caliandro, ἀπηύθυνε πρός αὐτούς πατρικάς νουθεσίας καί ὡμίλησε περί τῶν βασικῶν χαρακτηριστικῶν ἅτινα δέον νά διέπουν τήν ἱερατικήν κλῆσιν καί πορείαν. Τό ἑσπέρας, ὁ Πατριάρχης παρέστη εἰς τήν ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ Βασιλικῇ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, προστάτου καί πολιούχου τοῦ Μπάρι, τελεσθεῖσαν ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἐκκλησιάσματος Θείαν Λειτουργίαν προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου τῆς πόλεως. Ἐν τῷ τέλει ὁ Παναγιώτατος ὡμίλησεν ἐπικαίρως περί τοῦ κοινοῦ Ἁγίου τῆς Ἀνατολῆς καί τῆς Δύσεως καί προσεκύνησε τά ἱ. αὐτοῦ λείψανα φυλασσόμενα εἰς τήν κρύπτην τοῦ Ναοῦ. Τήν πρωΐαν τῆς Τετάρτης, 7 Δεκεμβρίου, ὁ Παναγιώτατος μετά τῆς συνοδείας Του ἀνεχώρησεν ἐκ Μπάρι.

➤ Ἐν χαρμοσύνῳ ἀτμοσφαίρᾳ καί μετά λαμπρότητος ἑωρτάσθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ μεγάλη Ἑορτή τῆς κατά σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης, ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ κατά τόν Ἑσπερινόν τῶν Χριστουγέννων, ἐν τῷ τέλει τοῦ ὁποίου ἐχειροθέτησε τόν Α΄ Δομέστικον Μουσικολ. κ. Στυλιανόν Γ. Φλοΐκον εἰς τό ὀφφίκιον τοῦ Ἄρχοντος Λαμπαδαρίου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας καί προέστη τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Θείας Λειτουργίας, τήν Κυριακήν, 25ην Δεκεμβρίου. Μετά τό Ἱ. Εὐαγγέλιον ἀνεγνώσθη ἀπό τοῦ Ἱ. Ἄμβωνος ὑπό τοῦ Πανοσιολ. Διακόνου κ. Ἰωακείμ, Ὑπογραμματέως τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ἐπί τοῖς Χριστουγέννοις Πατριαρχική Ἀπόδειξις, διά τῆς ὁποίας ὁ Παναγιώτατος ἀνεκοίνωσε τήν ὑπό τῆς Μητρός Ἐκκλησίας ἀνακήρυξιν τοῦ ἔτους 2017 ὡς Ἔτους προστασίας τῆς ἱερότητος τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Χειροτονία Πρεσβυτέρου

Τήν Πέμπτη 8 Σεπτεμβρίου 2016, ἑορτή τοῦ Γενεσίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ὁ Σεβασμιώτατος προέστη τῆς πανηγύρεως τῆς ἱερᾶς Μονῆς Σκιαδίου (Παναγίας Σκιαδενῆς) καί τέλεσε τήν χειροτονία σέ Πρεσβύτερο τοῦ Διακόνου Ζαχαρίου, ἀδελφοῦ τῆς ἱερᾶς Μονῆς. Ἐπίσης προεχείρισε σέ Ἀναγνῶστες τόν φοιτητή Θεολογίας Τσακίρη Ἐμμανουήλ καί τόν Παναγιώτη Κονισή. Ἀκολούθησε ἡ λιτάνευση τῆς θαυματουργοῦ ἐφέστιας Εἰκόνας τῆς Θεοτόκου καί ἡ εὐλόγηση τῶν ἄρτων στόν αὔλειο χῶρο τῆς ἱερᾶς Μονῆς. Στή συνέχεια παρετέθη ἡ παραδοσιακή τράπεζα στούς πολυπληθεῖς προσκυνητές.

Ἔναρξη σχολικοῦ ἔτους

Τήν Δευτέρα 12 Σεπτεμβρίου 2016 τελέστηκε ὁ καθιερωμένος ἁγιασμός γιά τήν ἔναρξη τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους. Ὁ Σεβασμιώτατος, συνοδευόμενος ἀπό τόν Γενικό Ἀρχιερατικό Ἐπίτροπο π. Ἰωάννη Χαλκιά, προέστη τῆς τελετῆς στό 1ο Δημοτικό Σχολεῖο (Ἀκαδημία), στό 3ο Γυμνάσιο καί 1ο Λύκειο (Βενετόκλειο), στό 2ο Λύκειο καί 4ο Γυμνάσιο (Καζούλειο), στό 1ο Γυμνάσιο καί 3ο Λύκειο (Καπνοβιομηχανία) καί στό 1ο ΕΠΑΛ Ρόδου καί εὐχήθηκε τά δέοντα πρός τούς ἐκπαιδευτικούς καί τούς μαθητές, τονίζοντας τό αἴτημα τῆς ἐποχῆς μας γιά οὐσιαστική παιδεία καί καλλιέργεια τῆς προσωπικότητας.

Ὁ Σεβασμιώτατος στή Σμύρνη

Τό Σάββατο 24 Σεπτεμβρίου 2016 ὁ Σεβασμιώτατος μετέβη στή Σμύρνη καί παρέστη στήν ἐνθρόνιση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου (24 Σεπτεμβρίου) καί στή χειροτονία τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἐρυθρῶν κ. Κυρίλλου (25 Σεπτεμβρίου), οἱ ὁποῖες πραγματοποιήθηκαν στόν ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Βουκόλου, Ἐπισκόπου Σμύρνης, προεξάρχοντος τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος κ. κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ. Εὐχόμαστε στούς νέους Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου πολυετῆ, καλλίκαρπη καί πολύκαρπη ἀρχιερατεία.

Μνήμη Ὁσιομάρτυρος Μαλαχίου

Τήν 29η Σεπτεμβρίου ἡ τοπική μας Ἐκκλησία ἑορτάζει τή Μνήμη τοῦ Ἁγίου Ὁσιομάρτυρος Μαλαχίου τοῦ Λινδίου, ὁ ὁποῖος μαρτύρησε στά Ἱεροσόλυμα κατά τά μέσα τοῦ 16ου αἰώνα.

Ὁ Μέγας πανηγυρικός Ἑσπερινός τελέσθηκε στόν ἐνοριακό ἱερό Ναό Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Λίνδου, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας, ὁ ὁποῖος στήν ὁμιλία του παρουσίασε τό βίο καί τό μαρτύριο τοῦ Ἁγίου, τόνισε τή σημασία τῆς μαρτυρίας του γιά τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο, ἀναφέρθηκε στό δοξασμένο παρελθόν τῆς Λίνδου, πού ἀνέδειξε ἕνα Ὁσιομάρτυρα τῆς Ἐκκλησίας καί ἔκλεισε μέ τήν εὐχή οἱ λατρευτικές ἀκολουθίες πρός τιμήν τοῦ Ἁγίου νά πραγματοποιηθοῦν τόν ἑπόμενο χρόνο στόν εὑρισκόμενο στή φάση διακοσμήσεως νεόδμητο ἱερό Ναό του.

Ἔναρξη κατηχητικοῦ ἔτους

Τήν Πέμπτη 29 Σεπτεμβρίου 2016 στή συνεδριακή αἴθουσα τοῦ ἐνοριακοῦ ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ἄνω πραγματοποιήθηκε ἡ πρώτη συνάντηση τῶν Κατηχητῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας κατά τήν ὁποία τελέστηκε ἀπό τόν Σεβασμιώτατο ὁ καθιερωμένος Ἁγιασμός γιά τήν ἔναρξη τοῦ νέου κατηχητικοῦ ἔτους 2016-2017. Ὁ Σεβασμιώτατος στήν προσφώνησή του εὐχαρίστησε τούς Κατηχητές καί τίς Κατηχήτριες γιά τήν διακονία τους στήν τοπική Ἐκκλησία, τόνισε τήν σημασία τῆς προσφορᾶς τους καί ἔδωσε γενικές ὁδηγίες, τονίζοντας ἰδιαίτερα ὅτι πρέπει νά πρυτανεύει ἡ ἐκκλησιαστική συνείδηση στήν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου τους καί ἡ ἑνότητα στίς μεταξύ τους σχέσεις καί στίς σχέσεις τους μέ τούς Ἐφημερίους καί τά ἐκκλησιαστικά Συμβούλια. Οἱ διορισμοί στούς Κατηχητές ἐπιδόθηκαν ἀπό τόν Σεβασμιώτατο κατά τήν δεύτερη συνάντηση τους, στόν ἴδιο χῶρο, τήν Πέμπτη 13 Ὀκτωβρίου 2016, κατά τήν ὁποία μίλησε ὁ Πρωτοπρεσβύτερος π. Σταῦρος Κοφινάς.

Δευτέρα 10 Ὀκτωβρίου 2016. Ἐγκαίνια τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ὁσίου Σαμψών τοῦ Ξενοδόχου

Τήν Δευτέρα 10 Ὀκτωβρίου 2016 ὁ Σεβασμιώτατος ἐτέλεσε τά Ἐγκαίνια τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ὁσίου Σαμψών τοῦ Ξενοδόχου, τόν ὁποῖο ἀνήγειρε στήν τουριστική περιοχή τῶν Κολυμπίων ἡ οἰκογένεια Γεωργίου καί Χρυσούλας Μαρκοπούλου. Στό φυτό τῆς ἁγίας Τραπέζης κατετέθησαν ἀποτμήματα τιμίων λειψάνων τῶν Ἁγίων: Μάρτυρος Τρύφωνος, Ἱερομάρτυρος Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καί τῶν ἐν Μουλίοις τῆς Κρήτης Νεομαρτύρων, Ἀποστόλου, Δημητρίου καί Ζαχαρίου. Στήν ὁμιλία του ὁ Σεβασμιώτατος ἐπαίνεσε τόν ζῆλο τῶν εὐσεβῶν κτιτόρων καί ἀναφέρθηκε στή σημασία τῶν Ἐγκαινίων στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας καί τή ζωή τοῦ Χριστιανοῦ.

Κουρά Μοναχοῦ

Τήν Τετάρτη 12 Ὀκτωβρίου 2016, κατά τόν Ἑσπερινό τῆς Μνήμης τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε στό Καθολικό τῆς ἱερᾶς Μονῆς Φανερωμένης Ἰξιᾶς καί προέβη στή κουρά σέ μεγαλόσχημο Μοναχό τοῦ ρασοφόρου Στυλιανοῦ Χατζάκη, στόν ὁποῖο ἔδωσε τό ὄνομα Ἱερεμίας.

Μνήμη Ἁγίου Δημητρίου

Κατά τόν Ἑσπερινό τῆς Μνήμης τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλύτου, τήν Τρίτη 25 Ὀκτωβρίου 2016, ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε στόν φερώνυμο ἐνοριακό ἱερό ναό τῆς Ἀρχιπόλεως. Πρίν τήν ἔναρξη τοῦ Ἑσπερινοῦ, στήν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ, ἔγινε ἡ ὑποδοχή τῶν τιμίων Λειψάνων τῶν Ἁγίων Μεγαλομαρτύρων Δημητρίου τοῦ Μυροβλύτου καί Μηνᾶ τοῦ Θαυματουργοῦ, τά ὁποῖα ὁ Σεβασμιώτατος ἀφιέρωσε στήν ἐνορία.

Ὁ Ἐφημέριος π. Εὐάγγελος Λασπατζάκης ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῶν κατοίκων εὐχαρίστησε τόν Σεβασμιώτατο γιά τήν δωρεά τῶν τιμίων Λειψάνων τῶν παραπάνω Ἁγίων, οἱ ὁποῖοι τιμῶνται ἰδιαίτερα στήν Ἀρχίπολη. Ὁ Σεβασμιώτατος στήν ἀντιφώνησή του ἀναφέρθηκε στήν τιμή τῶν ἁγίων Λειψάνων, μνημόνευσε τοῦ ὀνόματος τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Αὐστρίας κυροῦ Μιχαήλ, ἀπό τόν ὁποῖο τά ἀπέκτησε ὡς κληροδότημα, καί ἐπαίνεσε τόν Πολιτιστικό Σύλλογο Ἀρχιπόλεως καί τούς εὐσεβεῖς κατοίκους τοῦ χωριοῦ, μέ χορηγία τῶν ὁποίων φιλοτεχνήθηκε ἡ ἀσημένια λειψανοθήκη. Πρό τῆς ἀπολύσεως τοῦ Ἑσπερινοῦ προέβη στή χειροθεσία σὲ Ἀναγνῶστες τῶν Διακοσταματίου Τσαμπίκου καί Σωτηράκη Ἰωάννου.

Ἔλευση Λειψάνου Ἁγίας Ἄννης

Τήν Τρίτη 26 Ὀκτωβρίου 2016 μεταφέρθηκε στήν ἱερά Μονή Ὑψενῆς ἀπό τήν ἱερά Μονή Σταυρονικήτα τοῦ Ἁγίου Ὄρους τό τίμιο Λείψανο τῆς δεξιᾶς χειρός τῆς Ἁγίας Θεοπρομήτορος Ἄννης, ἀπό τόν Καθηγούμενο τῆς ὡς ἄνω ἱερᾶς Μονῆς πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη κ. Τύχωνα.

Τῆς ὑποδοχῆς στήν ἱερά Μονή καί τοῦ Ἑσπερινοῦ πού ἀκολούθησε προέστη ὁ Σεβασμιώτατος, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστησε τόν π. Τύχωνα καί τήν Ἀδελφότητα τῆς Μονῆς Σταυρονικήτα γιά τήν θετική ἀποδοχή τῆς αἰτήσεως τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Ἑκατοντάδες ἦταν οἱ πιστοί πού ἔφθασαν στήν ἱερά Μονή Ὑψενῆς γιά προσκύνημα μέχρι τήν Δευτέρα 31 Ὀκτωβρίου, κατά τήν ὁποία τό ἱερό Λείψανο ἀνεχώρησε γιά τό Ἅγιο Ὄρος.

Ἐκδηλώσεις μνήμης Ἀρχιεπισκόπου Τιμοθέου

Μεταξύ 7ης καί 11ης Νοεμβρίου 2016 ὁ Σεβασμιώτατος μετέβη στήν Κρήτη καί συμμετεῖχε στίς ἐκδηλώσεις μνήμης πού διοργάνωσε ἡ Ἀρχιεπισκοπή Κρήτης καί ἡ Ἱερά Μητρόπολις Γορτύνης καί Ἀρκαδίας μέ τήν εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως δεκαετίας ἀπό τῆς κοιμήσεως τοῦ, ἀπό Γορτύνης καί Ἀρκαδίας, ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου. Μίλησε κατά τήν διοργανωθεῖσα ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη ἡμερίδα μέ θέμα: *“Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης Τιμόθεος-Ἐκκλησιολογίας διδάσκαλος”*, συμμετεῖχε στίς συνοδικές Λειτουργίες στόν Καθεδρικό ἱερό Ναό Ἁγίου Νεκταρίου Μοιρῶν (9 Νοεμβρίου) καί στόν Μητροπολιτικό ἱερό Ναό Ἁγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου (11 Νοεμβρίου), καθώς καί στίς τελετές ἀποκαλυπτηρίων τῶν προτομῶν τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου στό Ἡράκλειο καί στίς Μοῖρες.

Πανήγυρις Πολιούχου

Μέ αἰσθήματα κατανύξεως καί πνευματικῆς χαρᾶς πανηγύρισε ἡ πόλη τῆς Ρόδου τόν προστάτη καί πολιοῦχο της Ἅγιο Νεομάρτυρα Κωνσταντίνο τόν Ὑδραῖο στόν ἐνοριακό ἱερό Ναό Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Νεοχωρίου, ὅπου ὁ τάφος Του καί μέρος τοῦ ἱεροῦ τιμίου Λειψάνου, τήν Δευτέρα 14 Νοεμβρίου 2016. Τῆς πανηγύρεως προέστη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πέτρας καί Χερρονήσου κ. Γεράσιμος, ὁ ὁποῖος μίλησε ἐμπνευσμένα κατά τόν πανηγυρικό Ἑσπερινό, ἐνῶ συμμετεῖχαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖτες Λέρου Καλύμνου καί Ἀστυπαλαίας κ. Παΐσιος καί Κώου καί Νισύρου κ. Ναθαναήλ. Ὁ Σεβασμιώτατος κατά τήν προσφώνησή του στά προπύλαια τοῦ Δημαρχείου Ρόδου, ὅπου τελέστηκε ἡ ἀρτοκλασία, εὐχαρίστησε τούς ἁγίους Ἀρχιερεῖς, τούς ἐκπροσώπους τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν, τά σχολεῖα, καί τόν εὐσεβῆ λαό μας γιά τήν συμμετοχή στήν πανήγυρη, ἀναφέρθηκε στή σημασία τῆς ἑορτῆς τοῦ Πολιούχου γιά τήν πόλη μας καί παρουσίασε τό μαρτυρικό πρόσωπό Του ὡς παράδειγμα ὑγιοῦς βιώσεως καί διατηρήσεως τῆς Ὀρθόδοξης ρωμαϊϊκης αὐτοσυνειδησίας μας.

Ἐνθρόνιση Μητροπολίτου Ἱεραπύτνης

Τό Σάββατο 19 Νοεμβρίου 2016 ἔλαβε χώρα στήν Ἱεράπετρα ἡ τελετή ἐνθρονίσεως τοῦ νέου Μητροπολίτου Ἱεραπύτνης καί Σητείας κ. Κυρίλλου, ὁ ὁποῖος ἐξελέγη ἀπό τήν Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης τήν Τετάρτη 12 Ὀκτωβρίου καί χειροτονήθηκε στόν Μητροπολιτικό ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου τήν Δευτέρα 18 Ὀκτωβρίου 2016. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας παρέστη στήν τελετή Ἐνθρονίσεως καί μετέσχε τῆς ἀρχιερατικῆς συλλειτουργίας τήν ἑπομένη, Κυριακή 20 Νοεμβρίου, στόν Καθεδρικό ἱερό Ναό Ἁγίας Φωτεινῆς Ἱεράπετρας. Εὐχόμαστε στόν ἅγιο Ἱεραπύτνης πολύχρονη καί πολύκαρπη ἀρχιερατεῖα.

Χειροτονία Διάκονου

Τήν Δευτέρα 21 Νοεμβρίου 2016, Ἑορτή τῶν Εἰσοδίων τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὁ Σεβασμιώτατος προέστη τῆς πανηγύρεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ ἱεροῦ Ναοῦ καί προέβη στή χειροτονία σέ Διάκονο τοῦ Νικολάου Φραντζή, τόν ὁποῖο μετονόμασε Ἀνδρέα. Ὁ νέος Διάκονος, πού ἔχει τήν καταγωγή ἀπό τήν Χάλκη, γεννήθηκε στή Ρόδο τό ἔτος 1987, εἶναι ἔγγαμος καί πτυχιοῦχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Εὐχόμαστε νά διακονήσει ἄξια ὡς Κληρικός τήν Ἐκκλησία μας.

Μνήμη Ἁγίου Νικολάου

Κατά τόν Ἑσπερινό τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Νικολάου, Ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας, τήν Δευτέρα 5 Δεκεμβρίου 2016, ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε στόν φερώνυμο ἐνοριακό ἱερό ναό τῆς Παστίδας. Πρίν τήν ἔναρξη τοῦ Ἑσπερινοῦ, στήν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ, ἔγινε ἡ ὑποδοχὴ τῶν τιμίων Λειψάνων τῶν Ἁγίων: Νικολάου τοῦ θαυματουργοῦ, Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου καί Πρωτομάρτυρος Θέκλης, τά ὁποία ὁ Σεβασμιώτατος ἀφιέρωσε στήν Ἐνορία.

Ὁ Ἐφημέριος π. Μακάριος Σκόνης ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῶν κατοίκων εὐχαρίστησε τόν Σεβασμιώτατο γιά τήν δωρεά τῶν τιμίων Λειψάνων τῶν παραπάνω Ἁγίων, οἱ ὁποῖοι τιμῶνται σέ φερωνύμους ἱερούς Ναούς τοῦ χωριοῦ.

Ὁ Σεβασμιώτατος στήν ἀντιφώνησή του ἀναφέρθηκε στή σημασία τοῦ γεγονότος καί εὐχαρίστησε τήν οἰκογένεια Εὐαγγέλου καί Μαρίκας Γιορδαμνῆ καί τήν Μαρία Βερώνη, μέ χορηγία τῶν ὁποίων φιλοτεχνήθηκε ἡ ἀργυρά λειψανοθήκη.

ΕΝΩΣΙΣ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΡΟΔΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

ΙΕΡΟΨΑΛΤΙΚΑ ΝΕΑ

www.ieropsaltesrodou.gr

Ὁ Σύλλογος Ἱεροψαλτῶν Ρόδου «Εὐάγγελος Μουτάφης» συνέχισε τίς δραστηριότητές του καί τό τελευταῖο τετράμηνο τοῦ 2016 ἀναδεικνύοντας πάντα μέ τήν παρουσία του τό λειτούργημα τοῦ ἱεροψάλτη.

Ἐκτός ἀπό τή συμμετοχή τῶν μελῶν τῆς χορωδίας σέ ἀκολουθίες καί πανηγυρίζοντες Ἱερούς Ναούς ἰδιαίτερη ἦταν ἡ συμμετοχή τῆς χορωδίας στίς ἀκολουθίες πρός τιμήν τοῦ πολιούχου τῆς Ρόδου Ἁγ. Κωνσταντίνου τοῦ Ὑδραίου, ὅπου ἀπέσπασε τά εὐμενῆ σχόλια γιά τήν ἄψογη ἀπόδοση τῶν ὕμνων μέ χοράρχη τόν πρωτοψάλτη Μ. Θεουλάκη.

Τόν Ὀκτώβριο ξεκίνησε καί πάλι ἡ νέα σχολική χρονιά τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Συλλόγου, πού λειτουργεῖ ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Ι. Μητροπόλεως, μέ τόν Ἁγιασμό στίς ἐγκαταστάσεις τῆς Σχολῆς κατά τόν ὁποῖο χοροστάτησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. Κύριλλος, ὁ ὁποῖος εὐχήθηκε ἡ Σχολή νά συνεχίσει μέ ἐπιτυχία τό ἔργο της πάντα μέ πνεῦμα ἀγάπης καί συνεργασίας.

Μία ἀπό τίς δραστηριότητες τῆς Σχολῆς ὑπῆρξε καί ἡ δημιουργία ἐνόργανης Χορωδίας Παραδοσιακῆς Μουσικῆς ἀπό σπουδαστές τῆς Σχολῆς μέ ὑπεύθυνο τόν καθηγητή πρωτοψάλτη Τριαντάφυλλο Τάνο μέ σκοπό τήν παρουσία τῆς Σχολῆς στά πολιτιστικά δρώμενα τοῦ τόπου μας.

Μεγάλη ἐπιτυχία σημείωσε ἡ Χριστουγεννιάτικη ἐκδήλωση τῆς Βυζαντινῆς Χορωδίας Ἱεροψαλτῶν στόν καθεδρικό ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς Ρόδου μέ τήν συμμετοχή τοῦ Ἄρχοντος Μαΐστορος τῆς Μ.τ.Χ.Ε. πρωτοψάλτου Γεωργίου Χατζηχρόνογλου μέ ὕμνους τῶν Χριστουγέννων καί τῶν Θεοφανείων. Ἀκούστηκαν ἀνέκδοτοι ὕμνοι πού σαγήνευσαν τό ἀκροατήριο. Τήν ἐκδήλωση ἔκλεισε ἡ Χορωδία Παραδοσιακῆς Μουσικῆς τῆς Σχολῆς μέ κάλαντα ἀπό διάφορες περιοχές τῆς χώρας.

Ἐπίσης μέ ἀρκετά ἱκανοποιητική συμμετοχή πραγματοποιήθηκε διήμερο σεμινάριο γύρω ἀπό τήν Βυζαντινή καί Παραδοσιακή Μουσική (προσφορά του Ἄρχοντος Μαΐστορος τῆς Μ.τ.Χ.Ε. πρωτοψάλτου Γεωργίου Χατζηχρόνογλου) πρός τά μέλη τοῦ Συλλόγου καί τους σπουδαστές τῆς Σχολῆς. Στόν κ. Χατζηχρόνογλου ὁ Σύλλογος ἐκφράζει τίς ἄπειρες εὐχαριστίες του. Εὐχαριστίες ἐπίσης ἐκφράζουμε καί στόν π. Κάλλιστο καί τό Ἐκκλησιαστικό Συμβούλιο τοῦ Ι. Ν. Ἁγ. Γεωργίου Ἄνω γιά τήν φιλοξενία τῶν παραπάνω σεμιναρίων.

Τήν παραμονή τῶν Χριστουγέννων ἡ Χορωδία τοῦ Συλλόγου καί ἡ Χορωδία Παραδοσιακῆς Μουσικῆς τῆς Σχολῆς ἐπισκέφθηκαν τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μας κ. Κύριλλο, ὅπου ἔψαλλαν ὕμνους καί κάλαντα τῶν Χριστουγέννων.

Τό 2016 ἔκλεισε μέ τήν ἐθιμοτυπική ἐπίσκεψη τῆς Χορωδίας τοῦ Συλλόγου τήν παραμονή τῆς Πρωτοχρονιᾶς στό Ἐπισκοπεῖο στήν κοπή τῆς πίτας.

Εὐχόμεθα ὁ Πανάγαθος Θεός νά χαρίζει σέ ὅλους ὑγεία, δύναμη καί ἕνα εὐλογημένο νέο ἔτος.

Τό Γένος ἔχει ἀνάγκην ἀξίων ἱερέων (Διδαχή ἁγίου Κοσμᾶ)

Ἤθελα, χριστιανοί μου, νά εἶμαι πάντοτε μαζί σας, νά σᾶς λέγω πότε τό ἕνα, πότε τό ἄλλο· μά τί νά σᾶς κάμω, ὁποῦ εἶναι χιλιάδες χῶρες, ὅπου δέν ἤκουσαν λόγον Θεοῦ ποτέ καί μέ περιμένουν. Διά τοῦτο σᾶς παρακαλῶ, ἅγιοι ἱερεῖς, καί σᾶς παραγγέλλω νά φροντίσητε διά τούς κοσμικούς πῶς νά σωθῶσι καί ἐκεῖνοι καί σεῖς. Ὁμοίως πάλιν οἱ κοσμικοί νά τιμᾶτε τούς ἱερεῖς σας· καί ἄν τύχῃ ἕνας ἱερεύς καί ἕνας βασιλεύς, τόν ἱερέα νά προτιμήσης· καί ἄν τύχῃ ἕνας ἱερεύς καί ἕνας ἄγγελος, τόν ἱερέα νά προτίμησῃς, διότι ὁ ἱερεύς εἶναι ἀνώτερος ἀπό τούς Ἀγγέλους. Ὁ δέ ἱερεύς ὁποῦ θέλει τό καλόν του, νά διαβάσῃ τόν Νόμον, νά καταλάβῃ τό χρέος του. Διά τούς ἁγίους Ἱερεῖς δέν ἔχω νά σᾶς πῶ τίποτε. Ἐγώ ἔχω χρέος ὅταν ἀπαντήσω ἱερέα νά σκύψω νά τοῦ φιλήσω τά χέρια καί νά τόν παρακαλέσω νά παρακαλῇ τόν Θεόν διά τάς ἁμαρτίας μου. Διότι ὅλος ὁ κόσμος νά παρακαλέσῃ τόν Θεόν δέν δύνανται νά τελειώσουν τά Ἄχραντα Μυστήρια, καί ἕνας ἱερεύς, ἔστω καί ἁμαρτωλός, δύναται μέ τήν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νά τά τελειώσῃ.

Λέγω μόνον ὅτι ὅστις θέλει νά γίνῃ ἱερεύς, πρέπει νά εἶναι καθαρός ὡς ἄγγελος· νά ἠξεύρῃ γράμματα νά ἐξηγῇ τό ἅγιον Εὐαγγέλιον. Καί ὅταν γίνῃ τριάντα χρόνων καί τόν παρακαλέσουν οἱ κοσμικοί καί ὁ Δεσπότης, τότε νά γίνεται ἱερεύς, χωρίς νά δώσῃ χρήματα. Καί νά κατοικῇ πλησίον εἰς τήν ἐκκλησίαν, ὅποιαν ὥραν τόν ζητήσουν οἱ κοσμικοί νά τόν εὑρίσκουν. Νά στοχάζεται ποιός εἶναι μαλωμένος μέ τήν γυναῖκά του, ποιός ἀδελφός μέ τόν ἀδελφόν του, ποιός γείτονας μέ τόν γείτονά του, νά τούς φέρῃ εἰς ἀγάπη, καί νά θυσιάζεται διά τό ποίμνιόν του. Καί ὅταν λειτουργῇ καί τελειώνῃ τό Εὐαγγέλιον, νά τό ἐξηγῇ εἰς τούς χριστιανούς, τί παραγγέλλει ὁ Χριστός νά κάμνουν. Καί νά στοχάζεται ὅτι οἱ φοῦντες, ὁποῦ εἶναι εἰς τό ἐπιτραχήλι, σημαίνουν τάς ψυχάς τῶν χριστιανῶν· καί ἄν χαθῇ μία ψυχή, ἔχει νά δώσῃ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Καί νά στοχάζεται ὅτι τό φαιλόνι ὁποῦ φορεῖ καί δέν ἔχει μανίκια, φανερώνει πώς ὁ ἱερεύς δέν πρέπει νά ἔχῃ χέρια νά ἀνακατώνεται εἰς τά κοσμικά πράγματα, ἀλλά νά ἔχῃ πάντοτε τόν νοῦν του εἰς τόν οὐρανόν. Καί ὅταν μαζεύῃ τό φαιλόνιον καί γίνεται ὡσάν δυό πτέρυγες, φανερώνει πώς ἄν κάμνῃ καλά ἔργα, ὡσάν ἄγγελος θά πετάξῃ νά ὑπάγῃ εἰς τόν παράδεισον. Ἄν δέ εἶναι ἀνάξιος, ἀγράμματος, μολυσμένος μέ ἁμαρτίας, καί δίδῃ γρόσια, καί βάνῃ μεσίτας νά γίνῃ ἱερεύς, τότε μέ αὐτά ἀγοράζει τήν κόλασιν· καί ὅταν λέγῃ τό Εὐαγγέλιον, καί λέγῃ τόσα ψεύματα, ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον τόν ἱερέα.

Τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας

Τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας εἶναι οἱ τελετές ἐκεῖνες πού μεταδίδουν τή θεία Χάρη στούς πιστούς γιά τόν ἐξαγιασμό τους. Στήν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τελετές μετάδοσης τῆς θείας Χάριτος δέν ἦταν μόνο τά θεωρούμενα σήμερα ἑπτά Μυστήρια ἀλλά καί ἄλλες τελετές, ὅπως ἡ τελετή τῆς μοναχικῆς κουρᾶς καί ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία. Ὁ Χριστός ἄμεσα ἤ ἔμμεσα μέσω τοῦ φωτισμοῦ τῶν ἀποστόλων θέσπισε τά Μυστήρια. Ὁ Χριστός μίλησε ἄμεσα γιά τό βάπτισμα, τή θεία εὐχαριστία καί τήν ἐξομολόγηση. Τό χρίσμα, τό εὐχέλαιο, ὁ γάμος καί ἡ χειροτονία θεσμοθετήθηκαν ἀπό τούς ἀποστόλους καί τούς διαδόχους τους βάσει τῆς διδασκαλίας καί τῆς πρακτικῆς τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀξία καί ἡ δύναμη τῶν Μυστηρίων στηρίζεται στή σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ. Σέ ὅλα τά Μυστήρια χρησιμοποιεῖται ὁ σταυρός ὡς μέσο εὐλογίας καί μετάδοσης τῆς θείας Χάριτος.

Τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας δέν ἐξηγοῦνται μέ τή λογική, ἀλλά κρύβουν ἕνα νόημα καί μία σωτηριώδη σημασία μυστική. Μέ τό βάπτισμα εἰσάγεται κανείς στήν Ἐκκλησία, μέ τό χρίσμα παίρνει τή ἰδιαίτερη Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γιά τήν ἐνίσχυση στόν πνευματικό ἀγώνα τῆς νέας ζωῆς, μέ τήν ἐξομολόγηση συγχωροῦνται οἱ προσωπικές ἁμαρτίες του, μέ τή θεία εὐχαριστία ἑνώνεται μέ τόν Θεάνθρωπο Χριστό, μέ τό γάμο εὐλογεῖται ἡ ἕνωση τῶν συζύγων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, μέ τή χειροτονία ἀξιώνεται ὁ χειροτονούμενος τοῦ λειτουργήματος τῆς ἱεροσύνης καί μέ τό εὐχέλαιο συγχωροῦνται κάποιες ἄγνωστες ἁμαρτίες πού σχετίζονται μέ μία ἀσθένεια καί ζητεῖται ἀπό τόν Θεό ἡ θεραπεία τοῦ ἀσθενοῦς.

Ὁ Λειτουργός τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ἱερό χρέος νά διατηρεῖ κατά τήν τελετή κλίμα εὐλάβειας καί κατάνυξης. Εἶναι ἀναγκαῖο ἐπίσης ὁ Λειτουργός νά συναισθάνεται ὅτι μέ κάθε Μυστήριο ἐκτελεῖ τό σπουδαῖο ἔργο τῆς ἱκεσίας πρός τόν Κύριο ὑπέρ τοῦ λαοῦ Του. Ἐπίσης οἱ χριστιανοί κατά τήν διάρκεια τῆς τελετῆς τῶν Μυστηρίων πρέπει νά προσέχουν στά λόγια καί νά προσεύχονται θερμά. Τά Μυστήρια ἀποτελοῦν πύλες εἰσόδου τῶν χριστιανῶν στό πνευματικό καί στό θεῖο. Ὅλοι μποροῦν νά ἐκμεταλλευθοῦν αὐτές τίς ἰδιαίτερες καί ἐκλεκτές εὐκαιρίες. Παρατηροῦμε ὅμως πώς πολλοί χριστιανοί προσέρχονται στήν Ἐκκλησία γιά κοινωνικούς λόγους μόνο σέ βαπτίσεις καί γάμους. Αὐτοί συνήθως δέν προσεύχονται καί κάποιες φορές, δυστυχῶς, διακωμωδοῦν τήν τελετή.

Ἀρχιμ. Μαξίμου Παναγιώτου

ΠΑ.ΙΡΟ.ΜΕ.ΝΟ ΤΕΛΟΣ
ΡΟΔΟΣ
8017
ΕΛΤΑ Hellenic Post
ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΠ ΑΔΕΙΑΣ 1926/04 ΚΕΜΠ ΑΘ